

TAMPEREEN YLIOPISTO

Toimijuuden tukeminen järjestöjen verkossa tehtävässä
nuorisotyössä

Kasvatustieteiden yksikkö

Kasvatustieteiden pro gradu -tutkielma

SARA HEINONEN

toukokuu 2015

Tampereen yliopisto

Kasvatustieteiden yksikkö

SARA HEINONEN: Toimijuuden tukeminen järjestöjen verkossa tehtävässä nuorisotyössä

Kasvatustieteiden pro gradu -tutkielma, 74 sivua

Toukokuu 2015

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, kuinka järjestöjen nuorisotyöntekijät tukevat nuorten omaehtoista toimintaa ja toimijuutta internetissä tehtävässä nuorisotyössä. Tutkimuskohdetta lähestyttiin kolmen tutkimuskysymyksen avulla. Ensimmäinen tutkimuksessa tarkasteltiin, millaiseksi järjestöjen nuorisotyöntekijät kokevat oman osaamisensa internetin käytössä. Toiseksi selvitettiin, millaista välineellistä tai toiminnallista käyttöä internetillä on nuorisotyössä. Kolmanneksi nuorisotyöntekijöiden tulevaisuuden odotuksia internetin käytössä tarkasteltiin osallisuuden ja toimijuuden näkökulmasta.

Aineisto kerättiin keväällä 2013 laajalla avoimella kyselylomakkeella, jonka keräämisestä vastasi verkkonuorisotyön valtakunnallinen kehittämiskeskus Verke. Kyselyyn vastasi 134 järjestöjen nuorisotyöntekijää 40 eri organisaatiosta. Aineiston analyysitapana oli teoriaohjaava sisällönanalyysi. Laadullisten menetelmien lisäksi aineistoa tarkasteltiin myös tilastollisia menetelmiä käyttäen. Teoreettisena viitekehyksenä oli nuorten toimijuuden tukeminen sekä verkossa tehtävään nuorisotyöhön liittyvät aiemmat tutkimukset.

Tutkimuksesta ilmeni, että nuorisotyöntekijöiden osaaminen oli vankinta niillä osa-alueilla, jotka ovat lähellä nuorisotyön perinteisiä menetelmiä. Sen sijaan osaamisen kehitysalueina pidettiin etenkin teknisiä taitoja ja mediasisältöjen tuottamista. Internetin käyttö osoittautui pääasiassa välineelliseksi toiminnaksi, jota käytettiin nuorten tavoittamiseen, tiedottamiseen sekä keskusteluun nuorten kanssa verkon välityksellä. Kuitenkin myös toiminnallista käyttöä havaittiin. Toiminnallisuus toteutui nuorten ryhmätoiminnassa verkossa, erilaisten tapahtumien suunnittelussa ja toteutuksessa sekä sisällön tuottamisessa verkkoon. Nuorisotyöntekijät arvioivat, että verkossa tehtävä nuorisotyö tulee jatkossa lisääntymään, mihin suhtauduttiin pääosin myönteisesti. Internetin toiminnallista käyttöä haluttiin myös kehittää tulevaisuudessa.

Nuorisotyön käytäntöjen avulla on mahdollista kannustaa nuoria omaehtoiseen toimintaan erilaisissa verkkoympäristöissä. Tutkimus tarkentaa kuvaa verkossa tehtävän nuorisotyön toiminnallisuudesta ja erilaisista menetelmistä. Tutkimus myös nostaa esiin nuorisotyöntekijöiden kehittämisehdotuksia toiminnallisemmasta ja monipuolisemmasta verkkotyöstä.

Avainsanat: nuorisotyö, verkkonuorisotyö, nuorisotyöntekijät, internet, järjestöt, toimijuus

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	4
2	INTERNET NUORTEN TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ	6
2.1	INTERNET MEDIAYMPÄRISTÖNÄ	6
2.2	ONLINE ELÄMÄÄ - NUORET INTERNETIN KÄYTTÄJINÄ	8
2.3	NUORTEN OMAEHTOINEN TOIMINTA VERKOSSA	10
3	VERKOSSA TEHTÄVÄ NUORISOTYÖ	13
3.1	TOIMIJUUTEEN KASVATTAMINEN NUORISOTYÖN LÄHTÖKOHTANA	13
3.2	NUOREN TOIMIJUUDEN TUKEMINEN VERKOSSA	16
3.3	VERKOSSA TEHTÄVÄN NUORISOTYÖN TYÖMUOTOJA	19
3.4	INTERNETISSÄ TOIMIMISEN HAASTEITA JA MAHDOLLISUUKSIA	21
4	JÄRJESTÖJEN NUORISOTYÖ	25
4.1	NUORISOJÄRJESTÖT SUOMESSA	25
4.2	VERKKOPERUSTAISTA NUORISOTYÖTÄ JÄRJESTÖISSÄ	26
4.3	AIKAISEMPIÄ TUTKIMUKSIA	28
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	31
5.1	TUTKIMUSKYSYMYKSET	31
5.2	AINEISTO	32
5.3	TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHTIA	33
5.4	TEORIAOHJAAVA SISÄLLÖNANALYYSI	34
5.5	AINEISTON ANALYSOINTI	35
6	TULOKSET	38
6.1	NUORISOTYÖNTEKIJÖIDEN KOKEMA OSAAMINEN INTERNETIN KÄYTÖSSÄ	38
6.2	INTERNETIN VÄLINEELLINEN KÄYTTÖ NUORISOTYÖSSÄ	43
6.3	INTERNETIN TOIMINNALLINEN KÄYTTÖ NUORISOTYÖSSÄ	48
6.4	VERKOSSA TEHTÄVÄN NUORISOTYÖN KEHITTÄMINEN	56
6.5	TULOSTEN YHTEENVETO	58
7	POHDINTA	61
7.1	JOHTOPÄÄTÖKSET	61
7.2	TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUDEN ARVIOINTIA	64
	LÄHTEET	68

1 JOHDANTO

Verkon käyttö on nykyään etenkin nuoremmille sukupolville arkipäivää, joten se on myös itsestään selvä osa nuorisotyötä. Nuorisotyön kentällä on herätty toimimaan verkossa ja sen erilaisissa ympäristöissä, mutta nopeasti syntyvät uudet palvelut ja välineet vaativat työntekijöiltä osaamista ja sen jatkuvaa ylläpitoa ja kehittämistä. Verkko- nuorisotyö on perinteisesti erotettu omaksi nuorisotyön alueekseen, mutta internet tulisi pikemminkin nähdä osana kaikkia nuorisotyön ympäristöjä. Tämän vuoksi on kuvaavampaa puhua verkossa tehtävästä nuorisotyöstä. Nuorisotyöntekijän kasvatuksellinen rooli saattaa hämärtyä, jos voimavarat keskitetään ainoastaan teknisten välineiden ja palveluiden hallintaan ja käyttöönottoon. Toisaalta internetin käyttö nuorisotyössä voi mahdollistaa nuoren ja aikuisen välisen vastavuoroisen oppimisen ja tukea nuoren omaa toimijuutta. Nuorisotyöntekijän ammatillisen osaamisen lisäksi tarvitaan myös monia muita taitoja, jotta verkossa tehtävä nuorisotyö kannustaisi nuoria aktiiviseen toimijuuteen.

Internet erilaisine sovelluksineen mahdollistaa monipuolisia vuorovaikutuskanavia, joissa sisältöä jaetaan ja tuotetaan reaaliaikaisesti. Internetin käyttöä nuorisotyössä voidaan tarkastella erilaisista näkökulmista perinteisen mediakasvatuksellisen painotuksen lisäksi. Internetin tarkastelu pelkästään toiminnan välineenä ei ole mielekäs. Verkosta voidaan puhua tilana, jonka sisälle on syntynyt erilaisia uusia yhteisöllisyyden muotoja. Verkkoa voidaan käsitellä edelleen myös perinteisenä mediana tai toiminnan välineenä. Kaikki tarkastelutavat soveltuvat nuorisotyöhön.

Nuorisotyöntekijät liikkuvat nuorten vapaa-ajan ympäristöissä luoden heille näihin ympäristöihin mielekäs toimintaa. Kaikki toiminta perustuu ajatukseen nuoren osallisuuden vahvistamisesta ja kansalaiseksi kasvattamisesta. Kyetäkseen toimimaan näillä osa-alueilla myös verkossa työntekijöillä on oltava monenlaista tietoa ja osaamista nettimaailmasta. Nuorten kohtaamisen lisäksi verkossa tehtävä nuorisotyö voi painottua myös neuvontatyöhön tai verkossa tapahtuvaan nuorten omaehtoiseen toimintaan. Vaikka nuorisualan koulutusta on yhtenäistetty viime vuosina, etenkin järjestöissä työskentelevillä on hyvin monenlaisia koulutustaustoja. On siis ymmärrettävää, että järjestöjen työntekijöiden internetin työkäytössä on kirjavuutta ja yhtenäisiä käytäntöjä on vaikea muodostaa. Koulutuksen lisäksi

nuorisotyöntekijän ja työympäristön asenteilla on keskeinen asema uusien toimintatapojen omaksumisessa ja käyttöönotossa.

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan järjestöjen nuorisotyöntekijöiden internetin käyttöä. Tarkoituksena oli selvittää, kuinka nuorten toimijuutta tuetaan verkkotyön eri muodoissa. Lisäksi tutkimuksessa kuvataan, millaisin tavoin nuorisotyötä tekevät järjestöt käyttävät verkkoa. Osallisuus ja toimijuus ovat nuorisotyön keskeisiä lähtökohtia, joten niiden toteutuminen myös verkossa tehtävässä nuorisotyössä on tärkeää. Erilaiset työmuodot voidaan jaotella verkon välineelliseen ja toiminnalliseen käyttöön, mikä mahdollistaa menetelmien arvioimisen toimijuuden tukemisen näkökulmasta.

Tutkimusaineistonani on verkkonuorisotyön valtakunnallisen kehittämiskeskuksen, Verken, keväällä 2013 toteuttama kysely, joka on suunnattu järjestöjen nuorisotyöntekijöille. Kyselyllä kartoitetaan nuorisotyöntekijöiden verkon käyttöön liittyviä toimintatapoja, asenteita sekä odotuksia. Vastaavanlaista aineistoa ei ole tässä laajuudessa aiemmin kerätty, joten sen perusteella on mahdollista saada uutta tietoa järjestöjen nuorisotyöntekijöiden internetin käytöstä. Tutkimuksessa käytetty aineisto antaa mielenkiintoisia näkökulmia näihin käytäntöihin sekä nuorisotyöntekijöiden asenteisiin ja heidän kokemaan osaamiseensa. Internetin käyttö nuorisotyössä on erittäin ajankohtainen aihe, joten sen tutkiminen antaa hyödyllistä tietoa sekä tämänhetkisestä tilanteesta järjestöissä että tulevaisuuden kehittymismahdollisuuksista.

2 INTERNET NUORTEN TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ

Internet ja uudet mediat vaikuttavat väistämättä ympäristöömme ja toimintaamme. Välineet, palvelut ja sovellukset muuttuvat nopeassa tahdissa ja nuoret ovat usein ensimmäisten joukossa omaksumassa uusia palveluita käyttöönsä. Nuorten internetin käytössä nähdään usein julkisessa keskustelussa monenlaisia riskejä. Riskinäkökulma on myös monen tieteellisen tutkimuksen taustalla. Internet on mediaympäristö, jossa käyttäjän rooli toimijana ja sisällöntuottajana korostuu. Nuoret tuottavat monenlaista sisältöä verkkoon ja eri toimintojen käyttäminen on usein päällekkäistä ja samanaikaista. Verkon käytön tottumukset ovat yksilöllisiä, eikä kaikkia nuoria tulisi niputtaa yhteen sen suhteen. Internet on vaikuttanut myös ihmisten väliseen kommunikointiin. Vuorovaikutus ja kohtaaminen ovat saaneet uudenlaisia muotoja ja merkityksiä sosiaalisessa kanssakäymisessä. Nuorten internetin käyttöä voidaan tarkastella myös toimijuuden ja osallisuuden näkökulmasta ja etenkin nuorisotyön kontekstiin tämä lähestymistapa sopii hyvin.

2.1 *Internet mediaympäristönä*

Internet on avoin tietoverkko, jossa ihmisten on helppo julkaista ja jakaa sisältöjä. Internet on alunperin kehitetty Yhdysvaltain armeijan käyttöön 1960-luvulta alkaen ja käyttö yleistyi voimakkaasti 1990-luvulla www:n, graafisen käyttöliittymän ja selainohjelmien keksimisen myötä. Verkko mahdollistaa paikallisuudesta irtaantumisen, vaikkakin useat tutkimukset ovat todenneet, että monet internetin yhteisöt syntyvät ja kiinnittyvät paikallisten organisaatioiden, instituutioiden ja ilmiöiden ympärille. Verkko välittää digitaalista kulttuuria kuten kuvaa, ääntä, tekstiä ja virtuaalisia ympäristöjä. Internetin merkitys nykyaikana painottuikin voimakkaasti viestintään ja niin kutsuttu web 2.0 ja sosiaalinen media ovat luoneet täysin uuden tyyppisiä vuorovaikutuksen kanavia. (Matikainen 2008, 23–25, 64–67.) Web 2.0 tarkoittaa erityisesti käyttäjien luomaa sisältöä, jota jaetaan erilaisissa sosiaalisen median palveluissa. Toisen polven internet on myös käyttäjäystävällinen eikä välttämättä vaadi sisällön tuottamiseen erityisiä ohjelmointitaitoja. (Székely & Nagy 2010). Suomessa vuonna

2012 internet-yhteys oli käytössä 87 % kotitalouksista (Viestintävirasto 2012) ja tänä päivänä etenkin erilaiset mobiililaitteet ja mukana kulkeva nettiyhteys ovat jo välttämättömyys monille suomalaisille.

Yhteiskuntamme on muuttunut tieto- tai verkostoyhteiskunnaksi. Tietoyhteiskunnalle tyypillinen ominaispiirre on kuluttajien tieto- ja viestintätottumusten jatkuva kehittyminen ja muutos. Uuden teknologian mahdollistamat verkostot ja kontaktit eivät kuitenkaan korvaa henkilökohtaisia ihmissuhteita, vaan täydentävät niitä. Myös mediaympäristö ympärillämme on muuttunut huomattavasti ja tiedon välityksestä on tullut horisontaalista. (Székely & Nagy 2010). Tällä tarkoitetaan sitä, että tiedon jakaminen on muuttunut tasa-arvoisemmaksi ja käyttäjät voivat itse jakaa tietoa muille matalalla kynnyksellä. Ihmiset voivat jakaa tietoa ja kokemuksiaan esimerkiksi blogien, vlogien eli videoblogien tai podcastien kautta. Blogeissa ilmaisun pääpaino on usein kirjoitetussa tekstissä ja kuvissa. Podcastit ovat nauhoitettuja äänitiedostoja, jotka julkaistaan verkossa. Podcastejen avulla kuka tahansa voi nauhoittaa oman radio-ohjelman ja jakaa sen kuulijoille (Matikainen 2008, 185.) Internet on syönyt jatkuvasti tilaa muilta perinteisiltä mediamuodoilta, kuten printtimedialta, televisiolta ja radiolta. Etenkin nuorille internet on tärkein mediankanava, jota käytetään monipuolisesti musiikin kuunteluun, videoiden katseluun, viestintään ja tiedon hankintaan. (Székely & Nagy 2010.)

Verkossa toimimisen ominaispiirteisiin kuuluu muun muassa ajan ja paikan merkityksen hämärtyminen. Myös viestinnän nopeus ja leviäminen ovat ominaisia internetin välityksellä tapahtuvalle viestinnälle. Etenkin nopeus ja laajuus ovat piirteitä, joita pidetään myös selvästi haitallisina, sillä yksikin huonosti muotoiltu viesti voi levitä hetkessä muiden ihmisten luettavaksi, eikä sen täydellinen poistaminen ole mahdollista. Viestinnässä korostuu ryhmien käyttö, verkostoituminen ja massaviestintä, jolla saavutetaan useita ihmisiä kerralla. Viestintä on monikanavaista ja vapaata, sillä sensuuria ei juuri ole. Jatkuva saavutettavissa olo saattaa kuitenkin muuttua myös vapauden kääntöpuoleksi. (Székely & Nagy 2010.) Jo nyt huomattavissa on siirtymää tai muutosta kohti yksityisempää ja kohdennetumpaa tiedon jakamista. Kaikkea ei enää haluta jakaa julkisesti, vaan tietoa halutaan suunnata rajatulle kohderyhmälle. Tästä kertoo muun muassa erilaisten suljettuun ryhmäviestintään keskittyvien palveluiden suosio sekä nuorten siirtyminen uusiin palveluihin.

2.2 Online elämää - nuoret internetin käyttäjinä

Internetin käytön yleistymisen ja teknologian kehitys ovat leimanneet voimakkaasti 1900-luvun loppupuolta. Internetin aikakaudella kasvaneille nuorille nämä ilmiöt ovat merkittäviä yhdistäviä sukupolvikokemuksia (Kiilakoski 2012, 254). 1990-luvulla syntyneitä kutsutaan internetin käyttäjinä usein *diginatiiveiksi*, sillä he ovat eläneet koko elämänsä internetin aikakaudella. Prenskyn (2001) käyttämä käsite vakiintui pian osaksi internetistä käytävää kasvatuskeskustelua. Diginatiivin eli nuoren digitaalisessa maailmassa kasvaneen polven vastinparina voidaan hahmottaa käsite *digisiirtolainen*, jolla viitataan vanhempiin ikäluokkiin, jotka ovat opetelleet internetin ja uusien medioiden käytön vasta aikuisiällä (Prensky 2001). Vaikka termejä diginatiivi ja digisiirtolainen pidetäänkin monelta osin ongelmallisena, tarjoaa tämä jako monenlaisia hyödyllisiä keinoja keskustella verkon käyttöön liittyvästä sukupolvijaosta. Nuorille internet ja sen mahdollistama viestintä on luonnollinen osa jokapäiväistä elämää ja kommunikointia. Jotta aikuiset voisivat auttaa nuoria kasvamaan tässä uudeltaisessa ympäristössä, heidän on ymmärrettävä sen erityispiirteitä ja vaikutuksia nuoriin.

Nuorille verkon käyttö on itsestään selvä osa arkea ja sen takia erillisestä virtuaalimaailmasta puhuminen onkin virheellistä. Nuoret tekevät verkossa samoja asioita kuin muuallakin. Mobiilikäytön lisääntyminen myös mahdollistaa sen, että verkko ja erilaiset palvelut ovat mukana kaikkialla. Nykyään voidaankin jo ajatella, että verkkoon ei *mennä*, vaan siellä *olla*. Internetin ollessa nuorille luonteva toimintaympäristö, se on samalla myös hyvä paikka lähestyä nuoria esimerkiksi nuorisotyön näkökulmasta. Erilaisia palvelumuotoja on lähes rajattomasti. (Pasanen 2010, 176.) Kiilakoski (2012) kuitenkin tuo esiin myös kritiikin tätä ajattelutapaa kohtaan huomauttaessaan, että teknologia ei voi olla pelkästään väline, vaan se aina myös muokkaa sitä todellisuutta jossa elämme.

Nuoret käyttävät internetiä pääosin yhteydenpitovälineenä ennestään tuttuihin kavereihin ja perheenjäseniin, vaikka verkon kautta tutustutaan myös uusiin ihmisiin. Sosiaalisten suhteiden ylläpito on nuorille tärkeää. (Tuominen & Mustonen 2007, 139.) Sosiaalisen median käytön lisääntyminen lapsen kasvaessa liittyy myös siihen ikävaiheeseen, jossa nuori suuntaa kiinnostuksensa perheen ulkopuolelle kavereihin ja muihin nuoriin (Uusitalo, Vehmas & Kupiainen 2011, 43). Nuorten median käytölle on tyypillistä niin sanottu simultaanikäyttö, jossa monia laitteita ja viestintäkanavia käytetään rinnakkain ja osittain myös samaan aikaan (Noppari, Uusitalo, Kupiainen & Luostarinen 2008, 5). Yhä suuremmalle osalle nuorista internet on myös tärkein uutisten ja tiedonsaannin lähde. Viestintäviraston (2012) tutkimuksen mukaan sosiaalinen media näyttäytyi nuorten 15–24-vuotiaiden

tiedonsaannissa huomattavasti merkittävämpänä kuin vanhempien ikäryhmien. Uutislähteenä sosiaalista mediaa hyödynsi 60 % alle 25-vuotiaista suomalaisista, kun kaikkien ikäryhmien keskiarvo oli 43 % vastaajista. Myös viestintäkanavien koetut merkitykset ovat nuorilla erilaisia kuin muilla ikäryhmillä. Eri viestimien merkityksiä tarkasteltaessa käy ilmi, että internetin yhteisöt ja foorumit ovat vähintäänkin melko merkittävä viestinnän muoto 60 % alle 25-vuotiaalle suomalaiselle nuorelle. Internetin yhteisöt eivät näyttäyty näin merkittävänä viestinnän välineenä muille ikäryhmille, joiden vastauksissa puhelin ja perinteisempi sähköposti olivat merkittäviä viestintätapoja. (Viestintävirasto 2012.) Nuorten viestintäkäyttäytymisessä on siis selkeitä eroja verrattuna muihin ikäryhmiin.

Internetin käytön positiivisina puolina voidaan nähdä sen sosiaalisuus. Nuorilla on mahdollisuus tutustua uusiin ihmisiin ja yhteisöihin globaalisti (Lusk 2010.) Sosiaalinen kanssakäyminen saa verkossa useita erilaisia muotoja. Nuoret viestivät internetissä esimerkiksi pikaviestimien, nettisivujen, web-kameran, sähköpostin, blogien ja chat-palveluiden avulla (Mishna, Saini & Solomon 2009). Myös mobiililaitteiden uudet sovellukset ovat tärkeä osa nuorten keskinäistä viestintää. Parhaimmillaan internetissä tapahtuva vuorovaikutus tarjoaa nuorille keskinäistä vertaistukea, identiteettikokeilujen mahdollisuuksia sekä kriittisen ajattelun kehittymistä, tietoa sekä kansainvälisiä kontakteja muihin nuoriin.

Positiivisten puolien lisäksi verkon kautta tapahtuvaan yhteydenpitoon liittyy sen käänköpuolena myös haitallisia ilmiöitä. Yleinen riski nuorten internetinkäytöstä puhuttaessa on nettikiusaaminen. Nettikiusaaminen voi liittyä esimerkiksi koulussa tapahtuvaan fyysiseen kiusaamiseen, mutta sillä on myös omia verkolle tyypillisiä ilmenemismuotoja. Kiusaajan mahdollisuus anonyymiuteen on merkittävin ero perinteisen kiusaamisen ja nettikiusaamisen välillä. Usein kuitenkin kiusaaminen tapahtuu nuoren oman ystäväpiirin sisällä ja nuori on usein tietoinen kiusaajan henkilöllisyydestä. Nuoren internetiin jakamien kuvien väärinkäyttö, toisen salasanojen käyttäminen ja identiteettivarkaudet ovat esimerkkejä verkossa tapahtuvasta kiusaamisesta. (Mishna, Saini & Solomon 2009.) Riskeinä voidaan pitää myös julkisen ja yksityisen rajan hahmottamisen vaikeutumista. Myös erilaiset haitalliset yhteisöt, kuten itsemurhaa tai syömishäiriötä kannattavat sivustot, ovat ilmiöitä, jotka kasvattajien tulisi tiedostaa ja ottaa puheeksi nuorten kanssa. (Lusk 2010.) Matikainen (2008, 81) puhuu myös niin sanotuista hyvistä ja pahoista yhteisöistä tuoden esiin, että yleensä positiivisena koetulla yhteisöllisyydellä voi olla myös käänköpuolensa. Nykyinen kulttuurimme on hyvin avoin ja julkinen, jolloin etenkin nuorelle voi olla epäselvää, mitä internetiin kannattaa julkaista itsestään. Esimerkkeinä kulttuurimme avoimuudesta ovat erilaisten kuvapalveluiden, tilapäivitysten ja blogien suosio. Omasta elämästä jaetaan henkilökohtaisiakin asioita

avoimesti omille yhteisöille ja myös julkisesti. Mediakasvatuksen näkökulmasta on huomioitavaa, että internet on median muoto, jolla on omat erityispiirteensä verrattuna vaikkapa printtimediaan tai televisioon. Osa internetin käyttäjistä on aktiivisia sisällöntuottajia, kun taas suurin osa seuraa passiivisesti tai jakaa muiden tuottamaa sisältöä. Tämä ilmiö pätee myös nuoriin, jolloin nuorisotyössäkään ei voida olettaa kaikkien nuorten tuottavan itse sisältöä internetiin.

2.3 Nuorten omaehtoinen toiminta verkossa

Digitaalinen media ja sen mahdollistama vuorovaikutus ovat avanneet nuorille myös osallistumisen ja vaikuttamisen kanavia sekä paikallisella että kansainvälisellä tasolla. Internetin yleistymisen aikoihin 1990-luvulla ajateltiin, että verkko mahdollistaa rajattomat mahdollisuudet esimerkiksi poliittiseen toimintaan. Kuitenkaan nuorten osallistuminen tai kiinnostus politiikkaan ei näytä Suomessa kasvaneen. (Haltia-Nurmi & af Ursin 2013, 70.) Nuorten omaehtoinen toiminta verkossa voidaan määritellä hyvinkin laajasti. Toisessa päässä ovat perinteiset osallisuushankkeet ja vaikuttamisen mahdollistavat verkkopalvelut, mutta myös nuorten moninaiset identiteettikokeilut ja verkon mahdollistamat uudet yhteisöt voivat olla väyliä rakentaa nuoren omaehtoista toimintaa ja osallisuutta.

Osallisuutta voidaan tarkastella mediaosallistumisen käsitteen kautta (Haltia-Nurmi & af Ursin 2013, 70). Kotilainen ja Rantala (2008, 33) määrittelevät mediaosallistumisen yksilön sisäiseksi, julkiseksi tai yksityiseksi vuorovaikutukseksi median sisältöjen kanssa. Median herättämät tunteet tai kokemukset saavat nuoren osallistumaan sisällöistä käytävään keskusteluun tai siihen liittyvään toimintaan. Mediaosallistuminen edellyttää kiinnostuksen lisäksi mediataitoja eli yksilön valmiuksia erilaisista mediaympäristöistä saadun tiedon omaksumiseen ja uuden tiedon luomiseen. Nuorten mahdollisuudet ja lähtökohdat mediaosallistumiseen muodostuvat yksilöllisten ominaisuuksien lisäksi yhteiskunnallisista, kulttuurisista ja poliittisista tekijöistä. Myös ikä ja sukupuoli vaikuttavat siihen, miten nuori käyttää internetiä. Tämän vuoksi kaikkia nuoria ei voi niputtaa yhteen ryhmään median käytön suhteen. (Haltia-Nurmi & af Ursin 2013, 70–71.)

Suomalaisnuorten vaikuttamista tutkinut Haltia (2012) mainitsee nuorten suosimiksi vaikuttamisen tavoiksi nettikeskusteluun osallistumisen monipuolisesti internetin eri foorumeilla sekä erilaisten vetoamusten ja adressien allekirjoittamisen verkossa. Nuorten osallistumisen ja vaikuttamisen ongelmat ovat kuitenkin samoja kuin nuorisotyön kentällä yleensäkin: nuoret, jotka ovat muutenkin aktiivisia osallistuvat myös netissä, mutta ne nuoret,

joita kansalaisvaikuttaminen ei muutenkaan kiinnosta, eivät kiinnostu myöskään verkossa tapahtuvasta toiminnasta. Kiinnostuksen puutteen lisäksi osallistumattomuuden taustalla voi kuitenkin olla muitakin syitä. Nuori voi kokea osaamisensa riittämättömäksi tai vaikuttamisen turhauttavaksi, jolloin tulokset jäävät pimentoon. Kansalais- ja mediataitojen vahvistuminen tukee myös nuoren intoa yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. (Haltia-Nurmi & af Ursin 2013, 71–74.) Koulujen merkitys mediataitojen opettamisessa on suuri, mutta nuorisotyöllä on hyvät edellytykset tukea nuorten omaehtoista toimintaa ja vahvistaa sitä kautta nuorten osallistumista ja mediataitoja.

Verkko mahdollistaa uusia tapoja nuorten omaehtoisen kulttuurin tuotantoon ja julkaisuun. Tämä verkkokulttuuri saattaa herättää pahennusta vanhemmissa sukupolvissa. Vaikka nuorisokulttuuri on kautta aikojen herättänyt närkästystä, internet tuo julkaisualustana nuorisokulttuurin ilmiöt helposti kaikkien näkyville ja julkisiksi. Koska sisältöä ei juurikaan suodateta etukäteen, tulevat aiemmin yksityisenä pidetyt asiat kaikkien nähtäville. Esimerkiksi nuorten paljastavat kuvat herättävät usein moraalista vastustusta vanhemmissa kansalaisissa. (Kiilakoski 2012, 227.) Internetissä kiertävät meemit ovat hyviä esimerkkejä nuorten kulttuurista ja sisällöntuotosta. Meemit ja muut internetissä leviävät ilmiöt myös antavat kuvaa laajemmista sukupolvikokemuksista. Meemit leviävät usein sosiaalisen median kautta ja niiden teemat käsittelevät ajankohtaisia ja globaaleja ilmiöitä. (Hokkanen 2014.) Itse meemi-sana on vanhempi. Sitä käytti alun perin Richard Dawkins vuonna 1976 kirjassaan *Geenin itsekkyyden* kuvaamaan kulttuurin välittymistä matkimisen kautta (Dawkins 1989, 170). Nuoret ovat aina kokeilleet rajojaan ja rakentaneet omaa, aikuisten maailmasta erillistä kulttuuriaan epäsovinnainten huumorituotteiden ja vitsien muodossa. Meemit ovat tämän asian tuore ilmentymä. (Hokkanen 2014.) Internetiin tuotetut sisällöt ovat verrattavissa nykypäivän kansanperinteeseen, josta Hokkanen (2014) käyttää termiä *digilore* eli digitaalisesti syntyvä folklore. Perinteiden välittäminen on siirtynyt digitaaliseen muotoon, tekstiviestien, sähköpostin ja sosiaalisen median avulla. Nuorten julkisuuteen jakamat, aikuisten maailmassa usein pahennusta herättävät, asiat luovat myös yhteenkuuluvuuden tunnetta ja omaa nuorisokulttuuriaan. (Hokkanen 2014.) Tämä voidaan nähdä myös nuoren toimijuutena, joka tosin eroaa monelta osin perinteisinä nähdystä vaikuttamisen ja osallisuuden muodoista.

Verkkokäyttäytyminen on yhteydessä myös käyttäjän identiteetin rakentamiseen. Osalle nuorista verkko on merkittävä identiteetin tuotannon alusta. Verkossa luotu identiteetti ei useinkaan jää irralliseksi ja voi siirtyä todelliseen maailmaan. Mahdollisuus globaaliin kommunikointiin verkossa saattaa vahvistaa myös negatiivista identiteetin muodostamista. Ääritapauksissa verkko mahdollistaa alustan, jossa lukumäärällisesti pieni joukko nuoria

kokoontuu yhteen ja saa kaikupohjaa omille ajatuksilleen, joita lähipiirin merkitykselliset ihmiset eivät hyväksyisi. Näin ollen internet voi mahdollistaa identiteetin luomisen ja toteuttamisen aivan uudella tavalla. Esimerkiksi traagisten koulusurmien yhteydessä on huomattu, että verkko luo tällaisia uudenlaisia kanavia muokata identiteettiä myös negatiiviseen suuntaan. (Kiilakoski 2012, 256–257.)

Internetin käyttöä ei pitäisi yleistää liikaa ja nuorten netin käytöstä puhuttaessa tulisi aina muistaa, että käytämme verkon luomia kanavia hyvin henkilökohtaisesti ja yksilöllisellä tavalla. Nuoret ovat myös erilaisessa taloudellisessa ja sosiaalisessa asemassa keskenään, jolloin esimerkiksi toimijuus näyttäytyy hyvin eri tavoin erilaisten nuorten välillä. Toimijuuden vahvistamisella voidaan kaventaa kasvavia digitaalisia ja sosioekonomisia kuiluja nuorten välillä (Kotilainen & Rantala 2008, 35). Digitaalisella kuilulla (eng. *digital divide*) tarkoitetaan välimatkaa, joka erottaa uuden teknologian hallitsevat ja ei-hallitsevat ihmiset toisistaan. Erot voivat pohjautua erilaisille syille, kuten taloudellisten, sosiaalisten tai muiden käytännön mahdollisuuksien puuttumiseen. (Matikainen 2008, 174.) Maailmanlaajuisesti digitaalinen kuilu eri maiden kansalaisten välillä syntyy teknologian saavutettavuudesta ja siitä, onko tietokoneen ja internetin käyttö mahdollista. Samoin eri maiden sisällä voi syntyä näitä digitaalisia kuiluja eri ryhmien välille, sillä sekä teknologian saavutettavuus että sen hyödyntämisen taito ovat asioita, jotka jakavat ihmiset kuilun eri puolille.

3 VERKOSSA TEHTÄVÄ NUORISOTYÖ

Nuorisotyö on jalkautunut nettiin ja tapoja toteuttaa verkkotyötä on lukemattomia. Verkossa tehtävää nuorisotyötä voidaan nimittää useilla eri termeillä. Yleisesti käytetty *verkkonuorisotyö* on ongelmallinen siksi, että verkossa nuorille suunnatut palvelut ovat usein osa moniammatillista hankekokonaisuutta, jolloin palveluita ovat toteuttamassa muutkin kuin nuorisotyöntekijät. Esimerkiksi koulupsykologit ja terveydenhoitajat voivat olla osa verkkopalvelua. Tämän takia nykyään käytetään myös käsitettä nuorille suunnattu verkkotyö, joka kattaa myös eri alojen nuorille suunnattua verkkotoimintaa. (Marjeta 2011, 24.) Voidaan puhua myös verkkoperusteisesta tai virtuaalisesta nuorisotyöstä tai nettinuorisotyöstä. Hyvästä pidetty ilmaus on myös verkossa tehtävä nuorisotyö. (Huttunen 2014.) Verkossa tehtävän nuorisotyön englanninkielisiä vastineita ovat muun muassa termit digital, virtual tai online youth work. (Székely & Nagy 2010.)

3.1 Toimijuuteen kasvattaminen nuorisotyön lähtökohtana

Nuorisotyön peruslähtökohta on kasvatuksellinen. Nuorisotyön rooli kasvatustieteissä on kuitenkin vaihdellut eri aikoina, eikä se ole kaikilta osin vielä löytänyt paikkaansa. Nuorisotyön ja -tutkimuksen juuret kietoutuvat nuorisokasvatukseen, joka ei ole elinikäisen oppimisen eetoksesta huolimatta saavuttanut kasvatustieteessä samanlaista vakiintunutta asemaa kuin varhais- ja aikuiskasvatus. Nuorisotyön tehtävänä on auttaa nuoria liittymään osaksi yhteiskuntaa ja tarjota vapaaehtoisen osallistumisen kautta oppimisen mahdollisuuksia sekä oman persoonan että yhteiskunnan ja kulttuurin kehittämiseksi. Nuorisotyön teorian voidaan katsoa muodostuvan useista osista. (Nieminen 2010.) Eräs osa on Niemisen (2010) määritelmän mukaan menetelmäkäsitys, joka on etenkin nuorisotyön praktisen teorian keskiössä. Nuorisotyön luonteen vuoksi menetelmä voi olla yleinen, jolloin sen tarkoituksena on toteuttaa nuorisotyön tehtävää parhaalla mahdollisella tavalla. Nuorisotyön menetelmien voidaankin nähdä jättävän tilaa monipuolisuudelle ja dialogille, joille ei välttämättä aina löydy paikkaa selvästi tarkkarajaisemmillä aloilla, kuten opetuksessa ja sosiaalityössä. (Nieminen

2010, 56.) Tämä huomio menetelmien yleisyydestä on paikallaan myös verkossa tehtävän nuorisotyön menetelmien tarkastelussa.

Nuorisolaki (2006) määrittelee nuorisotyön tavoitteeksi edistää aktiiviseen kansalaisuuteen kasvattamista. Kansainvälisistä sopimuksista Yhdistyneiden Kansakuntien Lapsen oikeuksien sopimus määrittää lasten ja nuorten oikeuksia osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon. Nuorten oikeus osallistumiseen on siis korkeasti tunnustettu ja vaalittu tavoite niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Nuorisotyön tärkeänä tavoitteena on socialisaatioprosessin tukeminen. Onnistuessaan socialisaatio ei vain liitä nuorta jo olemassa olevaan yhteiskuntaan, vaan se antaa yksilölle myös mahdollisuuden kehittää ja muuttaa vallassa olevia käytäntöjä. (Nivala 2010.) Toimijuuteen kasvattaminen onkin näin ollen myös onnistuneen socialisaatioprosessin edellytys. Nuorten osallistamisessa ja toimijuuden vahvistamisessa kansalaisjärjestöillä on ollut perinteisestikin voimakas rooli. Kuten Nivala (2010) huomauttaa, kansalaisuuteen kasvattamista tapahtuu monenlaisessa harrastustoiminnassa, ei ainoastaan kansalaisvaikuttamiseen tai poliittiseen toimintaan keskittyvissä järjestöissä. Toimijuuden kehittyminen on luonnollinen osa nuoren itsenäistymistä, ja erilaisissa toimintaympäristöissä liikkuminen tarjoaa nuorelle monipuolisia mahdollisuuksia muodostaa omaa henkilökohtaista suhdettaan yhteiskuntaan ja sen eri alueille, kuten sen taloudelliseen, poliittiseen, kulttuuriseen ja sosiaaliseen järjestelmään. Näiden osien kautta nuori muodostaa omaa yhteiskunnallista toimintakykyään. (Nivala 2010.)

Toimijuuteen läheisesti liittyvä käsite on osallisuus tai osallistuminen. Puhuttaessa nuoren toimijuudesta käytetään käsitteitä aktiivinen kansalaisuus, vaikuttaminen ja osallisuus usein toistensa synonyymeina. Kun keskustellaan nuorten osallisuudesta, haasteeksi nousee osallisuuden määritelmä. Osallisuus näyttäytyy usein alhaalta ylöspäin syntyvänä kansalaistoimintana, ei ylhäältä tuotettuna ja alaspäin siirrettynä valmiina mallina. (Kiilakoski 2012, 222, 230.) Tällöin on luontevaa ajatella, että nuorisotyön tulisi mennä verkossakin sinne, missä nuorten itse synnyttämää verkkokulttuuriakin on, ja tukea näitä osallisuuden muotoja. Osallisuus näyttäytyykin nuorisotyössä niin sanottuna sumeana käsitteenä, joka kattaa laajan toimintakentän. Suomen kielessä voidaan lisäksi erottaa sanat *osallistuminen* (eng. participation) ja *osallistaminen* (eng. involment). Osallistuminen voi olla mitä tahansa sosiaalista toimintaa muiden toimijoiden kanssa. Ollakseen vaikuttavaa, eli jonkinasteiseen muutokseen tähtäävää, tulee osallistumisen olla myös tavoitteellista. Osallisuudesta voidaan puhua erilaisina osallistumisen tasoina. Harrastustoiminnasta sosiaalisissa yhteisöissä siirrytään vapaaehtoistyöhön esimerkiksi harrastusmahdollisuuksien parantamiseksi ja lopulta pyritään laajempaan muutokseen oman lähiympäristön ja yhteiskunnan tasolla. Nuorisotyössä

osallistumisella on monia merkityksiä ja erilaisia tavoitteita. Vaikuttamisen lisäksi osallistuminen mahdollistaa itsensä toteuttamisen nuorelle tärkeiden asioiden äärellä. (Horelli, Haikkola & Sotkasiira 2007.) Kiilakoski (2007, 14) pyrkii määrittämään osallisuutta yksilön ja yhteisön näkökulmista käsin. Osallisuus ei ole ainoastaan yksilön vaikuttamismahdollisuuksia, vaan se on myös yhteisön tila, jossa yksilö kantaa vastuun toiminnastaan kokien samalla myös yhteenkuuluvuuden tunteita.

Nuorten osallisuutta voidaan tarkastella myös kontrollin näkökulmasta. Nuorille osoitetaan soveliaat tavat vaikuttaa ja osallistua, joista kouluttautuminen näyttäyty selkeimpänä osallistumisen muotona. Myös nuoret itse olivat sisäistäneet koulutuksen tärkeyden elämää ohjaavana valintana. (Herranen & Harinen 2007.) Herranen ja Harinen (2007) puhuvat raamitetusta vapaudesta, jossa näkemys nuoren mahdollisuudesta oman elämänsä aktiivisessa rakentamisessa kyseenalaistetaan. Nuorille tarjotaan sopivia ja toivottavia vaihtoehtoja tulevaisuutensa suunnaksi. Hyvään aikuisuuteen liitetään taloudellinen toimeentulo, perhe sekä tuottaminen ja kuluttaminen, joita vastustavat elämänvalinnat tulkitaan radikaaleiksi ja epätoivottaviksi valinnoiksi. (Herranen & Harinen 2007.) Nuorten osallisuuteen ja kansalaiseksi kasvamiseen on liitetty useita ristiriitoja, kun on määritelty nuoren ihmisen päätösvaltaa koskien tämän omaa elämää ja yhteiskunnallista osallistumista. Vaikka nuori saavuttaisi muodollisen kansalaisuuden, saattaa todellinen kansalaisuus toteutua vasta kun poliittisen, taloudellisen, sosiaalisen ja oikeudellisen kansalaisuuden edellytykset ovat täytyneet. (Nieminen 2010.) Eli vasta kun yhteiskunnan määrittelemät hyvän aikuisuuden ehdot on saavutettu.

Vuoden 2013 nuorisobarometrin teemana oli nuorten osallisuus ja vaikuttaminen. Nuorisobarometri kartoittaa nuorten arvoja ja asenteita ja se toteutetaan vuosittain puhelinhaastatteluina 15–29-vuotiaille Suomessa asuville nuorille. Kyselyyn vastasi 1903 nuorta. Nuoret itse suhtautuivat vaikuttamiseen vielä melko perinteisesti, sillä tärkeimpänä vaikuttamisen keinona nuoret näkivät yhä äänestämisen. Myös järjestöissä toimiminen nähtiin vaikuttamisen mahdollisuutena. Nuorten näkemysten ja käytännön toiminnan välillä tuli kuitenkin esiin selkeitä ristiriitoja. Vaikka äänestämistä ja järjestöaktiivisuutta pidettiin nuorten mukaan tärkeimpinä vaikuttamisen keinoina, niin todellisuudessa nuorten osallisuus ilmeni palautteen antamisena, aloitteiden allekirjoittamisena sekä ostopäätösten kautta tapahtuvana vaikuttamisena. Nuorten vaikuttamisen taustalla olivat ennen kaikkea yksilölliset mielipiteet ja valinnat, eivät niinkään aatemaailma tai poliittiset liikkeet. Osallistumattomuuden syitä olivat ajanpuute ja mielekkäiden vaikutusmahdollisuuksien puuttuminen. Joka viides vastaaja koki merkittävimmäksi syyksi osallistumattomuuteensa sen,

ettei ole mitään sellaista asiaa, jonka puolesta haluaisi vaikuttaa. (Nuorisobarometri 2013.) Verkko voisi tarjota vaikutuskanavia sekä ajan puutteen että mielekkäiden vaikutusmahdollisuuksien puuttumisen luomiin haasteisiin.

Vaikka kansalaistaitojen opettaminen voidaan edelleen nähdä perinteisiin nojautuvana ja monelta osin pysyvänä ja toistuvana tapahtumana, on se saanut osakseen myös kritiikkiä. On esitetty, että nykymaailmassa ei ole muuta pysyvää taitoa, kuin jatkuvassa muutoksessa eläminen ja siihen sopeutuminen. (Nivala 2010.) Myös massakulutus ja mediankäytön lisääntyminen on nähty tulevaisuuden riskeinä ja yhteisöllisyyden katoamisen uhkina. Perinteiset yhteisöt ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen muodot hajoavat ja korvautuvat yksilökeskeisellä markkinaohjautuvalla ihmisjoukolla. Huoli on liitetty etenkin nuoriin, joita on pidetty alttiina markkinoiden vaikutuksille. Kulutuksen ja mediankäytön lisääntymisen on ajateltu passivoivan nuoria niin paljon, että kansalaisvaikuttaminen ei enää kiinnosta heitä. Nuorten lisäksi tämä huoli liitetään entistä useammin myös lapsiin ja lapsuuden lyhentymiseen. (Jokinen & Pohjola 2007.) Näistä näkemyksistä huolimatta nuorisotyöllä ja nuorisokasvatuksella on vankka roolinsa aktiiviseen kansalaisuuteen ja nuoren toimijuuteen kasvattamisessa.

3.2 Nuoren toimijuuden tukeminen verkossa

Nuorisotyön tehtävänä on nuoren yhteiskunnallisen kiinnittymisen tukeminen, joka voi mediaympäristöissä tarkoittaa nuoren toimijuuden lisääntymistä. Nuoren oman äänen saaminen kuuluviin median avulla tai mediaan liittyvien keskusteluihin osallistuminen on esimerkiksi sosiokulttuurisen näkökulman perusta. Vaikka nuoret ovat taitavia internetinkäyttäjiä, on medialukutaito ja sen kehittäminen tärkeää. Medialukutaidolla tarkoitetaan kriittistä otetta median sisältöjen ja viestien tarkasteluun sekä niiden taustalla olevien vaikuttimien tunnistamiseen. Mediataidot kietoutuvat myös nuoren elämänhallinnan taitoihin. (Kotilainen 2007a.) Mediataitojen kehittämisen tueksi on mediakasvatuksessa hahmoteltu useita erilaisia lähestymistapoja.

Kasvatuksen näkökulmasta verkon jakaminen välineeksi, mediaksi ja tilaksi antaa mahdollisuuden sen eri osa-alueiden erityispiirteiden tarkasteluun. Verkon tarkastelu välineenä keskittyy internet-viestinnän erityispiirteisiin, kuten viestimisen nopeuteen ja laajuuteen. Luonteeltaan verkkoviestintää ei voi verrata mihinkään muuhun viestinnän muotoon. Verkon hahmottaminen osana perinteistä mediakenttää liittyy mediakasvatuksellisiin työmuotoihin. Kun verkkoa tarkastellaan tilana, korostuu verkon

käytössä sen vuorovaikutteisuus ja toiminnallisuus. Tilan käsitteeseen liittyy myös yhteisöllisyys, joka saa verkossa aivan uudenlaisia muotoja. (Matikainen 2008, 25–31.) Tämän jaottelun lisäksi mediakasvatus voidaan jakaa medialähtöiseen ja kasvatuslähtöiseen näkökulmaan. Mediakasvatuksessa mediakulttuuria lähestytään kasvatuksen näkökulmasta ottamalla kantaa mediassa esiintyviin ilmiöihin ja kannustamalla ja ohjaamalla nuorta kehittämään mediataitojaan oman tekemisen ja tulkinnan kautta (Kotilainen & Rantala 2008, 64). Medialähtöisyydellä tarkoitetaan median sisältöjen opettamista ja käyttöä, sekä median käyttämistä opetusvälineenä. Kasvatuslähtöisessä näkökulmassa mediakasvatus sulautetaan muun opetuksen ja ohjauksen lomaan. Molemmat näkökulmat ovat tärkeitä ja osittain myös päällekkäisiä. Vaikka nuorten kanssa käsiteltäisiin esimerkiksi verkkoon liittyviä ilmiöitä, linkittyvät ne usein läheisesti myös nuoren omaan kokemusmaailmaan, jolloin mediasisältöjen opetus saa kasvatuksellisia piirteitä. (Tuominen 2013.) Mediakasvatus liitetään usein koulumaailmaan, mutta nuorisotyössäkin voidaan hyödyntää mediakasvatuksellista työtettä. Erilaisia viestimiä on käytetty osana nuorisotyön työmuotoja 1960-luvulta alkaen. Elokuvia on näytetty nuorille suunnatuissa elokuvailloissa, mutta nuoria on jo varhaisessa vaiheessa osallistettu myös tuottamaan omia kaitafilmejään. Perinteisiä nuorisotyön mediakasvatuksellisia työmuotoja ovat esimerkiksi mediapajat tai -ryhmät, joiden sisällöt voivat vaihdella videoiden teosta nuorten omaan toimitukseen. (Kotilainen 2007b.) Näitä työmuotoja käytetään edelleen sekä kuntien että järjestöjen nuorisotyössä.

Kiilakoski (2012) toteaa väitöskirjassaan, että internetin laajemmat vaikutukset kasvatukseen eivät ole vielä nähtävissä. Tutkimusta kaivattaisiin etenkin siitä, kuinka pedagogiikka muuntuu, kun siitä tulee verkkopedagogiikkaa. Verkossa tehtävän nuorisotyön haasteina nuorten oman toimijuuden kannalta on myös se, että toimintaympäristöt ovat kaupallisten toimijoiden ja aikuisten rakentamia, jolloin lasten ja nuorten rooli jää jo tässä vaiheessa syrjään. Alustan puitteet vaikuttavat myös siellä syntyvään keskusteluun tai sen puutteeseen ja siihen, kuinka tätä keskustelua voidaan hyödyntää esimerkiksi perinteisessä poliittisessa päätöksenteossa. Tietty vaikutus on myös sillä, ohjataanko nuoret ensisijaisesti yhteen palveluun tai vaikuttamisen kanavaan vai tarjotaanko heille monenlaisia vaihtoehtoja. Verkossa tapahtuvan vaikuttamisen pitäisi käyttäjän näkökulmasta olla myös jollain tapaa tuloksia tuottavaa, sillä nuoret ovat tottuneet verkkomaailmassa välittömään palautteeseen. (Kiilakoski 2012, 226–227, 254–256.)

Yhteiskunnan eri osa-alueet ovat tunnistettavissa myös verkossa. Talous, politiikka, kulttuuri, sosiaalisesta toiminnasta puhumattakaan, ovat kaikki alueita, joiden toimintoja on mahdollista toteuttaa myös virtuaalisesti. Esimerkiksi kuluttamiseen liittyviin päätöksiin

vaikuttaa verkossa näkyvillä oleva, entistä kohdennetumpi, mainonta sekä sosiaalisessa verkostossa tapahtuvat suosittelut. Verkko on myös mahdollistanut poliittisen vaikuttamisen sekä päättäjien tasolla että kansalaisten itsensä toteuttamana. Internet on synnyttänyt perinteisen kulttuurin muotojen lisäksi myös uutta ja ainutlaatuista verkkokulttuuria, jonka seuraajina ja toteuttajina nuoret ovat erityisasemassa. Yhteiskunnallisen toiminnan osa-alueena sosiaalinen toimintakyky ei ole niin selkeäraja-aine kuin muut alueet (Nivala 2010), mutta esimerkiksi viestintäkanavana verkko mahdollistaa uudenlaisia sosiaalisen vuorovaikutuksen muotoja. Myös Kotilainen ja Rantala (2008, 68) näkevät koulun ulkopuolella tapahtuvan mediakasvatuksen tähtäävän kriittiseen kansalaisuuteen, jossa yhdistyy nuorten yhteiskunnallinen ja kulttuurinen osallistuminen sen eri muodoissa.

Toimijuuteen kasvetaan ja sitä voi opetella. Kasvatuksen ja oppimisen kentällä oppiminen jaotellaan formaaliin, informaaliin ja nonformaaliin oppimiseen. (Nieminen 2010, 49.) Nuorisotyö tarjoaa monenlaisia informaalisia oppimisen paikkoja. Nuorisotyössä mahdollistetaan epämuodollisen oppimisen alustoja, joissa oppiminen tapahtuu pääasiassa menetelmien ja sisältöjen kautta. Verkkoperustaisessa nuorisotyössä informaalia oppimista voi tapahtua monenlaisten välineiden kautta. Esimerkiksi verkon välityksellä tapahtuva keskustelu nuorisotyöntekijän ja nuoren välillä voi olla tällainen oppimisen tila. Myös nuorten keskinäinen viestintä voi tarjota vertaistukea samassa tilanteessa oleville nuorille. Dialogisessa keskustelussa nuorisotyöntekijän roolina on olla nuoren reflektiota tukevan kasvattajan ja ymmärtäjän roolissa. Esimerkiksi verkkokeskustelut nuorille vaikeista aiheista, kuten seksuaalisuudesta, ovat tilanteita, joissa nuorisotyöntekijän ammattilaisuutta tarvitaan luomaan turvallinen tila ja ympäristö tällaisten keskustelujen mahdollistamiselle. (Sinisalo-Juha & Timonen 2011, 27.)

Kallio, Stenvall, Bäcklund & Häkli (2013) ovat tutkineet lasten ja nuorten arjen osallisuuden tukemista syrjäytymisen vastaisena keinona. Yksi merkittävä arkiympäristö, jossa myönteistä tunnistamista voidaan toteuttaa, on pelimaailma. Myönteisen tunnistamisen periaatteet liittyvät ajatukseen, että jokainen ansaitsee tulla tunnistetuksi ja tunnustetuksi omana itsenään. Tunnistamisen kohde voi olla mikä tahansa nuorelle tärkeä asia, esimerkiksi jokin verkkoympäristö. Tunnistamiseen liittyy myös osallisuuden kokemus, joka syntyy aktiivisen toimijuuden kautta nuoren omassa toimintaympäristössä. Usein esimerkiksi pelimaailma ja pelaaminen on nähty uhkana ja vaarana nuoren kehitykselle. Kallio ym. (2013) totesivat tutkimuksessaan, että myönteinen tunnistaminen voi edistää kiinnittymistä yhteisöön sekä kehittää aktiivista toimijuutta. Hyöty näyttäisi olevan erityisen merkittävä niiden nuorten kohdalla, joilla riski syrjäytyä on suuri. Tuloksista voi päätellä, että yleensä syrjäytymisriskiin

liitetty pelaaminen voidaan oikealla tunnistamisella kääntää myönteiseksi toimijuuden vahvistumiseksi. Tutkimuksissa pelaamiseen on liitetty monenlaista positiivista oppimista, kuten yhteistoiminnallisuutta, osaamista, oppimista sekä monipuolista ongelmanratkaisua ja koodien hallintaa. Tätä uudenlaista visuaalispainotteista luku- ja kirjoitustaitoa voi vanhempien sukupolvien olla vaikea ymmärtää. Uuteen ja erilaiseen ympäristöön liitetään epäluuloja ja positiivisten vaikutusten arviointi jää usein sivuun. (Jokinen & Pohjola 2007.) Nuoret itse voivat kokea olevansa aktiivisia toimijoita pelimaailmassa, mutta jos yhteisön suhtautuminen pelaamista kohtaan on kriittistä, tämä voi lisätä ulkopuolisuuden tunnetta. Mediakasvatus ei saisi kutistua pelkästään netinkäytön riskeistä varoittamiseen, sillä riskien ehkäiseminen myös vähentää oppimisen mahdollisuuksia. Internetin käyttöön liittyy aina riskejä, mutta kasvatuksen avulla riskien tunnistaminen ja välttäminen helpottuu. (Tuominen 2013.)

3.3 Verkossa tehtävän nuorisotyön työmuotoja

Kiinnostava tapa käsitellä verkossa tehtävää nuorisotyötä on jakaa verkon hyödyntäminen *välineelliseen* ja *toiminnalliseen* käyttöön. Huttusen (2014) mukaan välineellistä käyttöä on esimerkiksi netin käyttäminen tiedottamiseen tai yhteydenpitoon. Yleisiä välineellisen työn muotoja ovat esimerkiksi järjestön internet- tai Facebook-sivut, joilla tiedotetaan tapahtumista. Myös chatin tai muiden keskustelun mahdollistavien sovellusten käyttö on välineellistä toimintaa. Verkon toiminnallista käyttöä sen sijaan on sellainen toiminta, jossa nuori pääsee osaksi sisältöjen tuottamista tai muuta verkossa tapahtuvaa toimintaa, kuten pelaamista. Sisällöntuottamista voi olla esimerkiksi nuorten oman blogin tai videoblogin tekeminen, jossa nuoret itse suunnittelevat ja toteuttavat verkkosisältöjä. Tällä hetkellä verkossa tapahtuva nuorisotyö näyttäisi olevan pääasiassa välineellistä toimintaa. (esim. Huttunen 2014.) Toinen samankaltainen lähestymistapa on määritellä verkossa tapahtuva nuorisotyö passiiviseen ja vuorovaikutteiseen nuorisotyöhön. Passiivisella tarkoitetaan tiedonvälittämistä, kuten esimerkiksi internet-sivuja. Vuorovaikutteista nuorisotyötä on tiedon jakaminen ja nuorten kanssa yhdessä tapahtuva sisällöntuottaminen. (Székely & Nagy 2010.) Matikaisen (2008, 28–31) kuvaama näkemys verkosta tilana, joka mahdollistaa vuorovaikutuksen ja toiminnan, on monelta osin yhtäläinen toiminnallisen tai vuorovaikutteisen käytön määritelmien kanssa. Verkko voidaan nähdä pienoisyhteiskuntana, jossa toimitaan monelta osin samojen periaatteiden mukaan kuin todellisessakin yhteiskunnassa. Verkkoa ei pitäisi kuitenkaan nähdä

omana erillisenä tilanaan, vaan se liittyy monelta osin myös fyysiseen tilaan. (Matikainen 2008, 28–31.)

Nuorisotyön perustan voidaan katsoa olevan toiminnallisuudessa, joten verkkonuorisotyön supistuminen lähinnä välineelliseksi työkaluksi ei näyttäisi palvelevan nuorisotyön peruseriaatteita, kuten osallisuutta. Verkkonuorisotyön käsite ymmärretään usein verkossa tapahtuvaksi neuvonta- ja keskusteluavuksi eli lähinnä chat-pohjaiseksi toiminnaksi. Tämä rajaa ja supistaa verkossa tehtävän nuorisotyön mahdollisuuksia. Näyttäisikin siltä, että verkossa ei vielä osata hyödyntää erilaisia toiminnan mahdollisuuksia. Toiminnallinen verkkonuorisotyö rajoittuu tällä hetkellä lähinnä nuorisotiloilla tapahtuvaan pelaamiseen. (Huttunen 2014.)

Kiinnostusta verkkoperustaista työtä kohtaan kuitenkin on. Erilaisia verkossa toimivia palveluita kehitetään Suomessakin jatkuvasti. Monet hankkeet ja työmuodot ovat vielä niin uusia, että niiden toimivuutta ja kestoa on tässä vaiheessa vielä vaikea arvioida. Uusimpina esimerkkeinä tämänhetkisen sosiaalisen median sovellusten hyödyntämisestä nuorisotyössä ovat esimerkiksi seurakuntien toteuttama ripari.fi-palvelu sekä A-klinikkasäätiön toteuttama Nuortenlinkki-hanke. Näissä molemmissa verkkoa hyödynnetään sekä välineellisesti että toiminnallisesti, eli nuoret ovat sekä sisällön tuottajia että kuluttajia.

Vuoden 2014 aikana perustettu ripari.fi-palvelu on esimerkki siitä, kuinka jo olemassa olevat välineet ja nuorten jo valmiiksi toisilleen jakama sosiaalisen median sisältö kootaan nuorisotyöntekijöiden toimesta osaksi yhtenäistä palvelua. Ripari.fi-sivuston tarkoituksena on luoda positiivista kuvaa rippikoulusta sekä kannustaa nuoria osallistumaan rippikouluun. Sivusto on rakennettu Wordpress-alustalle ja sinne on mahdollista koota sisältöä käyttäen hashtag-tunnusta (#ripari2015). (Niemelä 2014.) Tällaisen palvelun toteutuksessa on etuna helppokäyttöisyys ja matalat kustannukset. Vaikka tämänkaltaisen toiminnan pääasiallinen tavoite on tiedottaminen tai jopa markkinointi, on sisältö koottu nuorten itsensä tuottaman materiaalin pohjalta. Ulkoapäin ripari.fi-palvelu näyttääkin paljon normaalilta internet-sivustolta, jonka tarkoituksena on periaatteessa ollut välineellinen toiminta eli tiedottaminen. Kuitenkin nuorten mukaanotto palvelun toteutuksessa nostaa nuoret toimijan ja toteuttajan rooliin.

A-klinikkasäätiön luotsaamassa Nuortenlinkki-hankkeessa toteutettiin myös aivan uudenlainen palvelu nuorten ehkäisevään päihdetyöhön vuoden 2014 aikana. Kuten ripari.fi-palvelussa, myös Nuortenlinkissä pääasiallisena tehtävänä on tiedottaminen. Päihdetyön ammattilaisten sijaan tiedottajiksi on otettu tavallisia videoblogia eli vlogia pitäviä nuoria. Näin hankkeen kautta toteutui myös nuorisotyössä tärkeä vertaisoppimisen ja tuen malli.

Nuoret tuottavat videoblogeja heille ajankohtaisista päihteisiin liittyvistä kysymyksistä ja jakavat ne muille nuorille. Nuortenlinkki-hanke tuotti vuonna 2014 yhteensä 46 vlogia, joita katsottiin 250 000 kertaa ja kommentoitiin 3300 kertaa. Katselualustana toimi Youtube-videopalvelu. (Vuorento 2015)

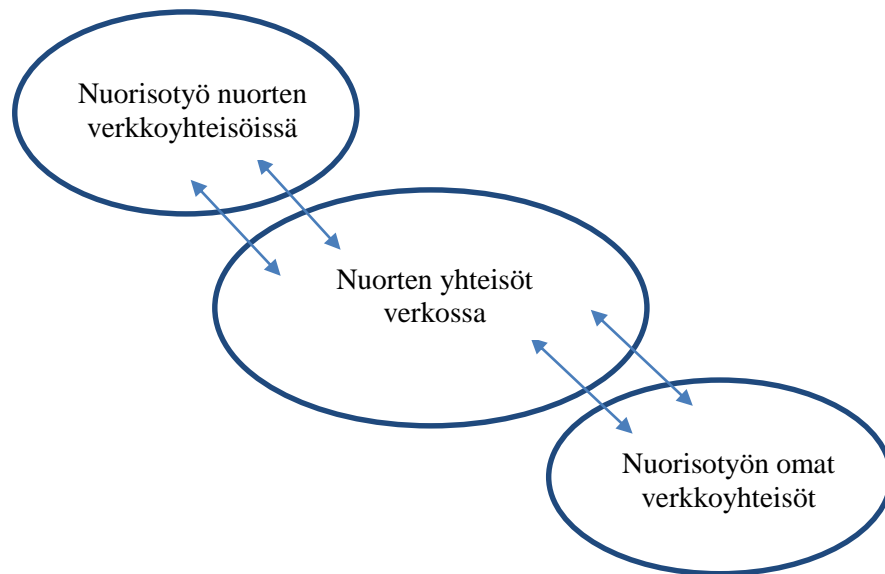
Molemmat esimerkit ovat osoitus siitä, kuinka monipuolisesti verkko voidaan valjastaa nuorisotyön käyttöön. Nuorten omaehtoinen toiminta saa ympärilleen ikään kuin nuorisotyön tarjoamat kehykset. Näitä nuorisotyön puitteita tarjotaan monissa harrastuksissa ja ryhmissä perinteisemmän nuorisotyön työmuodoissa, mutta niiden soveltaminen verkossa tehtävään työhön vaatii ideoita ja nuorten kuulemista. Myös ajankohtaisten ilmiöiden seuraaminen ja uusien trendien hahmottaminen olisi tärkeää jo varhaisessa vaiheessa. Haasteena on myös toiminnan pysyvyys tai jatkuvuus, kuten kaikessa projektimuotoisessa nuorisotyössä. Toisaalta verkossa toimiminen antaa tilaa myös yllättäville ja hetkellisille ilmiöille ja lyhyille kampanjamuotoisille projekteille, joiden ei ole tarkoitukseen vakiintua pysyviksi palveluiksi. Lisäksi internet tarjoaa näille toiminnoille parempaa näkyvyyttä ja saavutettavuutta kuin perinteiset mediamuodot.

3.4 Internetissä toimimisen haasteita ja mahdollisuuksia

Verkon hyödyntäminen nuorisotyössä on yleistymisestään huolimatta yhä kehitysasteella. Nuoret ovat usein ensimmäisiä, jotka ottavat käyttöön uusia palveluja ja teknologioita, joten tässä kehityksessä perässä pysyminen vaatii ammattilaisilta sekä intoa, kiinnostusta että resursseja. (Pasanen 2010, 180.) Verkossa tehtävän nuorisotyön yksi ongelma on, että kun johonkin palveluun saadaan kehitettyä työmuotoja ja koulutettua osaavia ammattilaisia, nuorten kiinnostus on jo muualla. Esimerkiksi vuonna 2004 Netari-hankkeen toimesta aloitettu nuorisotilatoiminta verkossa keskittyi aluksi nuorten keskuudessa suosittuun Habbo-hotel yhteisöpalveluun, jonne luotiin nuorisotila ja työntekijöille omat virtuaalihahmonsia (Marjeta 2011, 15). Habbo-hotelin nuorisotila on edelleen toiminnassa, vaikka suurin suosio on jo takanapäin. Suosittuja yhteisöpalveluja syntyy jatkuvasti lisää, jolloin on mahdollista, että suurelle yleisölle suunnattu verkkotoiminta jämähtää pienen, mutta vakiintuneen nuorisojoukon käyttöön. Palveluiden käytön suosioon vaikuttaa nuoren kaveripiirin kollektiivinen kiinnostus, joka saattaa vaihdella hyvinkin nopeasti (Uusitalo, Vehmas & Kupiainen 2011, 45). Nuoret jakavat ja suosittelevat toisilleen mediasisältöjä, kuten videoita, musiikkia ja internet-sivustoja, jolloin nuorisotyöntekijän haasteena on pystyä seuraamaan nuorten kiinnostusten kohteiden muuttumista. Nuorten toimintaa verkossa voi seurata

ulkopuolelta, mutta ymmärtääkseen verkon ilmiöitä, on nuorisotyöntekijän hallittava myös verkossa toimiminen.

Keskeinen huomion aihe verkkonuorisotyötä tehdessä on pohtia, hyödynnetäänkö nuorille suunnatuissa palveluissa jo olemassa olevia alustoja vai perustetaanko palvelua varten täysin uusi alusta. Kotilainen ja Rantala (2008, 74) kuvaavat näitä nuorisotyön ulottuvuuksia tietoverkossa seuraavan Kotilaisen ja Sihvosen (2006) esittämän kuvion avulla:

KUVIO 1. Nuorisotyön ulottuvuuksia tietoverkossa (Kotilainen ja Sihvonen 2006)

Nuorten yhteisöt verkossa ovat olemassa huolimatta siitä, onko nuorisotyötä verkossa vai ei. Nuorisotyöntekijöiden on tehtävä menetelmällisiä valintoja sen suhteen, toimitaanko verkossa valmiina olevissa yhteisöissä vai nuorisotyön omissa yhteisöissä. Molemmista tavoista toimia verkossa on omat hyvät ja huonot puolensa. Kohderyhmäkin saattaa vaihdella valitun menetelmän mukaan. Voidaan ajatella, että valmiille sivulle rakennettu palvelu on pääsääntöisesti ehkäisevää työtä, kun taas täysin uusi palvelu, kuten esimerkiksi päihteitä käyttäville nuorille suunnattu sivusto, on usein jo korjaavaa työtä. Nuorten mukaanotto suunnitteluvaiheessa takaa yleensä paremman menestyksen kuin vain ammattilaisten näkökulmasta suunniteltu palvelu. (Pasanen 2010.) Tämä tarjoaa nuorille myös mahdollisuuden osallistua ja vaikuttaa heitä koskevaan toimintaan. Palveluiden käytön helppous on edellytyksenä sille, että ne otetaan käyttöön ja että ne saavat suosiota. (Kiilakoski & Taiponen 2011, 226.) Tästä syystä nuorisotyöntekijöidenkin on luontevaa siirtyä

työskentelemään niissä palveluissa, joita he käyttävät myös vapaa-ajallaan. Tästä tunnetuimpana esimerkkinä on yhteisöpalvelu Facebook. Useimmilla nuorisotyön toimijoilla on käytössään Facebook-sivut, jotka on perustettu jo olemassa olevaan ja suosittuun palveluun. Omien verkkosivujen ylläpitäminen voi olla monimutkaisempaa ja nuorten tavoittaminen sitä kautta haastavampaa, sillä palvelun tunnetuksi tekeminen vie aikaa. Toisaalta toimijat eivät ole riippuvaisia valmiin palvelun säännöistä ja rajoituksista. Verkossa tehtävästä nuorisotyöstä keskusteltaessa olisi kuitenkin tärkeää muistaa, että useiden eri tapojen hyödyntäminen mahdollistaa nuorten erilaisuuden huomioimisen ja takaa tätä kautta toimintaedellytyksiä sekä aktiivisille että enemmän tukea kaipaaville nuorille (Kotilainen & Rantala 2008, 74–75).

Verkossa tehtävän nuorisotyön erityispiirteinä ovat kasvottomuus ja anonymiteetti. Nuoren voi olla helpompi puhua vaikeista asioista nuorisotyöntekijälle anonyymisti, mutta silti reaaliaikaisesti. Nuori voi turvallisesti valita, mitä asioita itsestään hän haluaa jakaa muille. Verkossa keskustelu on matalan kynnyksen toimintaa, joka saattaa olla esimerkiksi ujoille nuorille ainut osallistumisen muoto. Myös vaikeista asioista puhuminen voi olla nuorelle helpompaa netin anonymiteetin turvin. Asiantunteva keskustelu sosiaalisessa mediassa vaatii nuorisotyöntekijältä kuitenkin oman ammattiosaamisen lisäksi myös digitaalisen ympäristön hallintaa ja tuntemusta. (Pasanen 2010, 184.) Nettisukupolven nopeus ja taitavuus teknologian käytössä voi saattaa nuorisotyöntekijän tukalaan tilanteeseen, jos oma osaaminen ei olekaan riittävää (Kiilakoski & Taiponen 2011, 233).

Internetin maailmanlaajuisuus tuo myös omat haasteensa eri kulttuurien välisille kohtaamisille. Nuorisotyössä on jo pitkään toimittu monikulttuurisesti ja kansainvälisesti ja nämä näkökulmat tulisi huomioida myös verkossa tehtävässä nuorisotyössä. Kotilainen ja Rantala (2008, 76–77) nostavat esiin kulttuuriherkkyyden, eli eri kulttuurien välisten viestinnän erojen tunnistamisen ja huomioimisen myös verkkoviestinnässä. Mediakasvatusta on kritisoitu liiaksi länsimaiden näkökulmasta toteutuvana ilmiönä. Toisaalta internet tarjoaa myös uudenlaisia siltoja eri kulttuurien välille ja esimerkiksi eri maista tulevien nuorten elinympäristöjä ja mediakanavia voidaan helposti seurata esimerkiksi suomalaiselta nuorisotilalta käsin. (Kotilainen & Rantala 2008, 76–77.) Tällä voi olla suuri merkitys esimerkiksi maahanmuuttajanuoren kokemukseen siitä, kuinka hänen kulttuuriaan ja taustaansa ymmärretään ja arvostetaan uudessa kotimaassa. Monikulttuurisuus näkyy verkossa monella tavalla, mutta myös kansallismielisyys nostaa päätään verkossa. Esimerkiksi joissakin verkkopeliyhteisöissä saattaa pelaajan kansalaisuuden ja pelimaailman yhteisöjen välille nousta ristiriitoja. Pelaaja saattaa kokea vaikeuksia häivyttää tosielämän identiteettiään ja siten

suosia pelitilanteessa oman maansa pelaajia, vaikka se olisi vasten peliyhteisön etuja. (Jacobs 2008.) Vaikka verkko on jo lähtökohdiltaan monikulttuurinen, myös siellä ilmenee omia haasteitaan kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa.

Kasvatuksen yhteiskunnallisen ulottuvuuden perustana oleva sosialisatioprosessi on kääntynyt osin pääläelleen, sillä nuoret opastavat nyt usein aikuisia teknologian käytössä ja hallinnassa. Székely ja Nagy (2010) jopa väittävät, että ollakseen tehokasta, nuorisotyön on tapahduttava verkon välityksellä ja siellä missä nuorten verkkoyhteisöt ovat. On kuitenkin hyvä muistaa, että nuoret ja aikuiset kohtaavat samanlaisia haasteita verkossa toimiessaan. Aikuisille verkon käytön haasteet liittyvät usein puutteelliseen tietämykseen uusista medioista ja niiden käytöstä, kun taas nuorilta puuttuu kokemuksen luoma pohja, jolla esimerkiksi arvokysymyksiä voidaan pohtia ja ratkaista. (Jaakkola 2010, 56–57.) Jotta kommunikointi nuorten kanssa onnistuisi verkossa, nuorisotyöntekijöiden ja kasvattajien on puhuttava samaa kieltä diginatiivien kanssa. (Liang, Commins & Duffy 2010). Sukupolvien välisestä kuilusta huolimatta yhteinen pohja on olemassa. Herkman (2010) esimerkiksi muistuttaa, että sekä nuoret että aikuiset elävät samassa mediajärjestelmässä, jolla on omat rajoituksensa käyttäjästä riippumatta. Mediakulttuurin globaalit tuotteet hahmotetaan edelleen kansallisessa viitekehyksessä, jota kuitenkin enenevässä määrin määrittävät markkinat ja suuret kansainväliset toimijat. (Herkman 2010.) Kasvattajan tehtävänä voisikin olla auttaa nuorta hahmottamaan nämä erilaiset viitekehykset, joissa mediaa tuotetaan ja kulutetaan.

4 JÄRJESTÖJEN NUORISOTYÖ

Suomessa nuorisotyötä toteuttavat valtio, kunnat, seurakunnat sekä moninainen järjestökenttä. Järjestöillä on pitkä historia monipuolisen nuorisotoiminnan järjestämiselle niin valtakunnallisesti kuin paikallisestikin. Järjestöissä on arviolta 500 palkallista nuorisotyötä tekevää työntekijää. Järjestöjen vapaaehtoistyöntekijöiden verkostoon arvellaan kuuluvan 50 000 - 100 000 henkilöä. (Allianssi 2014, 60.) Suomen nuorisoyhteistyö – Allianssiin kuului vuoden 2015 alussa 121 jäsenjärjestöä, eli miltei kaikki nuoriso- tai kasvatustalouden järjestöt Suomessa (Allianssi 2015). Vastaavasti kuntien palveluksessa työskentelee 2200 nuorisotyöntekijää ja seurakunnissa 1037. (Allianssi 2012, 56.) Näin ollen järjestöt ovat merkittävässä roolissa valtakunnallisessa nuorisotyössä.

4.1 Nuorisojärjestöt Suomessa

Suomessa nuorisotoiminnan perusta on ollut voimakkaasti järjestöpainotteinen. 1800-luvun loppupuolella Suomen yhteiskunnassa tapahtunut murros sai aikaan monenlaista liikehdintää ja lisääntyvää nuorison levottomuutta pidettiin huolestuttavana. Tätä niin kutsuttua nuoriso-ongelmaa pyrittiin ratkaisemaan erilaisten yhdistysten ja nuorisoseurojen perustamisella. Nuorisojärjestötoiminta oli yhteydessä laajempaan yhdistys- ja järjestötoimintaan, eikä nykyisenkaltaista nuorisojärjestön käsitettä vielä käytetty. Toiminnan luonne ja ideologia määrittelivät pitkälti järjestön toimintatavat. Nuorisojärjestöt muodostuivat yhdeksi uudeksi kasvattajaksi perinteisen perheen, säädyn ja kirkon rinnalle ja näin ollen yhteiskunnan merkitys sosialisatiossa lisääntyi. Valistusaatteen myötä kansalaistoiminta ja kansalaisuuden käsite alkoivat muotoutua. Järjestökenttä koostui muun muassa erilaisista uskonnollisista yhdistyksistä, raittius- ja työväenliikkeestä, urheiluseuroista sekä monista paikallisista nuorisoseuroista. (Viitanen 2007.) Useiden yhä toiminnassa olevien järjestöjen perusta ulottuu näihin varhaisiin kansalaisjärjestöihin.

Kunnallinen nuorisotyö alkoi voimistua 1960-luvulla voimakkaan kaupungistumisen myötä. Yhteiskunnan rakenteiden muuttuminen vaikutti siihen, että järjestötoiminta ei enää tavoittanut suurta osaa nuorista ja hyvinvointivaltion voimistuessa julkisen sektorin rooli myös

nuorisotoiminnassa laajeni. 1970-luvulla syntyneen nuorisotyölainsäädännön myötä nuorisojärjestöt sijoittuivat osaksi nuorisotyön alakategorioita. On ajankohtaista huomioida, kuinka kuntien tilaaja-tuottaja-mallit ja säästötoimet voivat heiluttaa järjestelmää ja myös järjestöjen roolia nuorisotyön kentällä. (Viitanen 2007.)

Järjestötoiminta on organisoitua ja toimiakseen kunnolla yhdistysten on Suomessa rekisteröidyttävä yhdistysrekisteriin ja toimittava tiettyjen peruseriaatteiden mukaan. Nuorisojärjestöt saavat valtionavustuksia ja opetusministeriö on jaotellut järjestöt poliittisiin nuoriso- ja opiskelijajärjestöihin, nuorison etujärjestöihin, nuorison kulttuuri- ja harrastusjärjestöihin, uskonnollisiin nuorisojärjestöihin, varhaisnuorisojärjestöihin ja nuorisotyön palvelujärjestöihin. Jaottelu on tehty toiminnan luonteen mukaan. (Viitanen 2007; Opetus- ja kulttuuriministeriö.) Saadakseen valtionavustuksia on järjestön toiminnan oltava nuorisolain yleisten tavoitteiden mukaista. Nuorisojärjestöjen suhde valtioon on kaksisuuntainen, ensinnäkin ne välittävät nuorten näkemyksiä päättävälle tasolle ja toisaalta järjestöt voivat toimia ylemmän tason kontrollin välineenä. (Viitanen 2007.)

Verrattuna esimerkiksi kunnalliseen nuorisotyöhön, järjestökentän erityispiirteenä on vapaaehtoisten toimijoiden suuri määrä. Vaikka useissa isoissa nuorisojärjestöissä on myös palkkasuhteessa olevia työntekijöitä, itse toimintaa pyritetään pääsääntöisesti vapaaehtoisvoimin. Tämä on järjestökentän voimavara ja myös haaste.

Järjestöjen ollessa yksi suomalaisen nuorisotyön peruspilareista niillä on myös oma roolinsa nuorten osallisuuden mahdollistamisessa. Kuntien pysyväluonteinen nuorisotyö, osallisuushankkeet sekä nuorten päätöksentekoon osallistumista edistävät toimintamuodot tukevat kaikki nuorten toimijuutta. Järjestökenttä kattaa matalankynnyksen osallistumisen esimerkiksi urheiluseurojen kautta, mutta sen piiriin kuuluvat myös vaikuttamiseen keskittyvät poliittiset nuorisojärjestöt. Näiden eri toimijoiden kautta kanavoituvat nuorten osallistumismahdollisuudet, vaikkakin nämä eri ryhmät ovat myös päällekkäisiä ja yhteydessä toisiinsa. (Horelli, Haikkola & Sotkasiira 2007.)

4.2 Verkkoperustaista nuorisotyötä järjestöissä

Järjestökentällä toimitaan monipuolisesti myös verkossa. Nuorille suunnattuun verkkotyön foorumiin (Nusuvefo) kuuluu Suomessa 30 järjestöä. Foorumi kokoaa yhteen verkkoperustaisesta nuorisotyöstä kiinnostuneita yhdistyksiä ja hankkeita. Toiminta-ajatuksena on verkkonuorisotyön kehittäminen eri toimijoiden yhteistyöllä eli tietotaidon vaihtamisella, tutkimustyöllä ja yhteisistä käytänteistä sopimalla. Lisäksi tavoitteena on tehdä

verkkonuorisotyötä tunnetuksi ja parantaa toiminnan läpinäkyvyyttä sekä luoda eettiset toimintaohjeet internetin käyttöön. (Verke 2015.)

Monet verkkotyötä toteuttavat tahot toimivat hanke- tai projektimuotoisesti. Projektit on koettu toimiviksi tavoiksi kehittää verkkotyötä. Samalla projektityö on myös epävarmaa ja huoli resurssien jatkumisesta varjostaa työskentelyä. Yhteistyöhankkeet koetaan hyödyllisiksi, mutta hankkeiden loputtua saattaa yhteistyöverkostokin vähitellen loppua. Järjestötoiminnan painopisteet ja mediakasvatuksen työmuodot ovat keskittyneet Uudenmaan alueelle. (Andersson & Lundvall 2012, 5–8.) Toisaalta verkkotyötä ei voida alueellisesti rajata vain pääkaupunkiseutuun, joten palvelut hyödyttävät samalla myös muiden paikkakuntien lapsia ja nuoria. Vaikka järjestöjen toiminta keskittyykin usein pääkaupunkiseudulle, tuottavat järjestöt usein materiaalia ja koulutuksia myös kansallisiin tarpeisiin (Andersson & Lundvall 2012, 8). Järjestöissä näyttäisi olevan kiinnostusta mediakasvatuksellisen työtteen ja verkkotyön kehittämiseen.

Sekä kuntien että järjestöjen nuorisoyöntekijät pitävät verkossa tehtävää nuorisotyötä tärkeänä. Nuorisotyössä kunta- ja järjestötoimijoiden kesken suhtaudutaan varsin avoimesti ja myönteisesti uusiin teknologioihin, mutta käyttö jää usein välineelliselle tasolle. Haasteena nuorisoyöntekijät kokevat muun muassa ajalliset ja välineelliset resurssit. Työaikaa ei varata tarpeeksi verkkotyöhön ja välineet ovat usein vanhentuneita tai puuttuvat kokonaan. Myös osaamisen kehittämiseen kaivattaisiin tukea. (Lauha 2014.)

VERKE- VERKKONUORISOTYÖN VALTAKUNNALLINEN KEHITTÄMISKESKUS

Tutkimus perustuu aineistoon, jonka on kerännyt verkkonuorisotyön valtakunnallinen kehittämiskeskus Verke. Verke on yksi opetus- ja kulttuuriministeriön nimeämistä nuorisotyön valtakunnallisista kehittämiskeskuksista ja sen toimintaa koordinoi Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus. Verken tehtävänä on verkossa ja verkon avulla tehtävän nuorisotyön kehittäminen sekä nuorisotyön ammattilaisten verkko-osaamisen vahvistaminen. Toiminnan tavoitteena on lisätä nuorisoyöntekijöiden ymmärrystä verkkokulttuureista, koota verkkonuorisotyöhön liittyvää tietoa sekä kehittää verkkonuorisotyön palveluita ja menetelmiä yhdessä alan ammattilaisten kanssa. (Verke 2015.) Verken internet-sivuille on koottu hyviä käytänteitä verkkotyön erilaisista toiminnoista ja lisäksi sivuilla tiedotetaan erilaisista verkkonuorisotyöhön liittyvistä koulutuksista. Sivuilla käydään lisäksi keskustelua verkkonuorisotyöhön ja verkon ilmiöihin liittyvistä teemoista. Verke myös järjestää erilaisia nuorisotyön ammattilaisille suunnattuja koulutustapahtumia ympäri Suomen.

4.3 Aikaisempia tutkimuksia

Nuorten netinkäyttöä on tutkittu paljon viime vuosina ja aiheen ajankohtaisuudelle ei ole näkyvissä hiipumisen merkkejä. Myös nuorisotyön ja -tutkimuksen kentällä aihetta on lähestytty jonkin verran. Koska monet verkkoon liittyvät kehittämissuunnitelmat toimivat hankerahoituksella, on raportointi ja tutkimus osa niiden toteutusta. Nämä tutkimukset antavatkin arvokasta ja tuoretta lisätietoa nuorten ja nuorisotyöntekijöiden internetin käytön tottumuksista. Lisäksi aiheesta on tehty opinnäytetöitä yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin. Nuorten osallisuus ja toimijuus ovat myös teemoja, joiden tarkastelu on osa nuorisotutkimuksen kenttää. Näissäkin tutkimuksissa verkkoympäristö on saanut yhä enemmän tilaa nuorten toimijuuden mahdollistajana.

Nuorten netin käytöstä tehtyjä tutkimuksia on tehty niin Suomessa kuin ulkomaillakin. Eu Kids Online- tutkimus kuvaa nuorten netin käyttöä eri maissa. Tutkimusverkostoon kuuluu 33 maata, joista suurin osa on eurooppalaisia. Tutkimuksen lähtökohtina ovat olleet internetin riskit ja turvallisuus nuorten käyttäjien kannalta. Tutkimusprojekti oli kolmiosainen ja se ajoittui vuosille 2006–2014. Tutkimuksen toinen osa koostui kyselylomakkeesta, jolla kartoitettiin nuorten internetin käyttöä ja siihen liittyviä riskejä. Kyselyyn vastasi 25 142 nuorta ja heidän vanhempansa 25 eri maasta. Eu Kids Online-tutkimus on koonnut kattavan tietokannan aiemmista tutkimuksista ja tietokannasta on mahdollista hakea eri tutkimuksia ja niiden tuloksia hakutoimintona käyttäen. Tutkimuksen johtopäätöksissä todetaan, että lapsen tai nuoren aktiivinen ja runsas internetin käyttö kehittää lapsen mediataitoja ja kykyä tunnistaa verkossa piileviä riskejä. Kuitenkin etenkin pienet lapset kaipaavat tukea ja opastusta netinkäytön riskien hahmottamisessa. Vanhempien ja koulun lisäksi myös teollisuuden tulisi ottaa vastuuta lapsille sopivan sisällön tuottamisesta verkkoon. (Eu Kids Online 2015.)

Tuore suomalainen tutkimus mediakasvatuksen näkökulmasta on esimerkiksi Nuorisotutkimusseuran toteuttama Mediakasvatuksen tutkimuksellinen kehittäminen- hanke vuoden 2014 aikana. Tutkimushankkeen kartoituksessa pyrittiin selvittämään lapsiin liittyvän mediakasvatuksellisen tutkimuksen tiedon tuottamisen muotoja, laajuutta ja saavutettavuutta. Osana hanketta toteutettiin avoin kysely, jonka vastaajista suurin osa teki mediakasvatustyötä suoraan lasten ja nuorten parissa. Vastaajia oli 51 henkilöä ja heistä noin viidesosa työskenteli järjestökentällä. Kouluissa tai päiväkodeissa työskenteli noin kolmasosa vastaajista. Kyselyllä selvitettiin vastaajien kokemaa tarvetta mediakasvatukselliselle tutkimustiedolle. Tutkimustietoa kaivattiin etenkin oman asiantuntijuuden ylläpitämisestä sekä lasten ja nuorten

mediasuhteen ymmärtämisestä. Median käytön positiivisesta vaikuttavuudesta ja lasten ja nuorten toimijuudesta tuli runsaasti vastauksia. (Vilmilä 2015.)

Nuorisotyöntekijöiden internetin käyttöä ei ole vielä tutkittu laajasti. Kiintoisan kansainvälisen näkökulman verkkonuorisotyöhön tarjoaa unkarilaisten Székelyn ja Nagyn (2010) teos *Online youth work and e-youth*, jossa tarkastellaan nuorisotyön roolia nuorten verkkoympäristöissä. Kirjoittavat tuovat esiin verkossa toimimisen erityispiirteitä ja käytäntöjä, joiden seuraamisesta voisi olla apua verkkomaailmassa toimittaessa.

Uusimpia suomalaisia tutkimuksia ovat muun muassa Centria ammattikorkeakoulun vuonna 2014 julkaisema tutkimus, jonka osaprojektissa tutkittiin nuorisotyöntekijöiden mediakasvatusmahdollisuuksia ja verkkotyön tapoja. Tutkimusaineisto oli kerätty vuonna 2012 Oulun seudulla ja vastauksia kyselyyn saatiin 63 kappaletta kuntien ja seurakuntien työntekijöiltä. Tässä tutkimuksessa pääpaino on ollut sosiaalisen median käyttötapojen selvittämisessä sekä sosiaalisen median koulutusmallin luomisessa. Keskeisimmät tulokset tässä tutkimuksessa olivat, että nuorisotyöntekijät tiedostavat hyvin internetin ja sosiaalisen median tärkeyden nuorille ja nuorisotyölle. Nuorisotyöntekijät olivat myös pääsääntöisesti valmiita ja halukkaita kehittämään omaa osaamistaan tällä alueella. Haasteina koettiin muun muassa oikeissa välineissä toimiminen sekä sosiaalisen median käyttö myös kollegiaalisena tiedon jakamisen välineenä. (Hohenthal & Leppälä 2014.)

Verkkonuorisotyön valtakunnallinen kehittämiskeskus Verke on kartoittanut vuonna 2013 kuntien ja järjestöjen nuorisotyöntekijöiden internetin käyttöä ja koostanut keräämästään aineistosta erilaisia raportteja ja yhteenvetoja. Nämä raportit esitetään koottuna Verken vuonna 2014 julkaisemassa kirjassa, joka avaa katsauksen suomalaiseen verkkonuorisotyöhön eri näkökulmista. (Lauha & Tuuttila 2014.) Julkaisu sisältää myös artikkelin kuntien ja järjestöjen nuorisotyöntekijöille suunnatun kartoituksen tuloksista. Tuloksien yhteenvedosta käy ilmi, että nuorisotyössä suhtaudutaan pääosin myönteisesti ja avoimesti internetin ja muiden uusien teknologioiden hyödyntämiseen. Tulosten arvioinnissa myös todetaan, että nuorisotyön menetelmät verkossa painottuvat välineelliseen käyttöön, kuten chat-keskusteluihin ja tiedottamiseen. (Lauha 2014.)

Sirkku Kotilainen ja Leena Rauhala ovat tutkineet vuosina 2005–2007 nuorten mediavaikuttamista ja sen tukemista ja tästä tutkimuksesta on Nuorisotutkimusverkosto julkaissut kirjan *Nuorten kansalaisidentiteetit ja mediakasvatus*. Tutkimuksessa tarkasteltiin kahta nuorten vaikuttamisen kanavaa, pääkaupunkiseudulla toimivaa Nuorten Ääni -toimitusta sekä Hämeenlinnaista Vaikuttamo. (Kotilainen & Rauhala 2008.) Myös vuonna 2007 julkaistussa teoksessa *Lasten ja nuorten kunta* (Gretchel & Kiilakoski 2007) on tutkittu lasten

ja nuorten osallisuutta kuntakontekstissa. Kirja esittelee erilaisia toimintamalleja siitä, kuinka eri tavoin kunnat ja erilaiset kunnissa toimivat hankkeet voivat tukea nuorten osallisuutta ja toimijuutta huomioimalla nuorten mielipiteet ja takaamalla nuorille vaikuttamisen kanavia. Näissä tapausesimerkeissä osallisuutta on haluttu käsitellä nimenomaan nuorten omasta kokemusmaailmasta käsin, jotta osallisuus ei jäisi vain ylhäältä annetuksi määritelmäksi.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Nuorten toimijuuden tukeminen on eräs nuorisotyön teoreettinen ja toiminnallinen peruslähtökohta. Nuoren omaehtoisen toiminnan vahvistaminen on mahdollista myös verkon välityksellä ja monet nuorisotyöntekijät ovatkin sulauttaneet toiminnallisuutta myös verkossa tapahtuvaan työhön. Internet tarjoaa monien mahdollisuuksiensa lisäksi myös haasteita näiden lähtökohtien toteutumiselle nuorisotyössä. Menetelmien yksipuolistuminen ja uusien välineiden hidas käyttöönotto voivat vaarantaa monipuolisen verkkotyön lähtökohtia. Tämän tutkimuksen kohteena ovat erilaisissa nuorisotyötä toteuttavissa järjestöissä työskentelevät nuorisotyöntekijät. Tutkimuksen tarkoituksena on nostaa esiin laajasta kyselylomakkeella kerätystä aineistosta toimijuuden tukemiseen liittyviä huomioita, menetelmiä ja kehittämisehdotuksia verkossa tapahtuvasta nuorisotyöstä. Tässä luvussa esitetään tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset. Lisäksi kuvataan aineisto ja sen analyysitavat. Tutkimuksen analyysitapa on teoriaohjaava, sillä valmista aineistoa haluttiin tarkastella nimenomaan nuoren toimijuuden tukemisen näkökulmasta. Sekä laadullista että määrällistä analyysitapaa on pyritty kuvaamaan tässä luvussa.

5.1 Tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten nuorten omaehtoista toimintaa ja toimijuutta tuetaan verkossa tehtävän nuorisotyön avulla. Lisäksi tutkimuksen tarkoituksena on kuvata, miten järjestöissä työskentelevät nuorisotyöntekijät käyttävät internetiä työssään ja millaiseksi he kokevat oman osaamisensa sekä millaisia odotuksia heillä on tulevaisuuden työmuodoille. Tutkimustehtävänä on selvittää:

Kuinka nuorisotyöntekijät tukevat nuorten omaehtoista toimintaa ja toimijuutta verkossa tehtävän nuorisotyön avulla?

Tutkimusongelmaa lähestytään lisäksi seuraavien kolmen tutkimuskysymyksen avulla:

- 1. Miten järjestöjen nuorisotyöntekijät kokevat oman osaamisensa internetin käytössä ja kuinka osaaminen tukee nuorten toimijuutta?**
- 2. Millaista välineellistä tai toiminnallista käyttöä internetillä on nuorisotyössä?**
- 3. Miten toimijuus näkyy nuorisotyöntekijöiden tulevaisuusodotuksissa internetin työkäytössä?**

Tutkimuksessa tutkitaan, kuinka nuorisotyöntekijöiden kokema osaaminen internetin käytössä vahvistaa nuorten toimijuutta. Internetin käyttö nuorisotyössä voidaan jaotella välineelliseen ja toiminnalliseen käyttöön (Huttunen 2014) ja toinen tutkimuskysymyksistä onkin selvittää, kuinka nuorisotyöntekijöiden vastauksista tulee esiin tämä jaottelu. Nuorisotyöntekijöiden internetissä käyttämiä välineitä tarkastellaan siitä näkökulmasta, tukevatko ne nuorten omaehtoista toimintaa ja millä tavoin. Kolmanneksi tarkastellaan nuorisotyöntekijöiden tulevaisuuden odotuksia ja kehittämisehdotuksia verkossa tehtävän nuorisotyön näkökulmasta.

5.2 Aineisto

Aineisto kerättiin laajalla avoimella kyselylomakkeella, jonka keräämisestä vastasi verkkonuorisotyön valtakunnallinen kehittämiskeskus Verke. Kysely oli suunnattu järjestöjen nuorisotyöntekijöille. Verke ilmoitti syksyllä 2013 verkkosivuillaan aiheista, joista he kaipaivat opinnäytetöitä tai muita tutkimuksia. Olin itse yhteydessä Verkeen ja valmis aineisto lähetettiin minulle sähköpostilla. Kysely on toteutettu Webropol-kyselynä eli e-lomakkeena sähköisesti. Kyselylomakkeessa on 16 sivua. Aineisto on kerätty 23.4.–7.5.2013 välisenä aikana. Kyselyssä on kartoitettu monipuolisesti työntekijöiden asenteita, kokemuksia, resursseja, osaamista ja tulevaisuuden odotuksia verkon käytön suhteen. Kysely oli avoin ja siihen vastasi 142 järjestöjen nuorisotyöntekijää 40 eri organisaatiosta. Oskoko on 134 henkilöä. Taustatietoina on kysytty vastaajien ikää, koulutustaustaa, sukupuolta, paikkakuntaa, työkokemusta ja työsuhteen laatua sekä vastaajan käyttämiä työmuotoja. Vastaajista 3/4 on naisia ja suurin osa on koulutustaustaltaan ammattikorkeakoulun tai ylemmän korkeakoulun käyneitä. Vastaajista 40 % oli työskennellyt nuorten parissa 1-5 vuotta ja 60 % yli kuusi vuotta.

Kyselylomakkeessa on käytetty strukturoituja, puolistrukturoituja ja avoimia kysymyksiä. Vaikka lomake on laaja, on sen muotoilussa kiinnitetty huomiota kysymysten

ymmärrettävyyteen vastaajan kannalta. Kysymyksissä on käytetty virallisten käsitteiden ja termien lisäksi myös esimerkkejä eri toimintamuodoista ja palveluista, jolloin vastaaminen helpottui. Avoimet kysymykset oli lomakkeessa muotoiltu niin, että vastausten suuntaa ei ollut rajoitettu. Näin ollen saatujen vastausten avulla on mahdollista saada uutta ja odottamatontakin tietoa aiheesta. (Heikkilä 2010, 49.) Avoimet vastaukset olivat pituudeltaan muutamasta sanasta muutamaankin virkkeeseen. Lähes kaikki vastaajat olivat vastanneet myös avoimiin kysymyksiin. Kysymyksiin vastaaminen oli asetettu lomakkeessa pakolliseksi, mutta osa vastaajista oli kiertänyt tämän esimerkiksi viivan käytöllä. Joidenkin vastausten tulkinta tuotti hankaluuksia tiivistetyn ilmaisun vuoksi, mutta suurin osa vastauksista oli jäseneltyjä ja niiden avulla oli mahdollista saada tietoa tutkimusongelmaan. (Vastaajan oli kyselyn lopussa mahdollisuus antaa oma sähköpostiosoitteensa, jos hän halusi osallistua arvontaan, jossa arvottiin kaksi noin 500 euron arvoista tablettia eli taulutietokonetta.)

5.3 Tutkimuksen lähtökohtia

Tämä tutkimus hyödyntää sekä laadullista että määrällistä lähestymistapaa toimijuuden tukemisen tarkastelussa. Määrällisen ja laadullisen menetelmän yhdistäminen on mahdollista eri tavoin. Jos tutkimuksen pääpainoksi valitaan laadullinen tutkimus, voi määrällinen tutkimus toimia laadullista tutkimusta havainnollistavana lisänä. (Metsämuuronen 2003, 208.) Tätä lähestymistapaa on käytetty tässä tutkimuksessa ja sen menetelmävalinnoissa. Tutkimus on tarkoitukseltaan kartoittava ja kuvaileva eli sen avulla pyritään saamaan tietoa tämänhetkisestä ilmiöstä. Kartoittavalla lähestymistavalla pyritään selvittämään vähän tutkittua ilmiötä eli toimijuuden tukemista verkossa tehtävässä nuorisotyössä. Kuvailevalla tutkimusluonteella tarkoitetaan ilmiön keskeisten ja kiinnostavien piirteiden dokumentointia. Kartoittava lähestymistapa on tavallisesti laadullinen, mutta kuvailevassa tutkimusotteessa voidaan käyttää sekä laadullisia että määrällisiä menetelmiä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2002, 127–128.)

Aineisto on kyselytutkimuksella kerätty ja pääasiassa määrällinen, joten tutkimuksen alkuvaiheessa ei ollut selvää, kuinka aineistoa lähdetäisiin analysoimaan. Vaikka määrällinen ja laadullinen tutkimus nähdään usein toisilleen vastakkaisina, voivat ne kuitenkin olla toisiaan tukevia ja täydentäviä ja niitä voidaan myös yhdistää (Tuomi & Sarajärvi 2009, 65). Kasvatustieteellisessä tutkimuksessa menetelmävalikoima on nykyään varsin laaja ja monipuolinen. Perinteisen kvantitatiivisen tutkimuksen rinnalle nousi 1980-luvun positivistisen paradigman muutoksen myötä kvalitatiivinen tutkimusote, joka oli yleistynyt

sosiaalitieteissä jo vuosikymmen aikaisemmin. (Eskola & Suoranta 2008, 30–33.) Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan asema korostuu verrattuna esimerkiksi tilastolliseen tutkimukseen, joten menetelmällisiä valintoja on syytä tuoda esiin myös tutkimuksen raportoinnissa (mt. 20).

Lopulta tätä tutkimusta suuntasi laadullinen aineisto nuorisotyöntekijöiden kokemuksista, joita tarkastelemalla oli mahdollista saada uutta ja syvällisempää tietoa aiheesta. Vaikka aineisto on kerätty kyselylomakkeella, ei tässä tutkimuksessa pyritä tilastollisiin yleistyksiin. Tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella toimijuuden tukemista järjestöjen tekemässä nuorisotyössä, kuvata tämänhetkisiä käytäntöjä ja verrata niitä teoreettisiin käsitteisiin, jota verkossa tehtävästä nuorisotyöstä ja toimijuudesta on olemassa. (Eskola & Suoranta 2008, 61.) Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä uuden tiedon löytäminen tutkittavasta ilmiöstä sekä kokonaisvaltainen tutkimusote (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2002, 152). Tässä valossa tilastotiedon liittäminen osaksi laadullista analyysia tukee ilmiön kokonaisvaltaista tarkastelua.

5.4 Teoriaohjaava sisällönanalyysi

Tutkimusta analysoitiin pääasiassa teoriaohjaavaa sisällönanalyysia käyttäen. Tuomi ja Sarajärvi (2009, 91) huomauttavat, että sisällönanalyysi ei ole ainoastaan laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmä, vaan sitä voidaan soveltaa kaikkeen kirjallisen aineiston analysointiin. Teoriaohjaavaa sisällönanalyysia käyttämällä aineistoa pyrittiin tiivistämään ja järjestämään selkeään muotoon tutkittavan ilmiön kannalta. Koska aineistosta haluttiin tutkia nimenomaan toimijuuden tukemista, luotiin analyysivaiheessa luokittelukategorioita, jotka määräytyivät aiemman teorialiedon sekä tutkimustehtävän mukaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108, 113–116.) Aineistoa lähdettiin luokittelemaan toimijuuden käsitteen pohjalta. Teorialähtöiselle sisällönanalyysille on keskeistä, että tutkimuksen kannalta oleelliset teoreettiset käsitteet tuodaan analyysivaiheeseen valmiina, jo olemassa olevista teorioista käsin. Puhtaasti aineistolähtöisessä analyysissä teoriakäsitteet luotaisiin aineiston perusteella. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissa teoria tuodaan ohjaamaan lopputulosta ja tutkijan päätettävissä on, missä vaiheessa analyysia teoria tuodaan mukaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 100, 117.) Tässä tutkimuksessa on haluttu tarkastella nuorisotyön toiminnallisuutta ja nuorten toimijuuden tukemista verkossa tehtävässä työssä, joten laajasta aineistosta on poimittu analysoitavaksi ne vastaukset, joiden avulla tätä tietoa on mahdollista saada.

Vaikka aineiston analyysitapa on teoriaohjaava, mahdollistaa tämä myös uusien ja kiinnostavien käsitteiden esiin nostamisen. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä käytetyt yläkäsitteet tai -luokitukset tuodaan teoriasta valmiina, kun taas uusia alaluokkia on mahdollista muodostaa aineistosta käsin. Löydettyjä ilmaisuja ryhmiteltiin niiden eroavaisuuksien ja samankaltaisuuksien mukaan ja samankaltaisia ilmaisuja yhdisteltiin. Nämä ilmaisuja yhdistävät luokat nimettiin uudelleen sisältöä kuvaavan käsitteen mukaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009,117.)

5.5 *Aineiston analysointi*

Aineiston tarkastelu sekä määrällisiä että laadullisia menetelmiä käyttäen oli mahdollista, koska aineiston vastaajajoukko oli suhteellisen pieni ja kysymyslomakkeessa oli käytetty sekä tilastollisia että avoimia kysymyksiä. Vaikka aineisto ei ole kooltaan kovin suuri, kyselylomakkeen laajuus ja monipuolisuus vaativat aiheen rajaamista tätä tutkimusta varten. Tämän vuoksi jotkin osiot jätettiin jo alussa pois tarkastelusta. Kyselylomakkeen kysymyksistä valittiin ne, joiden avulla toimijuutta pystyttiin tarkastelemaan.

Tutkimuksessa käytettiin laadullisena aineistona lomakkeessa olleen neljän avoimen kysymyksen vastauksia. Niiden avulla oli mahdollista vastata tutkimuskysymyksiin. Aineistosta karsittiin pois tutkimuksen kannalta epäoleellinen informaatio eli data. Vastausten analysointi aloitettiin lukemalla aineisto läpi ja tutustumalla siihen tarkasti. Koska aineisto ei ollut tutkijalle ennestään tuttu, oli tämä vaihe tehtävä huolellisesti. Aineistoa lähdettiin ryhmittelemään ja jäsentelemään tutkimuskysymysten kannalta olennaisiin osiin. Analyysi tehtiin tekstinkäsittelyohjelmalla, jossa tarkasteluun nostettuja vastauksia oli helppo siirrellä oikeisiin luokkiin. Aineiston alustava koodaus eli jäsentely tapahtui teoriaohjaavasti. Tutkittavien vastauksista poimittiin kaikki internetin välineelliseen ja toiminnalliseen käyttöön liittyvät vastaukset tai niiden osat. Aineiston analyysimenetelminä käytettiin teemoittelua. Lisäksi näiden tukena käytettiin sanastoanalyysia, jonka tarkoituksena on tuoda esiin ydinsanat, jolla jotain ilmaisua kuvataan (Eskola & Suoranta 2008, 169.) Sanastoanalyysia käytettiin tarkasteltaessa internetin jakoa välineelliseen ja toiminnalliseen käyttöön. Lähes kaikissa vastauksissa oli nähtävissä välineellistä käyttöä kuten tiedottamista ja nuorten tavoittamista, mutta vastaukset eroteltiin sen mukaan, mainitaanko niissä lainkaan toiminnallista käyttöä. Välineelliseksi käytöksi ryhmiteltiin tässä tutkimuksessa muun muassa termit tavoittaa ja tiedottaa, jotka toistuivat vastauksissa säännöllisesti. Toiminnallisen käytön määrittely tuotti enemmän hankaluuksia, sillä esimerkiksi selvästi toiminnalliseksi miellettyä

pelaamista ei mainittu vastauksissa lainkaan. Toiminnallisuus määriteltiin enemmän vastauksen sisällön kuin sanaston kautta ja tässä kohtaa tutkija joutui tekemään valintoja ja omia päätelmiä aineiston suhteen.

Erilaisten keskustelumuotojen määrittelyminen toiminnalliseksi tai välineelliseksi käytöksi tuotti haasteita analyysivaiheessa. Esimerkiksi Huttusen (2014) mukaan chat-sovelluksen käyttö ei vielä ole toiminnallista käyttöä, sillä internet on ainoastaan sovellus, jonka kautta keskustelu on mahdollista. Toisaalta verkossa paljon käytetyt nuorten tuki- ja vertaisryhmätoiminnot saattavat olla hyvinkin osallistavia, ja ne voivat vaikuttaa merkittäväällä tavalla nuorten elämään. Analyysissa päädyttiin luokittelemaan *keskustelu* toiminnalliseksi työmuodoksi sen mukaan, millaisena vastaaja on sen esittänyt. Jos vastauksesta käy ilmi, että keskustelualustaa tai sovellusta on käytetty ainoastaan tiedon jakamiseen, chat-keskusteluun tai nuorten tavoittamiseen, on se silloin määritelty välineelliseksi käytöksi. Jos taas vastauksesta tulee esiin se, että keskustelu on ollut vertaistukea antavaa, toiminnan suunnitteluun liittyvää tai pitkäkestoista ryhmätoimintaa, on se määritelty toiminnalliseksi. Valintoja tukee esimerkiksi Matikaisen (2008, 28–29) näkemys internetistä yhteisöllisenä tilana, jossa voidaan organisoida verkon ulkopuolella tapahtuvaa toimintaa. Aineistosta määriteltiin internetin käyttöä kuvaavia luokkia, jotka on esitetty taulukkoina tutkimusraportin tulososiossa. (Tuomi & Sarajarvi 2009, 93).

Tarkasteluun otetut avoimet kysymykset poimittiin ensin SPSS-tiedostosta Word- ja Excel- dokumentteihin. Analyysin pääpaino oli avoimissa vastauksissa, jotka saatiin vastauksena kysymykseen: ”Kuvaile omin sanoin, millaisia kokemuksia sinulla ja/tai työyhteisölläsi on internetin käytöstä nuorille suunnatussa työssä?” Vastauksia oli 127 kappaletta, joista tarkastelun ulkopuolelle jätettiin yhden sanan vastaukset. Yhteensä vastauksia kertyi noin 8 liuskaa. Vastausten pohjalta tehtiin jaottelu internetin välineelliseen ja toiminnalliseen käyttöön. Vastaukset olivat hyvin moninaisia. Lopulta luokittelun lopullinen muoto tapahtui aineistolähtöisesti. Tutkimuksessa on nostettu esiin sitaatteja avoimista vastauksista, jotka antavat aidon kuvan nuorisotyöntekijöiden käsityksistä. Analyysivaiheessa vastauksien yhteyteen liitettiin vastaajan numero, joka pysyi tekstin yhteydessä koko analyysivaiheen ajan. Myös sitaatit on numeroitu juoksevalla numeroinnilla vastaajan mukaan. Tällä tavoin on mahdollista varmistaa eri vastaajien äänen esiin tuominen tutkimuksessa.

Laadullisesta aineistosta esiin tulleita kiinnostavia teemoja esitetään tutkimusraportissa myös määrällisen aineiston tulosten avulla. Näin on mahdollista kuvata koko vastaajajoukon käsityksiä tutkittavasta ilmiöstä numeerisesti (Heikkilä 2010, 16). Määrällisen aineiston

analysointiin käytettiin tilastollisia menetelmiä ja aineiston analysointiin SPSS-ohjelmaa. Aineisto oli tallennettu Excel-muotoon, joten aineiston analysointi aloitettiin siirtämällä aineisto SPSS-tilasto-ohjelmaan. Tarkasteltavaksi poimittiin ne kysymykset, joiden avulla oli mahdollista vastata tutkimuskysymyksiin. Näistä vastauksista lähdettiin kartoittamaan internetin toiminnallista ja välineellistä käyttöä. Lisäksi tarkasteltiin niitä kysymyksiä, joissa käsiteltiin välineitä, joiden avulla nuorisotyöntekijät käyttävät internetiä työssään. Kysymykset olivat järjestysmatka-asteikollisia.

Tilastollisia menetelmiä käytettiin aineiston analyysin apuna sekä kuvaamaan vastaajien mielipiteitä laajemmin. Tuloksia kuvaillaan prosenttiosuuksia esittämällä ja havainnollistamalla näitä lukuja myös kuvioden avulla (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2002, 129). Analysointi aloitettiin luomalla frekvenssejä esittävät pylväsdiagrammit tarkasteltavista vastauksista. Tämän jälkeen aineistosta oli mahdollista havaita nuorisotyöntekijöiden verkon käyttöä kuvaavia ominaisuuksia. Tilastollista esitystapaa käytetään pääasiassa kuvaamaan nuorisotyöntekijöiden kokemaa osaamista ja sen kehittämistarpeita. Myös pelaamista on tarkasteltu tilastollisten vastausten avulla, sillä laadullisessa aineistossa pelaamista ei juuri tullut esiin. Tulosten esittämistä tiivistetään kuvaamalla jakaumia prosenttiosuuksien lisäksi myös graafisesti.

6 TULOKSET

Tässä osiossa käydään läpi tutkimuksen tulokset ja vastataan asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Tulosten esittämisen pohjana on nuoren toimijuuden tukemisen tarkastelu teema-alueittain tutkimuskysymysten ja teoriaohjaavan sisällönanalyysin mukaan. Avoimia vastauksia on analysoitu laadullisin menetelmin ja vastauksia on tuotu esiin sitaatein havainnollistamaan nuorisotyöntekijöiden ajatuksia. Sitaateissa vastaajaa kuvataan tunnuksella v ja kysymyksen numeroa tunnuksella k . Näiden tulkintojen rinnalle on nostettu määrällisen aineiston tuottamaa tilastollista tietoa, joka tukee laadullisesta aineistosta tehtyä analyysia. Myös yhtymäkohtia aiempaan teoriaan ja tutkimuksiin pyritään tuomaan esiin jo tutkimusraportin tulososiossa. Ensiksi käsitellään nuorisotyöntekijöiden kokema osaamista internetin käytössä. Seuraavaksi kuvataan, kuinka jako internetin välineelliseen ja toiminnalliseen käyttöön näkyy nuorisotyöntekijöiden vastauksissa. Tulevaisuusodotuksia tarkastellaan toimijuuden näkökulmasta ja lopuksi esitetään tulosten yhteenveto.

6.1 Nuorisotyöntekijöiden kokema osaaminen internetin käytössä

Toimiminen verkossa vaatii nuorisotyöntekijältä monenlaista osaamista. Koska internet on toimintaympäristönä monipuolinen ja melko uusi, sen käytön omaksuminen edellyttää nuorisotyöntekijöiltä uusien tietojen ja taitojen oppimista ja niiden jatkuvaa kehittymistä. Nuorten verkon käyttö on myös monelta osin erilaista kuin vanhempien ikäluokkien, joten erojen ymmärtäminen ja samoissa verkkosovelluksissa toimiminen edellyttää nuorisotyöntekijältä myös omien verkon käytön tottumusten ja osaamisen arviointia. Kyselylomakkeessa on tarkasteltu sekä ammatillista että henkilökohtaista osaamista. Myös osaamisen kehittämistarpeita on kysytty. Tässä luvussa osaamista tarkastellaan toimijuuden tukemisen kannalta, eli löytyykö nuorisotyöntekijöiltä osaamis pohjaa esimerkiksi erilaisista toiminnallisista työmuodoista.

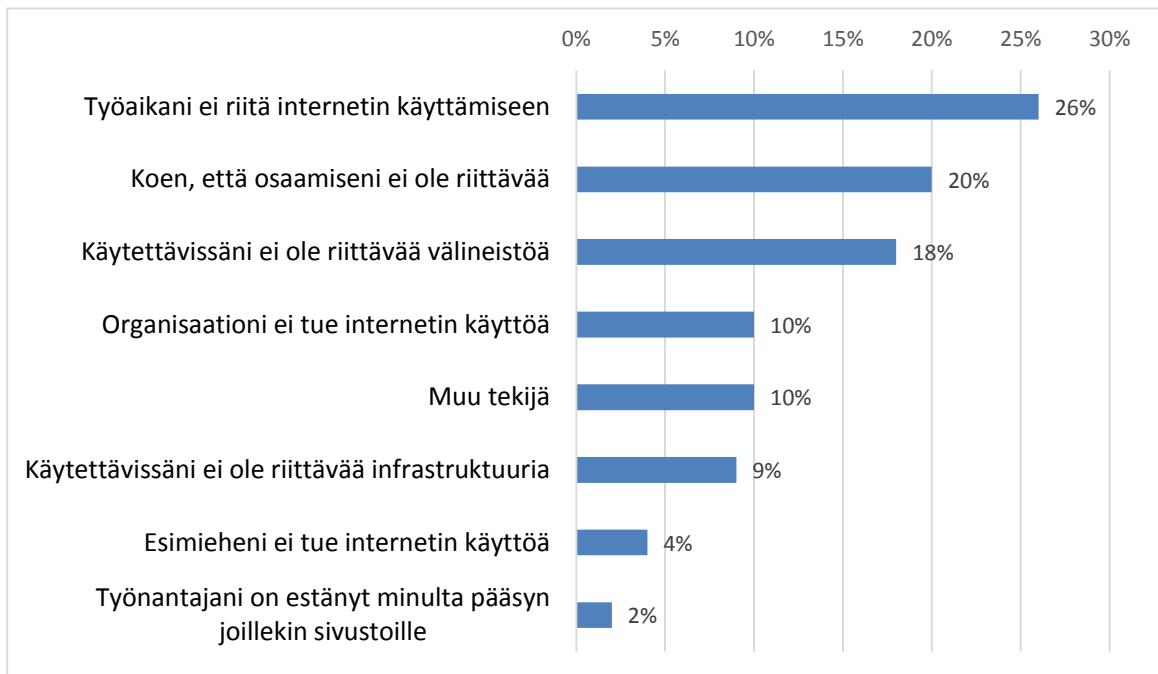
Verkossa tehtävässä nuorisotyössä työntekijän henkilökohtainen verkon käyttö liittyy läheisesti taitoihin käyttää verkkoa työympäristössä, sillä mediakasvattajan kompetenssin pohjana ovat myös henkilökohtaiset mediataidot (Tuominen 2014). Sen vuoksi tässä

tutkimuksessa tarkastellaan osaamisen yhteydessä myös henkilökohtaista osaamista. Henkilökohtaista osaamista oli kysytty pyytämällä vastaajaa arvioimaan omaa osaamistaan yhdeksässä eri osa-alueessa, neliportaisella asteikolla väittämin: erinomainen, hyvä, tyydyttävä, heikko. Toiminnallisuuden näkökulmasta osa-alueista tarkasteluun nostettiin digitaaliset pelit, mediasisältöjen tuottaminen sekä verkkovaikuttaminen ja aktivismi, sillä ne kuvaavat selkeimmin toiminnallisia verkkotyön menetelmiä. Digitaalisia pelejä ja verkkopelaamista tarkasteltaessa huomataan, että 78 % vastaajista oli sitä mieltä, että osaaminen pelaamisessa oli tyydyttävää tai heikkoa ja 22 % vastasi osaamisensa olevan hyvää tai erinomaista. Mediasisältöjen tuottamisesta 75 % vastaajista arvioi osaamisensa tyydyttäväksi tai heikoksi ja vastaavasti vain 25 % arvioi osaamisensa hyväksi tai erinomaiseksi. Molemmissa osa-alueissa nuorisotyöntekijöiden vastauksista käy ilmi, että osaaminen ei ole vahvalla pohjalla. Kolmannessa toiminnallisuutta kuvaavassa osa-alueessa eli verkkovaikuttamisessa ja aktivismissä osaaminen jakaantui hieman tasaisemmin, sillä 60 % vastaajista koki osaamisensa tyydyttäväksi tai heikoksi ja 40 % hyväksi tai erinomaiseksi. Tulosten perusteella siis näyttäisi, että toiminnallisten verkkotyön alueiden hallitsemisessa nuorisotyöntekijöillä olisi vielä kehitettävää.

Ammatillista osaamista kysyttiin myös neliportaisella asteikolla, väittämin erinomainen, hyvä, tyydyttävä, heikko. Osa-alueet olivat joiltain osin samanlaisia kuin henkilökohtaista osaamista kysyttäessä, mutta painopiste oli selvästi enemmän nuorisotyön erityispiirteissä ja nuorisonäkökulma tuli esiin jo kysymyksen asettelussa. Ammatillinen osaaminen oli kyselyssä jaettu seitsemään osa-alueeseen. Ammatillisesta osaamisesta tarkasteltiin digitaalisten pelien hyödyntämistä nuorille suunnatussa työssä sekä nuorten omaehtoisen toiminnan tukemista. Pelien hyödyntämisessä vastaajista 10 % arvioi osaamisensa hyväksi tai erinomaiseksi, 22 % prosenttia tyydyttäväksi ja suurin osa eli 68 % vastaajista arvioi osaamisensa heikoksi. Tältä osin tulokset ovat samansuuntaisia henkilökohtaisen osaamisen kanssa. Huomattavasti vahvemmalla pohjalla oli osaaminen nuorisotyön tehtäväkenttään kuuluvassa nuorten omaehtoisen toiminnan tukemisessa. Internetissä tapahtuvaa nuorten omaehtoisen toiminnan tukemista koki hallitsevansa hyvin tai erinomaisesti lähes puolet (47 %) vastaajista. Muita osa-alueita tarkasteltaessa huomataan, että nuorisotyöntekijät kokivat vahvuusalueikseen ammattietiikan ja menetelmälliset erityispiirteet internetissä sekä vuorovaikutuksen ja kohtaamisen internetissä. Mediakasvatus, sosiaalisen median työkalujen hyödyntäminen sekä verkkokulttuurit ja käyttäytyminen näyttäisivät olevan hallinnassa hyvin tai erinomaisesti noin puolilla vastaajista.

Osaamisen haasteet

Kyselyssä oli myös oma osionsa ammatilliseen osaamiseen liittyvistä haasteista. Ensimmäisessä kysymyksessä haasteita kartoitettiin monivalintakysymyksellä ja toinen kysymys oli avoin. Ensimmäiseksi oli kysytty, onko vastaajan työssä tekijöitä, jotka vaikeuttavat internetin käyttämistä nuorille suunnatussa työssä. Vastaajista 41 % (N=134) vastasi tähän myöntävästi. ”Kyllä” vastanneet saivat lisäksi vastattavakseen monivalintakysymyksen, jossa vastaaja sai valita 8 vaihtoehdosta enintään kolme eniten haasteita aiheuttavaa tekijää. Seuraavassa kuviossa on esitetty ne tekijät, jotka vastaajien mukaan vaikeuttavat eniten internetin käyttämistä nuorille suunnatussa työssä.

KUVIO 2. Internetin käyttöä vaikeuttavat tekijät nuorille suunnatussa työssä

Työajan riittämättömyys koettiin suurimmaksi internetin käyttöä vaikeuttavaksi tekijäksi (26 % vastauksista). Toiseksi eniten vaikeuttavana asiana vastaajat kokivat oman osaamisensa riittämättömyyden (20 %) sekä riittävän välineistön puuttumisen (19 %). Työajan sekä välineistön riittämättömyys voidaan tiivistää resurssien puutteeksi. Lisäksi osiossa oli myös avoin kysymys, jossa vastaaja sai kuvata omin sanoin kokemiaan haasteita internetin käytössä. Resurssien riittämättömyyttä ja järjestöjen työntekijöiden moninaista tehtäväkenttää kuvaa hyvin tämä avoimeen kysymykseen esitetty vastaus.

Työaikani on todella pieni, aivan kaikkea en pysty tekemään, mitä haluaisin. Joudun tasapainottelemaan hallinnon asioiden, koulutuksien, tapahtumien, kerhojen, suunnittelun ja kaiken muun keskellä.
v 20, k 29

Työajankäyttöä säätelee myös organisaatio ja esimies. Tämä tuli esiin myös avoimissa vastauksissa. Vaikka organisaation tai esimiehen tuen puuttumista ei pidetty merkittävinä internetin käyttöä vaikeuttavana tekijänä, näyttäisi asenneilmapiirissä olevan joiltain osin vielä parantamisen varaa.

Toimin melko jäykässä ja vielä vähän kehittymättömässä yhteisössä, mitä tulee verkkokulttuuriin. Työntekijöitä on reilusti yli 100, mutta virallisesti kahdelle kuuluu seurata SOME maailmaa. Toinen nuorissa, minä, ja toinen aikuisissa. OIKEESTI! Eli pelisäännöt ja välineet ovat kehnot. Esim. puhelin on onneton, sillä ei tee mitään, pitää hyödyntää omaa tai jättää tekemättä. Välineistä ja verkon merkityksestä keskustellaan sentään jo.
v 127, k 29

Resurssien puutteeksi mainittiin laitteiden tai työajan riittämättömyys, joita kuvataan myös vastaajan sitaatissa. Myös niin sanottujen toimistotyöaikojen kankeus reagoida jatkuvasti virtaavaan sosiaalisen median viestimäärään koettiin ongelmalliseksi. Resurssien puute rajoittaa internetin työkäyttöä monin tavoin. Tästä huolimatta avoimista vastauksista ilmenee myös se, että toisaalta internetin käyttö on tuonut mukaan myös merkittäviä säästöjä.

Kokousten pitäminen etänä vähentää toimijoiden matkatunteja ja -kuluja. Lisäksi Facebook toimii tehokkaimpana tiedotuskanavana.
v 120, k 14

Internetissä tapahtuvan viestinnän maksuttomuus on siis nuorten lisäksi etu myös nuorisotyöntekijöille. Verkon käytön positiivisina puolina korostuvatkin usein sen tasa-arvoa tukevat ominaisuudet. Myös haja-asutusalueiden ja ulkomailla asuvien nuorten saavuttaminen internetin välityksellä tuotiin esiin avoimissa vastauksissa.

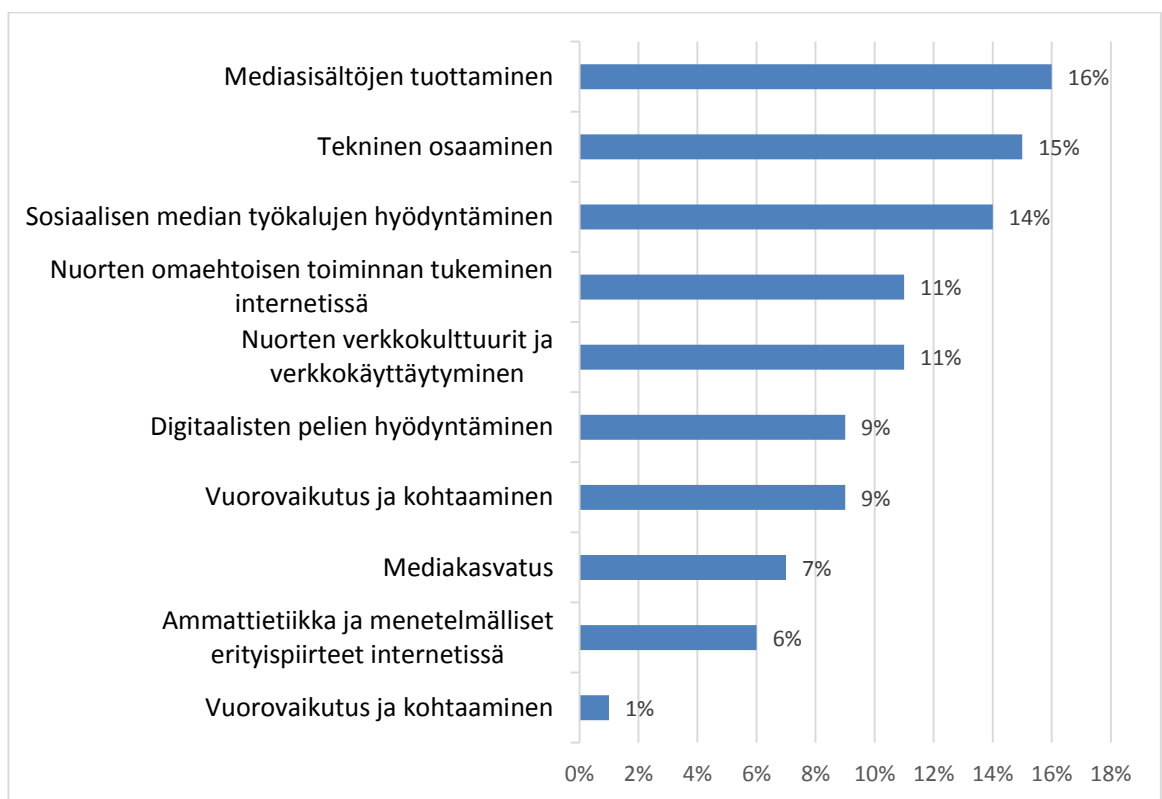
Internet on melkeinpä välttämätön työväline nuorten parissa työskennellessä. Sen avulla tavoitamme suomalaisia nuoria ympäri Suomea ja maailmaa.
v 52, k 14

Järjestökentällä verkkotoimintaa suunnataan kattamaan useita paikkakuntia. Alueellisesti rajatussa kunnallisessa nuorisotyössä verkkosisällön leviäminen maantieteellisesti laajalle alueelle voi tuottaa ongelmia työn resurssien suhteen (Kotilainen 2007b). Järjestötyön ollessa usein valtakunnallista palveluiden leviäminen ei nouse samanlaiseksi ongelmaksi. Monet

Suomessakin toimivat nuorisojärjestöt ovat osa kansainvälisiä kattojärjestöjä, jolloin myös internetin mahdollistama globaali viestintä korostuu.

Osaamisen kehittäminen

Internetin työkäytössä korostuu oman osaamisen ja tietomäärän hallinta sekä osaamisen ylläpito ja kehittäminen. Kyselylomakkeessa kysyttiin järjestöjen työntekijöiden halua kehittää omaa osaamistaan internetissä tehtävässä nuorisotyössä osa-alueittain. Vastaja sai valita 11 vaihtoehdosta enintään viisi. Seuraava kuva esittää ammatillisen osaamisen eri osa-alueiden kehittämistarpeita nuorisotyöntekijöiden vastausten mukaan.

KUVIO 3. Nuorisotyöntekijöiden kokemat tarpeet osa-alueittain ammatillisen osaamisen kehittämisessä

Nuorisotyöntekijät kokivat, että osa-alueet, joilla he haluavat eniten kehittää osaamistaan olivat mediasisältöjen tuottaminen, tekninen osaaminen sekä sosiaalisen median työkalujen hyödyntäminen. Nuorten toimijuuden vahvistamiseen liittyviä kohtia ovat nuorten omaehtoisen toiminnan ja mediasisältöjen tuottamiseen liittyvät kehittämistarpeet ja ne otettiin tutkimuksessa tarkempaan tarkasteluun. Mediasisältöjen tuottaminen oli kaikista eniten

kehittämistä kaipaava osa-alue nuorisotyöntekijöiden vastausten mukaan (16 %). Mediasisältöjen tuottamisella tarkoitettiin kyselylomakkeessa esimerkiksi animaatioita, blogeja, musiikkia, videoita ja pelejä. Näiden osa-alueiden hallinnassa nuorisotyöntekijät kokivat epävarmuutta. Kasvattajien osaamisesta puhuttaessa heidän verkon käytön taitojaan verrataan usein nuorten taitoihin. Nuorisotyöntekijät saattavat kokea, että nuoret ovat heitä taitavampia tuottamaan erilaisia verkon sisältöjä ja haluavat siksi kehittää myös omaa osaamistaan samalle tasolle. Toisaalta käsitys siitä, että kaikki nuoret osaavat tai haluavat tuottaa omaa verkkosisältöä on osaltaan vääristynyt. Nuorisotyöntekijöiden kehittämistarpeet voivat siis heijastella sitä, että he haluavat kehittää osaamistaan tukeakseen myös näitä nuoria. Nuorten omaehtoisen toiminnan kehittäminen oli neljänneksi tärkein kohde ammatillisen osaamisen kehittämisen näkökulmasta (11 %). Nuorten omaehtoisen toiminnan kehittämisessä verkossa vaaditaan myös mediasisältöjen tuottamisen taitoja, joten osaamisen eri alueet ovat vahvasti yhteydessä myös toisiinsa.

6.2 Internetin välineellinen käyttö nuorisotyössä

Internetin käyttö voidaan nuorisotyössä jakaa välineelliseen ja toiminnalliseen käyttöön. Tämän tarkasteltavan hyötynä on, että se tuo näkyväksi internetin käytön erilaisia muotoja. Kun verkossa tehtävää nuorisotyötä avataan tämän käsiteparin kautta, on nuorten osallisuuden hahmottaminen helpompaa. Nuorisotyöntekijöiden kokemuksia selvitettiin lomakkeessa avoimella kysymyksellä, jossa vastaajaa pyydettiin kuvailemaan omin sanoin, missä ja miten internetiä on käytetty järjestön nuorisotyössä ja millaisia kokemuksia organisaatiolla on tästä toiminnasta. Vastauksia oli runsaasti ja osassa niistä toimintaa oli kuvattu hyvinkin yksityiskohtaisesti. Kuten Huttunen (2014) huomauttaa, painottuu verkossa tehtävä nuorisotyö edelleen voimakkaasti välineelliseen käyttöön. Tämä painopiste tuli esiin myös avoimissa vastauksissa. Selvä enemmistö nuorisotyöntekijöistä oli kuvannut vastauksissaan ainoastaan internetin välineellistä käyttöä. Maininnat välineellisen käytön eri tavoista ryhmiteltiin ja luokiteltiin. Alla oleva taulukko kuvaa mainintojen määrän jakautumista tarkastelun kohteena olevassa kysymyksessä. Kaikki vastaajien antamat erilaiset ilmaisut on luokiteltu välineellisen käytön eri muotoihin.

TAULUKKO 1. Internetin välineellinen käyttö nuorisotyöntekijöiden vastauksissa

Välineellinen käyttö	Mainintojen lukumäärä
Keskustelu	46
Tavoittaminen	45
Tiedottaminen	35
Neuvontapalvelut	11
Tiedon etsiminen	8
Markkinointi	6
Muu	9

Erilaisista välineellisen käytön tavoista syntyi seitsemän luokkaa. *Viestintä, chat ja keskustelu* ja *kohtaaminen* muodostivat oman luokkansa, joka sai nimekseen *keskustelu*. Nämä maininnat muodostivat oman luokkansa, sillä ne katsottiin suuremmaksi ja läheisemmäksi kontaktiksi nuoriin, kuin laaja-alainen *tavoittaminen*. Verkkoviestinnällä on lukuisia erilaisia muotoja, joista erilaiset tekstipohjaiset viestintäkanavat ovat etenkin nuorten suosiossa. Chat on yleiskäsite erilaisille reaaliaikaisille internetin keskustelualustoille. (Matikainen 2008, 173.) Tavoittamiseen laskettiin kuuluvaksi kaikki maininnat yhteydenpidosta ja nuorten tavoittamisesta. *Tiedottaminen* määriteltiin omaksi luokakseen, sillä se sai käsitteenä eniten yksittäisiä mainintoja, ja on myös melko selkeästi itsenäinen osa-alue viestinnässä. Neljäs luokka muodostui neuvontapalveluista, auttamistyöstä ja tiedon jakamisesta ja se nimettiin *neuvontapalveluiksi*. Tiedon etsiminen ja saaminen internetin kautta ryhmiteltiin omaksi luokakseen, johon kuului myös uutisten seuraaminen ja jakaminen esimerkiksi järjestön internet-sivuilla. Tämä luokka nimettiin *tiedon etsimiseksi*. Myös *markkinointi* asettui omaksi luokakseen. Kohtaan *muu* sijoitettiin satunnaisia mainintoja saaneet asiat, kuten kirjepalstan ylläpito, verkkokauppa sekä testit ja visat. Välineellisestä käytöstä tarkastellaan internetin viestinnällisiä ja yhteydenpidon mahdollistavia muotoja.

Verkko yhteydenpidon välineenä

Internetin välineellisestä käytöstä suurin osa on nuorten tavoittamista, tiedottamista ja keskustelua nuorten kanssa erilaisissa sovelluksissa. Internetin työkäyttö on siis hyvin samanlaista kuin sen kohderyhmänä olevien nuorten internetin käyttö. Eri tutkimuksissa nuorten verkon käytössä korostuu nimenomaan yhteydenpito (Matikainen 2008, 36–37). Termejä tiedottaa ja tavoittaa käytetään vastauksissa lähes poikkeuksetta. Termit ovat osittain päällekkäisiä, mutta tässä tutkimuksessa tiedottaminen on ymmärretty enemmän organisaation viestintänä, kun taas tavoittaminen nähdään ennen kaikkea yhteydenpitona nuoriin.

Sosiaalinen media on tärkeä viestinnän kanava järjestöjen nuorisotyössä. Sitä käytetään sekä yleiseen tiedottamiseen että nuorten henkilökohtaiseen tavoittamiseen ja heidän kanssaan keskusteluun. Timonen (2011) tuo esiin, kuinka sosiaalisen median käyttöönotto on tuonut merkittäviä muutoksia myös nuorisotyön viestinnän rakenteisiin, rytmiin ja resursseihin. Organisaation viestinnästä vastaa yleensä tiimi, mutta jo yhdenkin työntekijän toiminta verkossa saattaa edustaa koko organisaatiota laajalle yleisölle. Viestinnän olemus sosiaalisessa mediassa voi olla samaan aikaan sekä ulkoista viestintää että itse käytännön nuorisotyön tekemistä. Esimerkiksi nuorisotilan omat nettisivut ovat samaan aikaan sekä viestinnällinen että nuorisotyöllinen prosessi. Ulkoinen viestintä voi näin ollen olla myös tahatonta. Nuorisotyön toimijoiden olisikin hyvä tuoda oma sosiaalisen median strategiansa osaksi organisaation viestinnän suunnittelua. (Timonen 2011.)

Internet koettiin vastaajien mukaan hyvänä välineenä nuorten tavoittamisessa. Osassa vastauksista eriteltiin tarkemmin kohderyhmä, joka verkon välityksellä parhaiten tavoitetaan, kun taas osa vastaajista toi esiin, että verkossa ovat *kaikki*.

Internet on tehokkain tapa tavoittaa nuoret. Käytännössä suurin osa viestinnästä tapahtuu internetin kautta, vaikka se ei kuitenkaan voi mitenkään korvata kasvokkain tapahtuvia kohtaamisia.

v 44, k 14

Sitaatti kiteyttää myös monen muun vastaajan ajatusmaailmaa. Verkko nähdään helppona ja tehokkaana tapana nuorten tavoittamisessa, mutta varsinaisena kohtaamisen paikkana se koetaan vielä hieman vieraaksi. Aineiston perusteella näyttäisi siltä, että tavoittamisella tarkoitetaan pääasiassa viestimistä paikallisille nuorille, jotka ovat toiminnassa mukana jo muillakin tavoin.

Koen että esim. Facebook ja mobiilisovellukset ovat paras tapa saada yhteys nuoriin. Sähköpostit eivät aina tavoita (niitä luetaan harvoin) ja tekstiviesteihin ei ole aina saldoa vastata. Useimmilla on kuitenkin puhelimesta internetin käyttömahdollisuus.

v 85, k 14

Vastausten perusteella voidaan huomata, että nuorisotyöntekijät ovat hyvin tietoisia nuorten internetin käytön tavoista ja mahdollisuuksista. Joskus nämä eivät kuitenkaan kohtaa nuorisotyöntekijöiden osaamisen tai resurssien kanssa. Esimerkiksi Matikainen (2008, 34–37) tuo esiin, että nuorten listatessa verkon käytön tapojaan sähköposti puuttui nuorten listasta kokonaan, kun taas vanhemmilla se oli yksi tärkeimmistä internetin käytön tavoista.

Internetissä tapahtuvan viestinnän tai tiedottamisen haasteina mainittiin nuorten tavoittamiseen liittyvät ongelmat. Kaikki nuoret eivät ole samoissa sosiaalisen median palveluissa. Esimerkiksi Facebookin käytön helppous saattaa supistaa tiedotusvälineiden monipuolista käyttöä.

Osa kohderyhmämme nuorista ei ole rekisteröitynyt esimerkiksi Facebookiin, jota ensisijaisesti käytämme tiedottamisessa. Näihin nuoriin joudumme ottamaan yhteyden erikseen puhelimella - mikä ei yleisesti ja avoimesti kaikille nuorille mainostettaessa yleensä muistuta mieleen. Sitten nämä nuoret ovat kauppoihin ym. levitettyjen mainosten varassa - tai omien nettisivujemme mainostuksen varassa.
v 14, k 29

Kun viestintä pelkistyy ainoastaan yhteen kanavaan, osa nuorista saattaa jäädä tiedotuksen ulkopuolelle. Toisaalta useissa välineissä toimiminen koettiin myös raskaaksi ja aikaa vieväksi. Tiedottamisen haasteet olivat osittain samoja, kuin verkon käytön haasteet nuorisotyössä yleensäkin. Työpaikan puutteelliset resurssit ja vastustava ilmapiiri nähtiin tiedotusta vaikeuttavina tekijöinä.

Tavoittavuuden hyvinä puolina nähtiin vastavuoroisesti myös nuorten matalampi kynnys ottaa yhteyttä nuorisotyöntekijään. Nuorisotyöntekijät esimerkiksi kokivat, että nuorelle kynnys soittaa työntekijälle puhelimella on suurempi kuin viestittää tälle esimerkiksi sosiaalisen median kautta. Toisaalta osa vastaajista tuo esiin, että netti ei aina tavoita nuoria, tai että tavoittavuudesta ei voi olla varma.

Netti toimii massaviestimenä. Asian perille menosta ei tosin voi olla varma, koska vuorovaikutteisuus usein puuttuu.
v 114, k 14

Vastaaja kuvaa internetiä massaviestimeksi, vaikka internet onkin monella tapaa erilainen viestintäkanava, kuin perinteisiksi massaviestimiksi mielletyt sanomalehti ja televisio. Tiedottamisen hyvinä puolina nähtiin viestin perille meno helposti ja nopeasti. Internetissä ja etenkin Facebookissa tiedottamisella viesti saatiin myös laajemmalle yleisölle kuin perinteisiä tiedotuskanavia pitkin. Etenkin sosiaalista mediaa käytettiin tiedottamiseen ja sen käyttöä verrattiin usein esimerkiksi sähköpostiin tai tekstiviesteihin tehokkuudeltaan parempana.

Internet on helppo ja erittäin edullinen tapa muun muassa tiedottaa nuorille suunnatuista tapahtumista. Tiedotamme asioista yhdistyksemme omien nettisivujen sekä yhdistyksemme Facebook-sivun kautta. Nuoriin ollaan silloin tällöin yhteydessä sähköpostitse.
v 65, k 14

Viestinnällisten ominaisuuksiensa lisäksi internet mainittiin luonnollisestikin myös tiedonsaannin kanavana. Internetin kautta oli vastaajien mukaan mahdollista saada tietoa ajankohtaisista tapahtumista ja jopa kriisitilanteista nopeasti. Välineellisenä käyttönä mainittiin myös erilaisten ilmoittautumisten hoitaminen internetin kautta sekä esimerkiksi nuorten erilaisten lomakkeiden täyttäminen ja siinä avustaminen nuoren kanssa. Myös neuvontatyön rooli järjestöjen verkossa tehtävässä työssä on suuri.

Nuorisotyöntekijöiden internetissä käyttämät välineet ja palvelut

Nuorisotyöntekijät käyttävät verkossa useita erilaisia välineitä ja palveluita. Kyselyssä kysyttiin, mitä palveluja vastaaja hyödyntää nuorille suunnatussa työssä ja kuinka usein. Palveluita kartoitettiin monipuolisesti 17 eri vaihtoehdolla, jotka kattoivat palvelut perinteisestä sähköpostista ja verkkosivuista yhteisöpalveluihin ja pilvitalennuspalveluihin. Käyttöä kysyttiin viisiportaisella asteikolla, jolla selvitettiin, kuinka usein vastaajaa käyttää palvelua. Vaihtoehdot olivat päivittäin, viikoittain, kuukausittain, harvemmin, en koskaan.

Ehdottomasti suosituimpia välineitä nuorille suunnatussa työssä olivat yhteisöpalvelut, kuten IRC-galleria ja Facebook (44 % päivittäin), sähköposti (38 % päivittäin) sekä organisaation omat verkkosivut (28 % päivittäin). Huomattava osa palveluista oli sellaisia, joita suurin osa vastaajista ei käyttänyt koskaan tai käytti harvemmin kuin kuukausittain. Tulokset ovat osittain samansuuntaisia kuin nuorten netinkäytön tottumukset (esim. Kaarakainen, Kivinen & Tervahartiala 2013), eli nuorisotyöntekijät ovat siellä missä nuoretkin ovat. Kuitenkin esimerkiksi monien nuorten harrastama verkkopelaaminen tai peliyhteisöjen käyttö sekä blogit olivat nuorisotyöntekijöillä varsin vähän käytetty työmuoto. Tulokset eivät kerro välineiden käyttötavoista tarkemmin, mutta palveluiden helppokäyttöisyys ja tunnettuus näyttäisivät olevan yhteydessä käytön yleisyyteen.

Facebookin nopea yleistyminen ja sen helppokäyttöisyys ovat nostaneet sen myös käytetyksi työvälineeksi nuorisotyössä. Lauhan (2014) tekemän vertailun mukaan järjestöjen nuorisotyöntekijöistä Facebookia käytti ammatillisella profiililla 63 %, joka on selvästi vähemmän kuin kuntien työntekijöillä, joista jopa 87 % käytti ammatillista profiilia. Ammatillisella profiililla tarkoitetaan erillistä työkäyttöön luotua Facebook-profiilia, joka on erillään työntekijän mahdollisesta henkilökohtaisesta profiilista. Eroa järjestöjen ja kuntien Facebook-profiilin käytössä saattaa selittää se, että kunnallisessa työssä ollaan aktiivisesti yhteydessä nuoriin juuri työprofiilin kautta. Järjestötoiminnassa tärkeä tiedottaminen saattaa olla luontevampaa muiden kanavien, kuten Facebook-sivun, kautta. Myös kyselyn avoimissa vastauksissa Facebook sai yksittäisenä palveluna kaikkein eniten mainintoja. Lundqvistilta

(2014) kritiikkiä saa osakseen Facebookin käytön passiivisuus, jolloin koko verkkotyön käsite pelkistyy lähinnä tiedottamiseen ja chattaamiseen, jolloin nuorisotyössä tärkeä toiminnallisuus jää sivuun. Verkkotyössä on myös lyhytnäköistä panostaa kaikki toiminnot ja osaaminen vain yhteen palveluun, sillä sosiaalisessa mediassa kiinnostuksen kohteet saattavat muuttua nopeasti. Nuorisotyöntekijöiden olisi hyvä ottaa nuorilta itseltään mallia monipuolisesta verkkokäyttäytymisestä. Myös Centria ammattikorkeakoulun tulokset olivat samansuuntaisia, vastausten painottuessa Facebookin ja YouTubeen käyttöön (Leppälä, Hohenthal & Niemi 2014, 8).

6.3 Internetin toiminnallinen käyttö nuorisotyössä

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, kuinka nuorisotyöntekijät tukevat nuoren toimijuutta verkossa tehtävässä nuorisotyössä. Ennako-oletuksena oli, että nuorisotyössä painottuu verkon välineellinen käyttö. Tämä ennako-oletus sai vahvistusta myös aineiston laadullisen tarkastelun perusteella. Vastauksista eroteltiin kaikki internetin toiminnallista käyttöä kuvaavat ilmaisut. Luokittelun apuna käytettiin teoriaohjaavaa sisällönanalyysia ja jotkin luokat tulivat suoraan aiemmista tutkimuksista.

Toiminnallisuutta selkeästi edustava *pelaaminen* (esim. Huttunen 2014) jää avoimissa vastauksissa täysin ilman mainintoja. Aineiston perusteella ei tätä luokkaa siis voitu määrittää, sillä maininnat pelaamisesta puuttuivat. Syynä tähän voi olla, että pelaamista ei yhdistetä selkeästi internetin käyttöksi nuorisotyössä tai pelaamisen kehittämistä työmuotona ei nähdä tärkeänä. Näin ollen pelaamista ei otettu luokitteluun mukaan. Lopulta luokittelussa erottui kuusi ryhmää, jotka kuvaavat aineiston mukaan internetin toiminnallista käyttöä. Kun mainintojen määrää verrataan välineelliseen käyttöön, huomataan, kuinka paljon enemmän välineellisyys korostui nuorisotyöntekijöiden vastauksissa. Alla olevassa taulukossa on kuvattuna eri ryhmät, joihin toiminnallisuutta kuvaavat ilmaisut on luokiteltu sekä mainintojen lukumäärät avoimissa vastauksissa.

TAULUKKO 2. Internetin toiminnallinen käyttö nuorisotyöntekijöiden vastauksissa

Toiminnallinen käyttö	Mainintojen lukumäärä
Ryhmätoiminta	13
Suunnittelu	11
Sisällön tuottaminen	10
Vaikuttaminen	9
Koulutus	6
Muu maininta toiminnallisuudesta	6
(Pelaaminen)	0

Luokiksi muodostuivat *ryhmätoiminta*, *suunnittelu*, *sisällön tuottaminen*, *vaikuttaminen*, *koulutus* ja *muu maininta toiminnallisuudesta*. Rajanveto toiminnallisuuden ja välineellisen käytön välillä ei ole helppoa, jos internetin käyttöä halutaan tarkastella toimijuuden vahvistamisen näkökulmasta. Esimerkiksi ryhmien käyttö ei välttämättä tue nuoren omaa toimijuutta, vaan voi olla ainoastaan viestinnän väline. Kuitenkin avoimia vastauksia analysoidessa on huomattavissa, että usein maininnat esimerkiksi ryhmätoiminnasta liittyvät nuorten keskinäiseen vertaistukeen tai ovat selkeä jatke tosielämän nuorisotoimintaan. Tässä tutkimuksessa nuorisotyöntekijöiden maininnat siitä, että nuoret ovat perustaneet omia ryhmiä esimerkiksi jonkin nuorisotyöntekijöiden toteuttaman projektin ympärille, on määritelty toiminnalliseksi käytöksi.

Vastausten analysoinnissa oli tarkoitus selvittää, onko internetissä toimittu valmiissa palvelussa vai käytetty omaa palvelua. (Esim. Kotilainen & Rantala 2008, 74). Monissa tapauksissa tätä on hankala selvittää, ellei vastaaja itse kerro vastauksessaan, että kyseinen väline tai kanava on esimerkiksi Facebook. Muutamassa vastauksessa ainoastaan todetaan, että internet tai Facebook on välttämätön tai tarpeellinen väline, mutta vastauksesta ei käy ilmi, kuinka työyhteisössä hyödynnetään internetiä nuorille suunnatussa työssä. Muiden vastausten perusteella olisi oletettavaa, että välttämättömyydellä tarkoitetaan juuri nuorten tavoittamista ja tiedottamista, mutta tätä ei vastauksista käy ilmi. Kaikista vastauksista ei aina myöskään selviä, tarkoitetaanko toiminnan tai tapahtuman suunnitteluun osallistumisessa nuoria vai nuorisotyöntekijöitä. Näin ollen palvelujen toteuttajatahoa ei nostettu keskeiseksi tarkastelun kohteeksi.

Nuorten ryhmätoiminta ja osallisuus

Eniten mainintoja saanut toiminnallisuuden muoto, joka tässä tutkimuksessa tunnistettiin, oli nuorten ryhmätoiminta verkossa. Ryhmätoiminta määriteltiin toiminnalliseksi, jos se edellytti nuorten osallistumista keskusteluun, suunnitteluun tai muuhun sisällöntuottamiseen. Ryhmätoiminnan alustana oli vastausten mukaan yleisimmin Facebook tai järjestöjen omilla internet-sivuilla tapahtuva vertaisryhmätoiminta. Joissain vastauksissa mainittiin nuorten perustaneen ryhmiä omaehtoisesti. Usein vastauksissa myös mainittiin, että ryhmässä tapahtuva toiminta siirtyi tosielämään esimerkiksi erilaisten tapahtumien, leirien tai muun pysyvemmän toiminnan muodossa. Kaikki verkon erilaisissa yhteisöissä tapahtuva toiminta ei ole yhteisöllistä sanan varsinaisessa merkityksessä. Usein kuuluminen sosiaalisen median yhteisöihin on varsin yksilölähtöistä, jolloin perinteisen yhteisön tunnusmerkit puuttuvat. (Matikainen 2008, 78.) Tässä tutkimuksessa ryhmätoiminta on määritelty toiminnalliseksi sen perusteella, onko ryhmällä yhteisiä tavoitteita sekä ryhmän jäsenten keskinäistä sosiaalista vuorovaikutusta. Osassa vastauksista tuotiin esiin vertaistuen merkitys esimerkiksi nuorten tukiryhmissä. Myös verkossa tapahtuvan ryhmätoiminnan itseohjautuvuus tukee toiminnallista tarkastelutapaa.

Meillä on erittäin hyviä kokemuksia Facebookin käytöstä, ryhmämme ovat olleet suosittuja ja hyvin itseohjautuvia ja niiden seurauksena on syntynyt myös paikallista toimintaa eri puolilla Suomea.
v 75, k 14

Internetissä tapahtuvassa ryhmätoiminnassa tulee esiin verkkovuorovaikutuksen erityispiirre eli maantieteellisten välimatkojen katoaminen. Vaikka internetissä tapahtuva vuorovaikutus perustuukin usein tosielämän ihmissuhteille, sen avulla on myös helppo rikkoa perinteisiä ryhmien muodostumisen käytäntöjä.

Toisaalta netti sovelluksineen mahdollistaa nuorten suoran osallistamisen toimintaan ja suunnitteluun jäsenistön maantieteellisestä hajaannuksesta huolimatta. (esim. nuorten oma leiri suunniteltiin FB-ryhmässä)
v 59, k 14

Vastaajan sitaatti tiivistää hyvin monen muun nuorisotyöntekijän kokemuksia verkossa tapahtuvasta ryhmätoiminnasta. Toiminta tähtää usein jonkun yhteisen tavoitteen saavuttamiseen, kuten tapahtumaan tai leiriin. Myös omaksi luokakseen muodostunut koulutus näyttäisi toteutuvan pääasiassa erilaisissa ryhmissä.

Verkossa tapahtuvaa kommunikointia ja vuorovaikutusta on tutkittu viime vuosina melko paljon. Suosituin ryhmätoiminnan alusta näyttäisi aineiston perusteella olevan

Facebook, joka onkin saavuttanut suosiota vapaamuotoisten ryhmien lisäksi työpaikkojen, oppilaitosten ja muiden organisaatioiden jäsenten kohtaupaikkana. Wang, Woo, Quek, Yang ja Liu (2012) tutkivat, kuinka Facebookia käytetään oppimisympäristönä. Tulokset olivat kaksisuuntaisia. Facebook koettiin hyödyllisenä ja helppona paikkana keskustelulle ja yhteiselle pohdinnalle. Myös oppilaitosten resurssien näkökulmasta Facebook ja muut valmiit sosiaalisen median sovellukset ovat helppoja ottaa käyttöön ja muokata ryhmän tarpeisiin sopivaksi. Haittapuolina opiskelijat kokivat heikon yksityisyyden suojan ja sen, että Facebook koettiin enemmän vapaa-ajan ympäristönä, jossa yhteydenpito esimerkiksi opettajan kanssa saatettiin kokea kiusalliseksi. Myöskään kaikki opiskelijat eivät olleet Facebookin käyttäjiä ja saattoivat näin ollen jäädä ulkopuolisiksi. (Wang ym. 2012.) Samansuuntaisia kokemuksia on havaittavissa myös nuorisotyöntekijöiden vastauksissa, joissa saattaa heijastua huoli niiden nuorten puolesta, joilla ei ole vapaata pääsyä internetiin.

Sisällön tuottaminen ja vaikuttamistoiminta

Nuorten omaehtoinen toiminta verkossa voi olla ryhmätoiminnan lisäksi myös sisällön tuottamista ja lisäämistä internetiin. Vastauksista ilmenee, että suurin osa nuorten nettiin tuottamasta sisällöstä on kuvia ja videoita. Myös nuorten kirjoittamat tekstit on luokiteltu sisällöntuottamiseksi, jos niiden tarkoitus on esimerkiksi vertaistuen antaminen keskustelufoorumeilla. Kuvien käyttö toiminnallisuuden välineenä on luonteva osa nuorisotyötä, sillä erilaiset kuvienjakopalvelut ovat nuorten suosiossa.

Meillä on aktiivinen FB-ryhmä, jonne lataamme kuvia toiminnasta ja nuorten töistä. Albumeihin keräytyneet kuvista muodostuu reaaliajassa toimintakertomus. Nuoret, heidän kaverinsa ja vanhempansa katsovat niitä. Nuoret saavat etäisyyttä töihinsä ja palautetta ulkopuolisilta.

v 82, k 14

Sitaatissa tulee esiin tärkeä huomio siitä, että pelkkä toiminta ei vielä yksinään vahvista nuoren toimijuutta. Tärkeää on myös palautteen saaminen omasta toiminnasta sekä toiminnan itsearviointi. Nuorisotyöntekijän ammatillinen rooli tukee tätä arviointiprosessia ja tarjoaa nuorelle keskustelukumppanin, jonka kanssa nuori voi suunnitella ja toteuttaa verkkoon julkaistavia sisältöjä. Sisällöntuottamisessa korostuu sekä nuorten että aikuisten mediataitojen hallinta. Nuorisotyöntekijän olisi hallittava sekä tuotettavan sisällön että sen julkaisuun liittyvien asioiden erityispiirteitä. Apunaan nuorisotyöntekijät voivat käyttää myös median ammattilaisia, jolloin yhteistyöosaaminen nousee myös yhdeksi hallittavaksi osa-alueeksi. (Kotilainen 2007b.)

Vaikuttamistoiminnaksi luokiteltiin varsinaisten vaikuttamiskanavien lisäksi myös kaikki nuorten palautteen antamiseen ja mielipiteen kertomiseen liittyvät vastaukset. Vastauksista on tulkittavissa, että nuorten mielipiteitä kysyttiin toiminnan kehittämisen ja arvioinnin näkökulmasta. Perinteisiä vaikuttamis- ja aloitekanavia ei nähty toimivina vaan nuorten äänen kuulemisessa korostettiin matalan kynnyksen toimintaa ja palautteen keräämistä nuorilta itseltään. Useissa vastauksissa tuli ilmi, että nuorisotyöntekijät haluaisivat lisätä nuorten vaikuttamismahdollisuuksia. Internet nähtiin myös mahdollisuutena nuorten oman äänen esiin saamisessa.

Internetin kautta tavoitamme sellaisia nuoria, joita kasvokkain emme kohtaaisi. Nuoret korostavat itse internetin merkittävyyttä tekemässämme työssä. Olemme myös kehittämässä ns. matalan kynnyksen aloite ja palautetoimintaa nuorille, sillä esim. palautekanava tuntuu monesta nuoresta turhan byrokraattiselta.
v 96, k 14

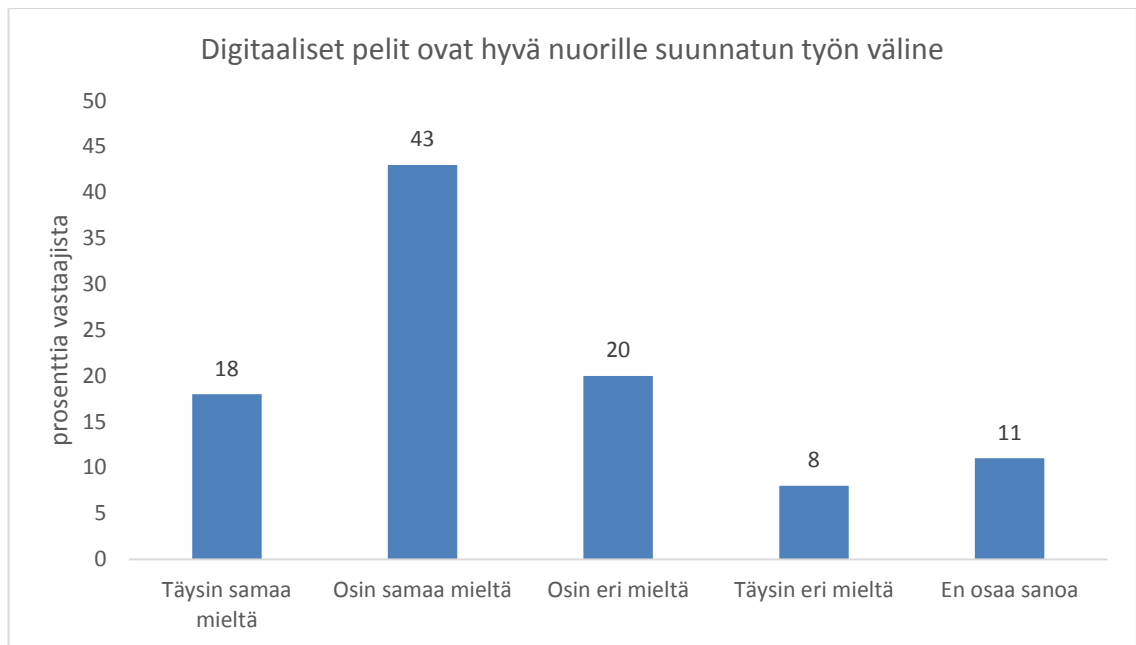
Verkossa vaikuttaminen onkin näennäisesti helppoa. Suurikaan huomion tai tykkääjien määrä ei vielä takaa asioiden eteenpäin menemistä, ellei kanava ole oikea. Kun sosiaalinen media halutaan valjastaa vaikuttamisen kanavaksi, on mietittävä tarkkaan millaisia tavoitteita sille asetetaan. (Sinisalo-Juha & Timonen 2011.)

Pelaaminen

Koska pelaaminen ei tullut esiin avoimissa vastauksissa, tarkastellaan nuorisotyöntekijöiden käsityksiä määrällisen aineiston perusteella. Pelaaminen oli saanut muutaman kysymyksen lomakkeen määrällisissä kysymyksissä. Kyselylomakkeessa oli kartoitettu nuorisotyöntekijöiden asenteita pelaamista kohtaan ja peleihin käytettyä aikaa. Pelaaminen on nuorten suosituimpia vapaa-ajan vieton muotoja. Pelaaminen on painottunut viime vuosina yhä voimakkaammin verkkoon. Pelaaminen onnistuu edelleen myös verkon ulkopuolella eikä näitä erilaisia digitaalisen pelaamisen muotoja ole tarpeellista erotella tässä tutkimuksessa. Mielikuvat pelaamisesta sisältävät usein väkivaltaa, mutta on tärkeä huomioida, että pelejä on hyvin erilaisia. Pelaamista voi harrastaa yksin tai ryhmässä ja pelityyppellä on lukuisia. Esimerkiksi erilaiset seikkailu-, strategia-, musiikki ja opetuspelit ovat kaikki tyyliltään ja tarkoitukseltaan erilaisia. Pelaamisen vaikutukset ovat tutkimusten mukaa sekä positiivisia että negatiivisia. (Matikainen 2008, 58, 60–63.)

Nuorisotyöntekijöiden ajankäyttöä tarkasteltaessa havaitaan, että peliyhteisöjen käyttö nuorille suunnatussa työssä on erittäin vähäistä. Vastaajista 88 % ei ollut hyödyntänyt peliyhteisöjä koskaan, 9 % oli hyödyntänyt niitä harvemmin kuin kerran kuussa ja vain

muutama vastaajista käytti peliyhteisöjä kerran kuussa tai kerran viikossa. Kyselyssä selvitettiin myös nuorisotyöntekijöiden asenteita internetiä kohtaan erilaisin väittämin. Seuraava kuvio esittää vastaajien käsityksiä digitaalisten pelien käytöstä nuorille suunnatussa työssä.

KUVIO 4. Nuorisotyöntekijöiden käsityksiä pelaamisesta

Vastauksia tarkasteltaessa huomataan, että nuorisotyöntekijät suhtautuvat pelaamiseen nuorille suunnatun työn välineenä pääosin myönteisesti. Nuorisotyöntekijät eivät kuitenkaan koe pelaamista kovinkaan tärkeäksi työmuodoksi. Vastaajista 42 % kokee, että pelaaminen on erittäin tärkeä tai melko tärkeä työmuoto ja loput 58 % pitää pelaamista vähän tärkeänä tai ei lainkaan tärkeänä työmuotona. Asenteiden ja arvostusten välillä näyttäisi siis vallitsevan ristiriitoja.

Toiminnallisen verkkotyön haasteita

Useissa vastauksissa internet nähtiin toimivana alustana sekä yksilö että ryhmämuotoiselle keskustelulle. Koska vastaajajoukkona on moninainen otanta nuorisotyötä erilailta toteuttavia järjestöjä, ovat tarpeet internetin käytölle hyvin erilaisia. Jotkin valtakunnallista neuvontatyötä tekevät järjestöt arvostavat vastauksissaan verkon tarjoamaa anonymiteettiä, kun taas esimerkiksi nuoriso-ohjaajat, jotka työskentelevät paikallisesti, käyttävät verkkoa tavoittaessaan lähinnä heille ennestään tuttuja nuoria.

Osa nuorisotyöntekijöistä on tiedostanut sen, että verkon käyttö rajoittuu ainoastaan viestintäkanavaksi. Nuorisotyölle olennainen toiminnallisuus jää tällöin helposti sivuun. Osa vastaajista tuo tässä yhteydessä myös esiin oman osaamisen puutteen.

Olemme verkkotyössä nuorten osalta vasta alkutaipaleilla ja kehitymme koko ajan. Kaipaamme koko ajan myös lisää koulutusta, jotta pysymme ajan hermoilla ja pystyisimme jopa ennakoimaan tulevaa.

v 105, k 14

Avoimista vastauksista välittyy usein innostus ja tunne siitä, että internet tarjoaa hyviä mahdollisuuksia tiedottamiseen ja yhteydenpitoon. Tämä on monella tapaa hieno asia, mutta kuten Huttunen (2014) toteaa, tässä Facebook-huumassa unohtuvat usein verkon tarjoamat toiminnalliset mahdollisuudet. Facebook mainitaan kommentteissa sekä määrällisissä kysymyksissä niin usein, että huoli verkossa tehtävän nuorisotyön supistumisesta pelkästään Facebookin käyttöön ei ole liioiteltu. Avoimista vastauksista ei juurikaan näy kritiikki kaupallisia palveluita kohtaan. Vain muutamassa vastauksessa mainitaan palveluiden kaupallisuus, ja esimerkiksi tietoturvaan tai yksityisyyteen liittyviä kommentteja on vastauksissa vähän. Toisaalta kysymyksenasettelu ja vastauslomakkeen pituus saattavat vaikuttaa siihen, että kovin syvällistä pohdintaa ja kritiikkiä ei näissä vastauksissa ole annettu.

Facebook on hyvä, mutta vaarallinen - se ei ole ns. virallinen tiedottamiskanava ja aina ei ole hyvä, että tiedote "alkaa elää omaa elämäänsä".

v 117, k 14

Tällaisia kriittisiä vastauksia ei juurikaan ollut. Muutamassa vastauksessa tuotiin esiin, että nuoret pitäisi saada pois tietokoneelta, sillä siellä vietetään jo nyt liikaa aikaa. Yllä olevan sitaatin vastaaja taas on huolissaan verkkoon laitettavan materiaalin väärinkäytöstä. Tässä asiassa on vaikea määrittellä, mistä ongelmassa on ollut kyse, sillä vastaaja ei kerro sitä tarkemmin. Nuorisotyöntekijöiden olisi kuitenkin hyvä pitää mielessä samat asiat kuin nuortenkin: verkkoon ei kannata laittaa mitään sellaista tietoa, mitä ei voisi kertoa julkisestikin. Avoimissa vastauksissa nousi esiin muutamankin nuorisotyöntekijän kommentteja lainsäädännön kankeudesta ja hitaudesta etenkin lastensuojeluun liittyvissä kysymyksissä. Näitä teemoja ei kysytä erikseen kyselylomakkeessa, joten on kiinnostavaa, että ne nousevat esiin avoimissa vastauksissa. Lastensuojeluun liittyvien ongelmien esiintulo kertoo viestiä siitä, että tämä ongelma on tiedostettu nuorisotyöntekijöiden keskuudessa.

Nettityöhön liittyviä haasteita ovat lainsäädännön ja yhteiskunnan palvelujärjestelmien perässä laahaaminen (ohjeistukset, lastensuojelu-, rikosilmoitusasiat) vs. nettityö.

v 98, k 29

Vaikea aihe tuli esiin muutamissa vastauksissa, mutta sen esiin nostaminen on uuden tiedonsaannin kannalta tärkeää. Tämä liittyy laajemmin keskusteluun internetin tietoturvariskeistä ja yksityisyydensuojasta. Kysymykseksi voidaan nostaa esimerkiksi se, voiko nettikäyttäytymisen tai oletettavasti tapahtuneiden asioiden perusteella tehdä lastensuojeluilmoituksen. Tällaisissa päätöksissä nuorisotyöntekijä kaipaa tuekseen työpaikan antamia ohjeistuksia tilanteissa toimimiseen. Kyselylomakkeessa on kysytty järjestöjen työntekijöiden saamaa koulutusta internetin käytössä sekä työpaikan antamia ohjeita sosiaaliseen mediaan liittyen. Työpaikan tarjoamat koulutukset ovat eräs tapa kehittää työntekijöiden ammatillista osaamista. Suurin osa (63 %, N=134) vastaajista ei ollut osallistunut internetin käyttöä koskeviin koulutuksiin työajallaan viimeisen vuoden aikana ja vain 22 % vastasi, että organisaatiossa, jossa he työskentelevät on laadittu sosiaalisen median strategia tai toimintasuunnitelma. Sen sijaan lähes puolet vastaajista (40 %) vastasi, että organisaatiossa on laadittu kirjallinen sosiaalisen median ohjeistus työntekijöille.

Netissä keskustellessa nuorten on helpompi kertoa mieltään vaivaavista asioista, joista he eivät uskalla/halua/kehtaa puhua kasvotusten esimerkiksi vanhempiansa kanssa. Tällaiset keskustelut ovat ehdottomasti onnistumisia. Hankaluuksia tuottavat nuorten hankalat elämäntilanteet ja miten niihin voi puuttua netin välityksellä, esimerkiksi lastensuojeluilmoitusten tekeminen.

v 87, k 14

Näiden ongelmien lisäksi moni vastaaja koki, että osaa nuorista ei tavoittanut netin kautta siitä syystä, että heillä ei ollut kotonaan mahdollisuutta internetin käyttöön. Tässä kohtaa nuorisotyöntekijät kohtaavat digitaaliseen kuiluun liittyviä haasteita. Kaikilla nuorilla ei ole yhtäläistä pääsyä tietoverkkoon, vaikka huomattavalle osalle nuorista netti on saatavilla kellon ympäri. Eri tutkimuksissa on huomattu selkeitä eroja perheiden vapaa-ajanvieron kulttuurisissa totumuksissa, jotka heijastuvat myös nuorten mediataitoihin ja mediaympäristöön. Tällaisia ovat esimerkiksi median kriittiseen tulkintaan ja median kautta tapahtuvaan ilmaisuun liittyvät taidot. (Kotilainen 2007a.)

6.4 Verkossa tehtävän nuorisotyön kehittäminen

Kyselyssä tarkasteltiin myös nuorisotyöntekijöiden tulevaisuuden odotuksia. Odotuksia selvitettiin kahdella avoimella kysymyksellä, jotka olivat muotoa: ”Mitä mahdollisuuksia näet internetin hyödyntämisellä omassa työssäsi tällä hetkellä?”. Lopuksi avoimella kysymyksellä selvitettiin, ”Miten haluaisit itse tai oman organisaatiosi hyödyntävän internetiä nuorille suunnatussa työssä tulevaisuudessa?” Monivalintakysymyksiä oli myös kaksi, ja niissä vastaajan tuli arvioida, tuleeko internetin käyttäminen omassa työssä tai organisaatiossa lisääntymään, vähenemään vai pysymään ennallaan. Vastaajista 79 % arvioi, että oma internetin käyttö nuorille suunnatussa työssä tulee lisääntymään. Vielä suurempi joukko vastaajista (90 %) oli sitä mieltä, että internetin käyttö nuorille suunnatussa työssä vastaajan organisaatiossa tulee lisääntymään.

Yleisesti ottaen nuorisotyöntekijät näkevät verkkokäytön mahdollisuudet positiivisina, ja monessa vastauksessa verkon kehittymismahdollisuuksia kuvattiin lyhyesti ”rajattomina”. Tulevaisuuden odotuksista nostettiin esiin eniten mainintoja saaneita teemoja. Lisäksi tulevaisuuden verkkotyön mahdollisuuksia verrattiin tämänhetkisiin työmuotoihin ja niiden pohjalta tehtyihin luokitteluihin. Avoimista vastauksista käy ilmi nuorisotyöntekijöiden kaipuu kohti toiminnallisempaa ja osallistavampaa verkkotyötä. Verkossa tehtävään nuorisotyöhön työntekijät toivoivat etenkin vuorovaikutteisuutta nuorten kanssa kommunikoimiseen. Verkkoviestintä pelkistyykin melko yksipuoliseksi vuorovaikutuksen kanavaksi, jos nuoren rooli jää vain viestin vastaanottajaksi. Saattaa olla, että mitä kehittyneempää nuorisojärjestön verkkotoiminta on, sitä enemmän toiminnallisuutta ja nuorten osallisuutta toimintaan kaivattaisiin. Jos taas verkkomaailma on vielä tuntematon tai sen käyttö hallitaan huonosti, korostuu tulevaisuusodotuksissa verkon monipuolisempi käyttö ja välineiden käyttöönotto. Koska avoimen kysymyksen muotoilu oli väljä, tuli vastauksissa esiin odotuksia niin työyhteisöä kuin itse toimintaakin kohtaan. Nuorisotyöntekijät toivat myös esiin sen, että verkossa tehtävä työ integroituisi entistä enemmän osaksi perinteisempiä nuorisotyön muotoja, eikä jäisi ainoastaan irralliseksi osa-alueeksi.

Olisi hienoa, että verkkotyö läpäisisi koko järjestön työmuodot, eikä olisi erillinen toimintakenttä.

v 51, k 33

Tulevaisuudessa verkkotyö tulee luultavasti yhä kiinteämmäksi osaksi nuorisotyötä, sillä se kattaa jo nyt monia osa-alueita organisaation ulkoisesta viestinnästä nuorten henkilökohtaiseen kohtaamiseen ja sisällöntuottamiseen. Kehittämisideoissa nuorten

osallisuuden lisääminen nähtiin tärkeimpänä yksittäisenä kehittämisen kohteena. Osa vastaajista toi esiin sen, että nuorisotyön toimivuuden kannalta nuorten kuuleminen myös verkkotoiminnan suhteen on tärkeää ja jopa välttämätöntä.

Rakentaa nuorista lähtöisin olevia ideoita. He osaavat tämän paljon meitä paremmin. He ovat se toivo, josta voidaan saada koko paletti paremmin hanksaan.
v 112, k 33

Verkossa toimiminen nähtiin nuorten vahvuutena, josta nuorisotyöntekijöiden tulisi ottaa oppia. Nuorisotyöntekijän rooli nuorten omaehtoisessa toiminnassa verkossa voisikin olla enemmän suunnittelija-ohjaaja-luottamushenkilö, joka jakaa vastuualueet ja toimii taustatukena projektien toteuttamisessa. Myös resurssien ja yhteistyön mahdollistaminen on nuorisotyöntekijän rooliin kuuluva alue. (Kotilainen 2007b.) Järjestökentällä esimerkiksi eri toimijoiden ja yhteistyökumppanien tavoittaminen voisivat olla tällaisia tehtäviä. Nuorten osallistamisesta verkossa tapahtuvaan toimintaan tuli avoimissa vastauksissa runsaasti esimerkkejä. Horelli, Haikkola ja Sotkasiira (2007) huomauttavatkin, että osallisuuden tunteen syntyminen edellyttää sitä, että nuoren osallistuminen tuottaa joitain konkreettisia tuloksia. Internetissä nämä tulokset voivat vaihdella toiminnan luonteen mukaan. Nuori voi osallistua tapahtuman suunnitteluun verkossa, mutta itse tapahtuma toteutetaan vaikkapa nuorisotilalla.

Vastauksissa toistui myös huomio siitä, että nuorisotyöntekijöiden tulee olla siellä missä nuoretkin ovat, eli netissä. Muutama vastaaja toi tässä tapauksessa esiin sen, että nuorten netin käyttöä tulisi pyrkiä vähentämään, ei lisäämään. Näissä vastauksissa heijastuu huoli internetin huonoista vaikutuksista nuorisoon. Tämä niin sanottu *suojelu*-näkökulma on verrattavissa paheksuntaan, jota on esiintynyt kautta aikojen uusien ilmiöiden kohdalla. Esimerkiksi elokuvia pidettiin nuoria passivoivana ja siksi haitallisena mediamuotona viime vuosisadan alussa. (Kotilainen 2007a.) Tutkimuksen tuloksista ilmenee, että nuorten kohtaamista pidettiin tärkeänä verkossa tehtävässä nuorisotyössä. Osa verkkoon liittyvistä huolen aiheista on ollut se, että tietokonevälitteinen kommunikointi vähentäisi aitoa kasvokkaista vuorovaikutusta ihmisten välillä. Tutkimusten mukaan tämä pelko ei ole aiheellinen, sillä sosiaaliset nuoret ovat sosiaalisia myös verkossa. Toisaalta hiljaisemmille nuorille verkko voi olla mahdollisuus uusiin kontakteihin. (Karakainen, Kivinen & Tervahartiala 2013.)

Nuorisotyöntekijöiden tulevaisuuden odotuksissa internetin hyödyntäminen näyttää toiminnallisempaa kuin tämän hetkinen käyttö. Näissä vastauksissa toiminnallisuus ilmenee yleisen nuorten osallisuuden lisäämisen lisäksi etenkin nuorten vaikuttamismahdollisuuksien

ja pelitoiminnan lisäämisen kautta. Tulevaisuuden mahdollisuuksissa esiintyy edelleen esimerkiksi tiedottamiseen, tavoittamiseen ja markkinointiin liittyviä vastauksia. Kuitenkin internetin käyttömahdollisuuksien nähtiin olevan edelleen myös monilta osin hyödyntämättä.

Internettiä voisi hyödyntää enemmänkin, vain mielikuvitus, tietotaito ja henkilöstöresurssit ovat rajana. Pelien hyödyntäminen valistustyössä on mahdollisuus, johon tulevaisuudessa tulisi panostaa.
v 89, k 30

Tämänhetkisessä nuorisotyössä pelaamista ei vielä osata hyödyntää, mutta tulosten mukaan nuorisotyöntekijät tiedostavat pelaamisen mahdollisuudet tulevaisuuden toiminnallisessa verkkotyössä.

Toiminnallisuuden lähikäsite, osallisuus, näyttäytyy myös tärkeänä osana tulevaisuuden mahdollisuuksia verkossa tehtävässä nuorisotyössä. Nuorisotyöntekijät haluavat lisätä nuorten osallisuutta ja osallistavia toimintoja.

(N)uoria pystyään paremmin osallistamaan päätöksentekoon järjestössä, nuorten ääni saadaan paremmin kuulumaan.
v 83, k 30

Nuorten äänen kuulemisessa ja osallisuuden lisäämisessä, sekä ylipäänsä nuorten saavuttamisessa.
v 13, k 30

Nuorisotyötä on usein kritisoitu vankan teoriapohjan puuttumisesta ja ammattina nuorisotyö ei näyttäydy professionaalisenä. Teorian näkökulmasta toiminnallisuus voisi olla osa nuorisotyön normatiivista teoriaa, jonka avulla käytännön nuorisotyötä voidaan suunnata. (Nieminen 2010.) Näyttäisikin siltä, että nuorisotyöntekijät ovat sisäistäneet toiminnallisuuden ja osallisuuden merkityksen nuorisotyötä suuntaavana ohjenuorana, sillä toiminnallisuuden puute verkossa tehtävässä nuorisotyössä ilmenee selvästi kehittämiskohteena vastauksissa.

6.5 Tulosten yhteenveto

Internetin käyttö on omaksuttu nuorisotyössä osaksi sen laajaa menetelmäkenttää. Monelta osin nuorisotyöntekijät kehittävät toimintaa verkossa sen mukaan, miten nuorten verkon käyttö ilmenee. Nuorisotyöntekijät näyttäisivät hahmottavan nuorten netin käytön tottumuksia ja kulloisiakin trendejä melko hyvin, vaikka organisaation resurssit eivät aina mahdollistakaan kaivattua toimintaa verkossa. Nuorisotyöntekijöiden suhtautuminen verkon käyttöön on pääosin hyvin myönteistä ja perinteisenä pidettyä suojele-näkökulmaa esiintyi aineistossa

hyvin vähän. Verkon käyttöä hankaloittavina tekijöinä pidettiin työajan ja oman osaamisen riittämättömyyttä sekä puutteellista välineistöä. Verkon käytössä nuorisotyöntekijöiden ammatillinen osaaminen limittyi läheisesti myös henkilökohtaiseen osaamiseen. Nuorisotyöntekijöiden kokemat osaamisen kehittämistarpeet näyttäisivät liittyvän enemmän teknologian hallitsemiseen kuin nuorisotyön menetelmien käyttöön verkossa. Mediasisältöjen tuottaminen, sosiaalisen median hyödyntäminen sekä tekninen osaaminen olivat suurimmat kehittämiskohteet.

Internetin käyttöä tarkasteltiin jakamalla verkon käyttöä kuvaavat ilmaisut joko välineelliseen tai toiminnalliseen käyttöön. Jaottelun kautta voidaan todeta, että verkossa tehtävä nuorisotyö on suurimmaksi osaksi välineellistä käyttöä. Tutkimuksen tuloksissa kuvataan seitsemän eri osa-alueita, joissa nuorisotyön välineellinen käyttö pääasiassa ilmenee. Nuorten tavoittaminen verkon kautta sekä järjestön toiminnasta tiedottaminen ovat eniten käytetyt verkkotyön muodot. Tavoittamisen kohteena saattoivat olla myös nuorten vanhemmat tai muut nuorisotyön kentän toimijat. Tavoittamiseen nuorisotyöntekijät käyttivät pääasiassa sosiaalista mediaa. Tavoittamisen lisäksi erilaiset keskustelualustat, kuten chatit ja foorumit näyttävät tärkeinä työmuotoina useiden nuorisotyöntekijöiden vastauksissa. Keskustelu verkossa voi olla hyvinkin henkilökohtaista ja verkossa tapahtuva anonyymi keskustelu voi käsitellä hyvinkin raskaita aiheita. Verkko on nuorisotyöntekijöiden työväline myös neuvontapalveluissa, markkinoinnissa ja tiedonsaannissa.

Internetin toiminnallinen käyttö ei ole vielä niin yleistä kuin välineellinen käyttö, mutta joissakin järjestöissä toiminnallisuutta on kehitelty jo pitkälle. Vastausten perusteella nuoria pyritään osallistamaan toimintaan ryhmätoiminnan avulla sekä ottamalla nuoret mukaan toiminnan suunnitteluun myös verkon kautta. Ryhmätoiminta verkossa voi olla tosielämän ihmissuhteisiin perustuvaa, tai sitten ryhmän ainut kiinnekohta on verkkoympäristö ja sen mahdollistamat yhteisöllisyyden muodot. Myös nuorten tuottamaa sisältöä käytetään verkossa. Sisällön tuottaminen näyttäisi perustuvan perinteisten mediapajojen kaltaiseen työskentelyyn, kuten valokuvien ja videoiden tuottamiseen ja julkaisuun. Toiminnallisuutta edustaa myös verkossa tapahtuva vaikuttaminen ja osallisuuden lisääminen. Osallisuutta edistäväksi toiminnaksi on tässä tutkimuksessa määritelty virallisten aloitekanavien lisäksi myös nuorten äänen kuuleminen ja nuorilta tulevat kehitysehdotukset. Vaikuttamistoimintaa haluttaisiin vahvistaa, mutta mielekkäiden keinojen löytäminen aiheuttaa haasteita. Nuorten keskuudessa pelaaminen on suosittu vapaa-ajan viettotapa, mutta tällä saralla nuorisotyöntekijät ovat vasta heräämässä pelien hyödyntämiseen. Tutkimuksen tulosten perusteella pelaaminen ei ole käytössä oleva menetelmä järjestöissä.

Tarkastelun kohteena ollut toimijuuden tukeminen näyttäisi korostuvan etenkin nuorisotyöntekijöiden tulevaisuuden odotuksissa ja kehittämis ehdotuksissa. Vastaajien enemmistön mielestä internetin käyttö nuorille suunnatussa työssä tulee lisääntymään. Kehittämiskohteena vastaajat näkivät sekä oman työyhteisönsä sekä erilaiset verkkoa hyödyntävät menetelmät. Menetelmien kehittämisessä oppia haluttiin ottaa nuorilta itseltään ja nuorten osallistaminen esimerkiksi toiminnan sisältöjen suunnitteluun nähtiin tärkeäksi. Toiminnallisuutta ilmentävä pelaaminen ei ole vielä kiinnittynyt osaksi nuorisotyön menetelmiä, mutta monet nuorisotyöntekijät kokivat sen tärkeäksi aluevaltauksiksi tulevaisuudessa.

Kaupallisten palveluiden suosio nuorisotyön toiminnan alustana on merkittävä. Sekä välineellistä että toiminnallista nuorisotyötä tehdään pääasiassa Facebookissa. Kuitenkin myös järjestöjen omilla verkkosivuilla on merkittävä rooli esimerkiksi tiedottamisessa ja neuvontatyössä. Näiden kanavien lisäksi nuorisotyöntekijät käyttävät melko monipuolisesti myös muita nuorten suosimia palveluja. Internetin käyttö ei ole muodostunut nuorisotyössä itsetarkoitukselliseksi vaan toiminnan taustalla ovat edelleen nuorisotyötä ohjaavat teoriat, arvot ja menetelmät.

7 POHDINTA

Tässä luvussa esitetään tutkimuksen johtopäätökset ja suhteutetaan tuloksia aiempiin tutkimuksiin. Lisäksi esitetään jatkotutkimus- ja kehittämissuhteudet ja arvioidaan tutkimuksen luotettavuuteen ja eettisyyteen liittyviä kysymyksiä. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, kuinka nuorisotyöntekijät tukevat nuoren toimijuutta verkossa tehtävän nuorisotyön avulla. Tutkimustehtävää lähestyttiin kolmen apukysymyksen kautta. Kysymykset käsittelivät nuorisotyöntekijöiden kokemaa osaamista, internetin jakoa välineelliseen ja toiminnalliseen käyttöön sekä sitä, kuinka toimijuus näkyy nuorisotyöntekijöiden tulevaisuuden odotuksissa. Tutkimus on tarkoitukseltaan kuvaileva ja kartoittava.

7.1 Johtopäätökset

Nuorisotyön tehtävänä on lisätä nuorten toimijuutta ja osallisuutta sekä tukea aktiiviseksi kansalaiseksi kasvua. Perinteiset työmuodot ovat saaneet rinnalleen myös erilaisia verkossa tehtävän nuorisotyön muotoja. Nuorisotyöntekijöillä näyttäisi olevan sekä kiinnostusta että monenlaisia välineitä toteuttaa verkossa tehtävää työtä. Vaikka verkossa toteutetaan edelleen pääosin välineellistä toimintaa, kuten tiedottamista verkkosivuilla tai viestimistä sosiaalisessa mediassa, näyttäisi järjestöjen työntekijöillä olevan kiinnostusta kehittää työtään myös toiminnallisempaan suuntaan. Perinteistä osallisuuteen kannustavaa toimintaa voidaan toteuttaa monella tapaa myös verkossa, menetelmät vain ovat uusia. Monissa verkkotyön malleissa, kuten esimerkiksi ryhmätoiminnassa, nuorten suosimat uudet yhteisöllisyyden muodot kohtaavat perinteisenä nähdyn nuorisotyön toimintamallin. Nuorten keskinäinen vertaistuki ja -ohjaus toteutuvat siis myös verkossa.

Verkkotaitojen ja sosiaalisen median ylläpitäminen vaatii nuorisotyöntekijältä omaa osallistumista, havainnointia ja aktiivisuutta, sillä koulutus on usein jo osittain vanhentunutta tavoittaessaan nuorisotyöntekijän. (Leppisaari & Hohenthal 2014.) Verkkotyön tuodessa mukanaan ammatillisia haasteita se tarjoaa myös monenlaisia kehittymismahdollisuuksia. Nuorisotyöntekijöiden toiminnalle verkossa on tyypillistä menetelmien monipuolisuus ja jopa

pirstaleisuus, joka leimaa osaltaan koko nuorisotyön kenttää. (Kuikka 2011.) Nuorisotyöntekijöillä voisikin olla tilaisuus vahvistaa omaa professionaalista asemaansa juuri verkossa tehtävän työn hallitsemisen kautta. Sinisalo-Juha ja Timonen (2011) huomauttavatkin, että myös verkkoperusteisessa nuorisotyössä on edetty profession suuntaan muun muassa erilaisten verkkoon liittyvien koulutusten kautta. Kehittäessään ammatillista osaamistaan vahvistavat nuorisotyöntekijät myös omaa ammatillista profiiliaan.

Tutkimuksessa ei ole otettu kantaa vastaajan sukupuoleen, mutta esimerkiksi pelaamisen vähäinen näkyminen toiminnallisissa menetelmissä saattaa heijastella vastaajien sukupuolijakauman painottumista naisiin. Pelaaminen on nähty perinteisesti poikien ajanvietteenä ja harrastuksena, joten on mahdollista, että naisvaltaisella nuorisosalalla ei ole osattu täysin huomioida poikia kohderyhmänä. Pojille pelaaminen ja erilaiset peliyhteisöt ovat merkityksellisiä yhteisöllisyyden muotoja, jotka tulisi huomioida paremmin myös nuorisotyössä. Perinteisesti pelaaminen on nähty tietynlaisen rajatun joukon, eli usein tietokoneella viihtyvien poikien, harrastuksena, mutta nykyään verkkopelaaminen on saavuttanut laajan suosion eri nuorisokulttuurien keskuudessa (Pasanen 2010).

Tutkimuksen kohderyhmänä ovat olleet järjestöjen työntekijät, jolloin tuloksiakin on tarkasteltava tästä kehyksestä käsin. Vaikka kuntien nuorisotyöntekijöille suunnatun kyselyn tulokset ovat samansuuntaisia kuin järjestöille suunnatun kyselyn, on näiden toimijoiden eroavaisuuksiakin hyvä nostaa esiin. Järjestöt toimivat usein valtakunnallisesti, jolloin verkon käytössäkin tiedotus, ulkoinen viestintä ja eri jäsenorganisaatioiden tavoittaminen on tärkeää järjestön toiminnan kannalta. Etenkin monissa pienemmissä järjestöissä voi nuorisotyöntekijän toimenkuva olla hyvinkin moninainen. Voisikin olettaa, että tiedottamisen tärkeys korostuu järjestöjen työntekijöiden vastauksissa verrattuna kunnallisen puolen työntekijöihin. Tämä asia saattaa tulla esiin voimakkaammin juuri avoimissa vastauksissa. Sinisalo-Juha ja Timonen (2011) tuovat tärkeän näkökulman verkossa tapahtuvaan nuorisotyön viestintään. Verkossa viestiminen eroaa monella tapaa kasvokkaisesta viestinnästä, joten toiminnan motiivit ja taustavaikuttimet olisi tuotava esiin jo toimintaa suunniteltaessa. Suunnitteluvaiheessa tulisi myös asettaa toimintaa ohjaava tavoitteet ja kohderyhmä, jolloin myös sopivia verkon käytön tapoja on mahdollista arvioida jo etukäteen.

Järjestökentällä työskentelee paljon myös vapaaehtoisia toimijoita, joiden käsityksiä ei tässä tutkimuksissa ole otettu huomioon. (Viitanen 2007). Järjestökentän ominaispiirteinä voidaankin pitää vapaaehtoisten suurta lukumäärää palkattuihin työntekijöihin nähden. Kiinnostava jatkotutkimusaihe olisikin, kuinka järjestöjen muut toimijat, kuten vapaaehtoiset, kokevat osaamisensa verkkotyön alueella.

Toiminnallisuuden lisääminen voi tapahtua jo valmiina olevissa verkkoympäristöissä eli siellä missä nuoret jo ovat. Valmiit osallistumiskanavat tai osallistumistoiminta harrastuksena eivät kiinnosta nuoria, ja ne tavoittavatkin usein vain pienen ja valmiiksi aktiivisen joukon. Osallistumisjärjestelmät koetaan usein työläinä velvollisuuksina tai jopa nuoren elämää uhkaavina. (Kallio ym. 2013.) Toimijuuden vahvistamisen näkökulmasta ei kyse ole pelkästään nuorisotyöstä. Sosiaalisen median kautta tapahtuva vaikuttaminen muokkaa entistä enemmän myös muita perinteisempiä vaikuttamisen muotoja, kuten politiikkaa. Verkon kautta leviävät aloitteet sekä huomion kohteeksi nostetut epäkohdat ja ilmiöt kumpuavat yhä enemmän nuorisolta itseltään. Näillä mielenilmauksilla pyritään tavoittamaan yleensä muita nuoria. Myös tiedon leviämisen globaalius ja nopeus muuttavat perinteisiä osallisuuden muotoja tulevaisuudessa. (Kahne & Middaugh 2012.) Perinteisen politiikan ja esimerkiksi äänestämisen suosio vaikuttamisen muotona on vähentänyt merkitystään nuorten keskuudessa. Nuorisotyön yhtenä tehtävänä voisikin olla näiden uusien vaikuttamistapojen tunnistaminen ja tunnustaminen. Lisäksi nuorisotyö voisi toimia nuorten tukena näiden vaikuttamisen keinojen virallistamisessa.

Internet suuntaa ja muokkaa käyttäytymistämme ja ajatteluamme, hakukoneet ja palvelut tarjoavat käyttäjilleen yhä enemmän yksilöllistettyä sisältöä ja erilaiset suodattimet varmistavat, että uutisvirtaamme putkahtelee vain meitä kiinnostavia tekstejä, videoita ja kuvia. Vaikka internet on avannut pääsyn globaaliin ja monella tavalla avoimeen maailmaan, vaarana on silti käyttäjän maailmankuvan supistuminen ja kaventuminen. Nuorisotyöntekijän ja kasvattajan roolina voisi tässäkin asiassa olla nuorten kannustaminen kriittiseen ajatteluun ja monipuolisten vaihtoehtojen tarjoamiseen. Tämä edellyttää nuorisotyön ammattilaisilta tietämystä siitä maailmasta, jossa elämme. Omien internetin käytön tapojen tiedostaminen ja niiden liittäminen osaksi omaa elämäkokemusta voi olla hyvä lähtökohta mediakasvattajana toimimiselle (Tuominen 2013). Kuten Tuominen (2013) kiteyttää: ” *Nettikasvattajan ura on hyvä aloittaa oman mediasuhteen tarkastelusta: millainen on suhteeni internetiin ja miten se näkyy työssäni?* ” Sukupolvien välinen kuilu näyttäytyy tällä hetkellä kenties selvemmin kuin koskaan aikaisemmin. Tämä vaatii myös aikuisilta avoimuutta ja uteliaisuutta, ehkä myös työskentelyä sen eteen, että näitä uusia ilmiöitä voitaisiin hallita ja ymmärtää. Myös vastavuoroinen oppiminen ja nuorten kuuleminen heidän verkon käytön tavoissaan edesauttaisi myös kasvattajan oman mediasuhteen rakentumista.

7.2 Tutkimuksen luotettavuuden arviointia

Tutkimuksen ollessa menetelmiltään sekä laadullinen että määrällinen tulee sen tulosten luotettavuuttakin arvioida molemmat menetelmät huomioon ottaen. Aineisto on valmis aineisto, joten tutkijana en ole voinut vaikuttaa kyselylomakkeen muotoiluun tai aineiston keräystapaan. Aineiston on kerännyt verkkonuorisotyön valtakunnallinen kehittämisskeskus Verke, mutta tutkimuksen näkökulmaa tai analyysitapaa ei rajoitettu etukäteen. Menetelmävalinnat muotoutuivat tutkimuksen teon edetessä. Koska aineisto on laaja, oli tutkimuksessa mahdollista hyödyntää sekä laadullisen että määrällisen tutkimusperinteen analyysitapoja. Esimerkiksi Vilmilän (2015) raportissa tulee esiin, että mediakasvatuksen tutkimuksen kentällä kaivataan myös laadullista tutkimustietoa verkossa tehtävästä nuorisotyöstä. Teoriapohjainen lähestymistapa osoittautui varsin toimivaksi tavaksi analysoida aineistoa ja se myös auttoi laajan aineiston rajaamista mielekkääksi kokonaisuudeksi. Vaikka aineisto oli kerätty jo valmiiksi ennen varsinaisten tutkimuskysymysten muotoutumista, sen avulla oli mahdollista löytää toimijuuteen liittyviä vastauksia.

Toimijuuden tukeminen ja toiminnallisen lähestymistavan tuominen osaksi verkkotyön menetelmiä nousi esiin monen tutkittavan nuorisotyöntekijän vastauksissa. Näyttäisi kuitenkin siltä, että nuorten toimijuuden tukemista ei ole vielä verkkotyön kentällä juurikaan tutkittu. Päätelmien tueksi esitetyt teoriat ja aiemmat tutkimukset auttavat kuitenkin rakentamaan tälle tutkimukselle olennaisen teoriaperustan. Kun tutkimuksen tuloksia tarkastellaan luotettavuuden kannalta, on niiden vertaaminen aikaisempaan tutkimukseen tärkeää (Tuomi & Sarajärvi 2009, 159). Tämän tutkimuksen keskeisenä antina voidaan pitää sitä, että se nostaa esiin havaintoja toimijuuden tukemisesta verkossa tehtävässä työssä. Tutkimusraportissa myös kuvataan verkossa tehtävän nuorisotyön erilaisia menetelmiä. Lisäksi tutkimuksen tulokset saattavat herättää nuorten parissa työskentelevien kiinnostusta toiminnallisuuden lisäämiseen.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa on tutkijan aseman ja hänen tekemiensä valintojen pohtiminen tärkeää. Tutkimuksen teossa tulisi aina pyrkiä puolueettomuuteen. Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan asema tutkimusasetelman muokkaajana ja tiedon tulkitsijana tunnustetaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 136.) Tässä tutkimuksessa tutkija on tehnyt useita valintoja aineiston käsittelyn ja analysoinnin suhteen. Näitä tulkintoja ja päätelmiä on pyritty tuomaan esiin tutkimusraportin menetelmä- ja tulososiossa.

Aineiston luokittelu vahvistaa analyysin kattavuutta ja sitä, että tulkintoja ei perusteta satunnaisiin poimintoihin aineistosta (Eskola & Suoranta 2008, 215). Luokittelujen perusteet ja niihin vaikuttavat tekijät on esitetty tulososiossa ja syntyneet luokat on koottu taulukoksi. Sitaatteja on käytetty niin, että mahdollisimman monen vastaajan ääni pääsisi kuuluviin. Sitaateista on jätetty pois kaikki tunnistetiedot, kuten hankkeiden tai projektien tai verkkopalveluiden yksilöivät nimet, joiden avulla olisi mahdollista tunnistaa, minkä organisaation edustaja vastaaja on. Nuorisotyöntekijät ovat vastanneet kyselyyn henkilökohtaisesti, eli vaikka he työskentelevät järjestössä, heidän vastauksensa eivät edusta suoraan organisaation näkemystä vaan yksittäisen työntekijän kokemusta. Monien järjestöjen ollessa varsin pieniä työyhteisöjä on tässä tutkimuksessa jätetty erittelemättä vastauksia vastaajan edustaman järjestön perusteella. Tällä valinnalla on haluttu suojella vastaajan anonymiteettia, jonka säilyminen on yksi tutkimuksen teon eettisyyden keskeisiä käsitteitä (Eskola & Suoranta 2008, 56–57).

Laadulliseksi tutkimukseksi vastaajajoukko oli tässä tutkimuksessa suuri ja esimerkiksi aineiston kylläntyminen oli avoimissa vastauksissa selvästi havaittavissa. (Eskola & Suoranta 2008, 62–63). Eli tutkimuksen kysymyksenasettelulla ja kohderyhmällä ei todennäköisesti olisi tullut esiin enää uusia toiminnallisuutta tukevia nuorisotyön muotoja, vaikka vastausmäärää olisi kasvatettu. Erilaisella menetelmällä, kuten vaikkapa teemahaastattelulla, olisi saatettu saada tarkentavia ilmaisuja erilaisista työmuodoista ja välineiden käyttötavoista. Määrällisen tutkimuksen otoskoolle eli vastausten määrälle on esitetty erilaisia viitearvoja. Määrällisen tarkastelun kannalta otoskoko on myös riittävä, jolloin aineistoa on mahdollista käsitellä tilastollisesti luotettavuuden siitä kärsimättä (Heikkilä 2010, 45).

Avoimia kysymyksiä ei ollut lomakkeessa kuin muutama, mutta esimerkiksi kehitysehdotuksia oli kysytty kahdella hyvin samanlaisella kysymyksellä, mikä on saattanut vaikuttaa siihen, että vastaaja ei ole enää jaksanut kirjoittaa toiseen kysymykseen samankaltaisia asioita uudestaan. Kyselyssä kysyttiin siis: ”Mitä mahdollisuuksia näet internetin hyödyntämisellä omassa työssäsi tällä hetkellä?” Ja toisaalta: ”Miten haluaisit itse hyödyntää tai oman organisaatiosi hyödyntävän internetiä nuorille suunnatussa työssä tulevaisuudessa?” Toisaalta saman asian kysyminen useaan kertaan lisää tutkimuksen luotettavuutta, joten tässä suhteessa kyselylomakkeen muotoilu on ymmärrettävä (Eskola & Suoranta 2008, 213–214).

Vaikka aineisto on määrältään pieni, kuvaa vastaajajoukko suomalaista järjestökenttää kattavasti ja erilaiset organisaatiot huomioiden. Strukturoituun survey-kyselyyn liittyvinä haittoina pidetään muun muassa sitä, että tutkija ei voi varmistua siitä, kuinka vakavasti ja

rehellisesti vastaajat ovat vastanneet kysymyksiin. (Hirsjärvi ym. 2009, 182.) Avoimista vastauksista voidaan kuitenkin päätellä, että suurin osa vastaajista on vastannut kyselyyn harkiten ja huolellisesti, sillä vastaukset ovat enimmäkseen jäsenneiltyjä ja helposti ymmärrettävissä. Myös kuntakyselyn verrattavissa olevat tulokset antavat vahvistusta kyselyn onnistumiselle. On myös huomioitava, että koska kysely on toteutettu avoimena e-lomakkeena, voidaan olettaa kyselyyn vastanneiden olevan aktiivisempia internetin käyttäjiä kuin järjestöjen työntekijät keskimäärin. Internet-kysely on toimiva tapa kerätä tietoa, jos sen avulla on mahdollista saada edustava otos perusjoukosta (Heikkilä 2010, 69). Tämän tutkimuksen kohdalla voidaan otosta pitää edustavana, mutta tuloksia tarkasteltaessa on otettava huomioon myös aineistonkeruutavan mahdollinen vaikutus vastaajajoukkoon.

Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnin kannalta tutkimusasetelma ja aineiston analyysitapa osoittautuivat joiltain osin ongelmallisiksi. Avoimista vastauksista käy selvästi ilmi, että nuorisotyöntekijät ajattelevat toiminnallisuuden olevan esimerkiksi chat-pohjaista keskustelua, mutta teoreettista taustaa vasten tarkasteltuna tutkimuksessa päädyttiin määrittelemään chat-keskustelu välineelliseksi käytöksi. Tästä näkökulmasta voidaan mieltiä, kuvaako tutkimus sitä todellisuutta, jossa nuorisotyöntekijät työskentelevät, jos heidän kokemuksensa toiminnallisuudesta on hyvin erilainen kuin teoriapohjan perusteella luotu jaottelu sen määrittää.

Tutkimuksessani on noussut esiin useita mielenkiintoisia näkökulmia jatkotutkimukselle. Samasta kyselyaineistosta olisi mahdollista tutkia tilastollisia menetelmiä käyttäen monia eri asioita, kuten esimerkiksi nuorisotyöntekijöiden käyttämien työmuotojen tai koulutustaustan vaikutuksia vastauksiin, ja saada sitä kautta uusia näkökulmia myös toimijuuden teemaan. Toimijuuden tukemista verkossa tehtävässä nuorisotyössä olisi myös mielenkiintoista tutkia haastatteleamalla nuorisotyöntekijöitä esimerkiksi teemahaastattelun avulla. Myös havainnointiin perustuva lähestymistapa nuorisotyöntekijöiden työhön voisi olla mielekäs, sillä havainnoin avulla on mahdollista saada todellisuuteen perustuvaa tietoa tutkittavasta aiheesta (Hirsjärvi ym. 2002, 199). Toimijuutta tarkasteltaessa myös nuorten omien mielipiteiden kuuleminen olisi tärkeää. Nuorten tutkimiseen liittyy omat erityispiirteensä, mutta tutkimuksesta saatu tieto auttaisi kehittämään toiminnallisuutta nuorisotyössä. Tämä nuorisolähtöinen näkökulma tulee esiin myös nuorisotyöntekijöiden vastauksissa tässä aineistossa.

Verkossa tehtävä nuorisotyö on aiheena myös tulevaisuudessa kiinnostava ja ajankohtainen. Nuorisotyön kentällä tullaan todennäköisesti jatkossakin pohtimaan verkkopohjaisten toiminnallisten menetelmien käytön lisäämistä. Muuttuvat välineet ja

palvelut muokkaavat jatkuvasti sekä vuorovaikutuksen tapoja että itse toimintaa verkossa. On myös esitetty, että koko verkkonuorisotyön käsite ja erittely verkossa tapahtuvaan nuorisotyöhön tulee vanhentumaan (Huttunen 2014). Nuorille verkko on jo niin luonnollinen osa elämää, että verkossa tapahtuvan toiminnan erittely omaksi elämänalueekseen ja työmuodokseen saattaa pian olla tarpeetonta. Verkkotyö on jo osa monia muita työmuotoja, kuten kulttuurista nuorisotyötä ja vaikuttamistoimintaa. Nuoret tulisi ottaa mukaan nuorisotyön menetelmien suunnitteluun ja toteutukseen, sillä sitä kautta nuorisotyössä pystytään vastaamaan nuorten muuttuviin tarpeisiin. Toimijuus on yksi nuorisotyön tärkeimmistä peruseriaatteista ja sen tukeminen on yhtä tärkeää verkossa kuin sen ulkopuolella.

LÄHTEET

Allianssi ry. 2012. Nuorista Suomessa. 2012. Tutkimuskooste. Saatavilla www-muodossa: <<http://www.alli.fi/binary/file/-/id/665/fid/3410/>> Luettu: 13.2.2014.

Allianssi ry. 2014. Nuorista Suomessa 2014. Tutkimuskooste. Saatavilla www-muodossa: <<http://www.alli.fi/binary/file/-/id/665/fid/3410/>> Luettu: 12.11.2014.

Allianssi ry. 2015. Saatavilla www-muodossa: <<http://www.alli.fi/allianssi/jasenjarjestot/>> Luettu 5.2.2015.

Andersson, J. & Lundvall, A. 2012. Katsaus mediakasvatuksen toimijoihin 2012. Mediakasvatusseura ry. Saatavilla www-muodossa: <http://www.mediakasvatus.fi/files/Mediakasvatus_Suomessa2012_paivitysversio2.pdf> Luettu: 13.11.2014.

Dawkins, R. 1989 (1976) The selfish gene. Oxford: Oxford university press.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Eu kids online. 2015. Saatavilla www-muodossa: <<http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/Home.aspx>> Luettu: 29.4.2015.

Gretchel, A. & Kiilakoski, T. 2007. Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Haltia-Nurmi, M. & af Ursin, P. 2013. Osallisuus netissä – Näkökulmia nuorten aktiiviseen kansalaisuuteen. Teoksessa R. Kupiainen, S. Kotilainen, K. Nikunen & A. Suoninen (toim.) Lapset netissä – Puheenvuoroja lasten ja nuorten netin käytöstä ja riskeistä. Helsinki: Mediakasvatusseura, 67–75.

Heikkilä, T. 2010. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.

Herkman, J. 2010. Median markkinoituminen, milleniaalit ja mediakasvatus. Teoksessa M. Meriranta (toim.) Mediakasvatuksen käsikirja. EU: UNIPress, 63–85.

Herranen, J. & Harinen, P. 2007. Oikein valinneet jätetään rauhaa. Teoksessa A. Gretschel & T. Kiilakoski (toim.) Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 88–100.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hokkanen, L. 2014. Sairaana hauskaa! Nuorten kasvatuksellinen kapina folkloressa. Kasvatus ja Aika 8 (3), 7–22.

Horelli, L., Haikkola, L. & Sotkasiira, T. 2007. Osallistuminen nuorisotyön lähestymistapana. Teoksessa T. Hoikkala & A. Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä – menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 217–242.

Huttunen, T. 2014. Mitä on verkkonuorisotyö? Teoksessa H. Lauha & L. Tuuttila (toim.) Verkko nuorisotyössä – Nuorisotyö verkossa. Helsinki: Verke – Verkkonuorisotyön valtakunnallinen kehittämiskeskus, 15–19.

Jaakkola, M. 2010. Uuden julkisuuden sääntöjä luomassa – keskustelevat vuorovaikutussuhteet keinona sukupolvien välisen digitaalisen kuilun kaventamiseen. Teoksessa M. Meriranta (toim.) Mediakasvatuksen käsikirja. EU: UNIPress, 37–62.

Jacobs, M. 2008. Multiculturalism and cultural issues in online gaming communities. Journal for cultural researchers 12 (4), 317–334.

Jokinen, K. & Pohjola, K. 2007. Lasten media ja toimijuus. Teoksessa A. Gretschel & T. Kiilakoski (toim.) Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 177–192.

Kaarakainen, M.-T., Kivinen, O. & Tervahartiala, K. 2013. Kouluikäisten tietoteknologian vapaa-ajankäyttö. *Nuorisotutkimus* 31 (2), 20–33.

Kahne, J. & Middaugh, E. 2012. Digital media shapes youth participation in politics. *International journal of communication* 94 (3), 52–56.

Kallio, K. P., Stenvall, E., Bäcklund, P. & Häkli, J. 2013. Arjen osallisuuden tukeminen syrjäytymisen ehkäisemisen välineenä. Teoksessa J. Reivinen & L. Vähäkylä (toim.) *Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen*. Helsinki: Gaudeamus, 69–87.

Kiilakoski, T. 2012. Kasvatus teknologisessa maailmassa. *Julkaisuja* 132. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.

Kiilakoski, T. & Taiponen, J. 2011. Osallisuus ja osallistuminen verkkoperustaisessa nuorisotyössä. Teoksessa J. Merikivi, P. Timonen & L. Tuuttila (toim.) *Sähköä ilmassa – näkökulmia verkkoperustaiseen nuorisotyöhön*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 75–89.

Kotilainen, S. (2007a). Mediakasvatusta nuorisotyössä. Teoksessa H. Kynäslahti, R. Kupiainen ja M. Lehtonen (toim.) *Näkökulmia mediakasvatukseen*. Helsinki: Mediakasvatusseura, 151–157.

Kotilainen, S. (2007b). Mediakulttuuria nuorisotyössä. Teoksessa T. Hoikkala & A. Sell (toim.) *Nuorisotyötä on tehtävä – menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 139–154.

Kotilainen, S. & Rantala, L. 2008. Nuorten kansalaisidentiteetit ja mediakasvatus. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, julkaisuja 89.

Kuikka, S. 2011. Verkossa tehtävä työ – suojelua, hyödyntämistä vai osallisuutta. Teoksessa J. Merikivi, P. Timonen & L. Tuuttila (toim.) *Sähköä ilmassa – näkökulmia verkkoperustaiseen nuorisotyöhön*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 36–39.

Lauha, H. 2014. Internet kuntien ja järjestöjen nuorisotyössä. Teoksessa H. Lauha & L. Tuuttila (toim.) Verkko nuorisotyössä – Nuorisotyö verkossa. Helsinki: Verke – Verkkonuorisotyön valtakunnallinen kehittämiskeskus, 20–26.

Lauha, H. & Tuuttila, L. 2014. Verkko nuorisotyössä – nuorisotyö verkossa. Helsinki: Verke – Verkkonuorisotyön valtakunnallinen kehittämiskeskus.

Liang, B., Commins, M. & Duffy, N. 2010. Using social media to engage youth: education, social justice and humanitarianism. *Prevention researcher* 17 (5), 13–16.

Lundqvist, M. 2014. Miten Facebook tappoi verkkonuorisotyön. Teoksessa H. Lauha & L. Tuuttila (toim.) Verkko nuorisotyössä – Nuorisotyö verkossa. Helsinki: Verke – Verkkonuorisotyön valtakunnallinen kehittämiskeskus, 29–31.

Lusk, B. 2010. Digital natives and social media behaviors: an overview. *Prevention researcher*, 17 (5), 3–6.

Marjeta, A-L. 2011. Kohtaamisen keinoja kehittämässä: Kuvauksia ja kokemuksia moniammatillisesta nuorille suunnatusta verkkotyöstä. Helsinki: Verkkonuorisotyön valtakunnallinen kehittämiskeskus.

Matikainen, J. 2008. Verkko kasvattajana – Mitä aikuisen tulisi tietää ja ajatella verkosta? Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press/Palmenia.

Metsämuuronen, J. 2003. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Helsinki: Methelp ky.

Mishna, F., Saini, M. & Solomon, S. 2009. Ongoing and online: Children and youth's perceptions of cyber bullying. *Children and youth services review* 31 (12), 1222–1228.

Niemelä, J. 13.11.2014. Ripari.fi-palvelu. Saatavilla [www-muodossa.<http://www.verke.org/hyvat-kaytannot/item/457-ripari-fi-palvelu>](http://www.muodossa.<http://www.verke.org/hyvat-kaytannot/item/457-ripari-fi-palvelu>) Luettu 27.4.2015

Nieminen, J. 2010. Puuttuva lenkki – Nuorisokasvatus tieteen kentässä, kasvatuksen teoriassa ja nuorisotyön kehyksenä. Teoksessa E. Nivala & M. Saastamoinen (toim.) Nuorisokasvatuksen teoria – Perusteita ja puheenvuoroja. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry, 30–63.

Nivala, E. 2010. Kansalaisuus nuorisokasvatuksen teorian jäsentäjänä. Teoksessa E. Nivala & M. Saastamoinen (toim.) Nuorisokasvatuksen teoria – Perusteita ja puheenvuoroja. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry, 93–131.

Noppiari, E., Uusitalo, N., Kupiainen, R. & Luostarinen, H. 2008. "Mä oon nyt online!" – Lasten mediaympäristö muutoksessa. Tampereen yliopisto. Tiedotusopin laitos. Julkaisuja. Sarja A 104.

Nuorisobarometri 2013. Saatavilla www-muodossa:
<<https://tietoanuorista.fi/nuorisobarometri/nuorisobarometri-2013/>> Luettu 27.2.2015.

Nuorisolaki 2006. 27.1.2006/72. Saatavilla www-muodossa:
<<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>> Luettu 10.4.2015.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavilla www-muodossa:
<http://www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/nuorisotyoen_kohteet_ja_rahoitus/nuorisojaerjestoet/?lang=fi> Luettu 4.2.2015.

Pasanen, H. 2010. "Mut eihän nörtit dokaa!" Verkko ja pelaaminen nuorten ehkäisevässä päihdetyössä. Teoksessa M. Kylmäkoski, S. Pylkkänen ja R. Viitanen (toim.) Yhteisöllisiä näkökulmia nuorten ehkäisevään päihdetyöhön. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 176–188.

Prensky, M. 2001. Digital natives, digital immigrants. *On the Horizon*, 9 (5), 1–6.

Sinisalo-Juha, E. & Timonen, P. 2011. Verkkoperustaisen nuorisotyön määrittelyä ja teoriaa. Teoksessa J. Merikivi, P. Timonen & L. Tuuttila (toim.) Sähköä ilmassa – näkökulmia verkkoperustaiseen nuorisotyöhön. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto /Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 111, 23–35.

Székely, L & Nagy, Á. 2010. Online youth work and eYouth – A guide to the world of digital natives. Budapest: Exentria. Saatavilla [www-muodossa:](http://www.muodossa.com) <http://www.academia.edu/1561307/Online_Youth_Work_and_eYouth_A_guide_to_the_world_of_the_digital_natives> Luettu: 30.4.2015.

Timonen, P. 2011. Sosiaalisen median hyödyntäminen nuorisotyön ulkoisessa viestinnässä. Teoksessa J. Merikivi, P. Timonen & L. Tuuttila (toim.) Sähköä ilmassa – näkökulmia verkkoperustaiseen nuorisotyöhön. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto /Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 111, 151–158.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tuominen, S. 2013. Toiminnallisuutta nettikasvatukseen. Teoksessa R. Kupiainen, S. Kotilainen, K. Nikunen & A. Suoninen (toim.) Lapset netissä – Puheenvuoroja lasten ja nuorten netin käytöstä ja riskeistä. Helsinki: Mediakasvatusseura, 92–100.

Tuominen, S. 2014. Mediataidot eivät kehity automaattisesti. Teoksessa H. Lauha & L. Tuuttila (toim.) Verkko nuorisotyössä – Nuorisotyö verkossa. Helsinki: Verke – Verkkonuorisotyön valtakunnallinen kehittämiskeskus, 47–49.

Tuominen, S. & Mustonen, A. 2007. Tunteella ja järjellä nettiin – Internetissä tarvitaan uudenlaisia mediataitoja. Teoksessa H. Kynäslähti, R. Kupiainen ja M. Lehtonen (toim.) Näkökulmia mediakasvatukseen. Helsinki: Mediakasvatusseura ry, 137–150.

Uusitalo, N., Vehmas, S. & Kupiainen, R. 2011. Naamatusten verkossa - Lasten ja nuorten mediaympäristön muutos, osa 2. Tampere: Juvenes Print Oy.

Verke 2015. Verkkonuorisotyön valtakunnallinen kehittämiskeskus Verke. Saatavilla [www-muodossa:](http://www.muodossa.com) <<http://www.verke.org/nusuvefo>> Luettu: 3.4.2015.

Viestintävirasto 2012. Viestintäpalveluiden kuluttajatutkimus. Saatavilla www-muodossa: <https://www.viestintavirasto.fi/attachments/Viestintäpalvelujen_kuluttajatutkimus_2012.pdf> Luettu: 23.2.2014.

Viitanen, R. 2007. Nuorisjärjestöt ja niiden muutos 2000-luvun Suomessa. Teoksessa T. Hoikkala & A. Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä – menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 263–283.

Vilmilä, F. 2015. Media + lapsi + kasvatus, Mediakasvatuksen tutkimuksellinen kehittäminen. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 157, Verkkojulkaisuja 80.

Vuorento, H. 4.2.2015. Nuorten vlogit päihdekasvatuksen välineenä. Saatavilla www-muodossa. <<http://www.verke.org/hyvat-kaytannot/item/478-nuorten-vlogit-paihdekasvatuksen-valineena>> Luettu: 27.4.2015.

Wang, Q., Woo, H. L., Quek, C. L., Yang, Y. & Liu, M. 2012. Using the Facebook group as a learning management system – an exploratory study. *British Journal of Educational Technology* 43 (3), 428–438.

